

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
“ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ”

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“Διερεύνηση του φαινομένου του υπερτουρισμού: Η περίπτωση των Χανίων”

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΑΛΕΞΙΑ ΚΟΝΤΑΡΑΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΠΑΡΙΣ ΤΣΑΡΤΑΣ

ΧΑΝΙΑ

Μάϊος 2026

“Το φαινόμενο του υπερτουρισμού: Η περίπτωση των Χανίων”

Αλεξία Κονταράκη

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:	Συν-Επιβλέπων Καθηγήτρια:
Πάρις Τσάρτας	Ευθυμία Σαραντάκου
Ομότιμος Καθηγητής Τουριστικής Ανάπτυξης	Επίκουρη Καθηγήτρια
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ	Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ

Χανιά, Μάιος 2026

“Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου για την πολύτιμη καθοδήγηση κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας.

Παράλληλα, ευχαριστώ την οικογένεια και τους φίλους μου για την αμέριστη συμπαράσταση και ενθάρρυνσή τους σε όλη αυτή την προσπάθεια.”

Πίνακας περιεχομένων

<u>Περίληψη</u>	<u>viii</u>
<u>Abstract.....</u>	<u>ix</u>
<u>Κατάλογος Εικόνων/Σημάτων.....</u>	<u>xi</u>
<u>Κατάλογος Πινάκων</u>	<u>xiii</u>
<u>1. Εισαγωγή</u>	<u>1</u>
<u>2. Θεωρητικό Εννοιολογικό Πλαίσιο Υπερτουρισμού</u>	<u>4</u>
<u>2.1 Παράγοντες Εμφάνισης Υπερτουρισμού.....</u>	<u>4</u>
<u>2.2 Επιπτώσεις Υπερτουρισμού</u>	<u>5</u>
<u>2.3 Χαρακτηριστικές Περιπτώσεις Υπερτουρισμού</u>	<u>7</u>
<u>2.3.1 Αμστερνταμ, Ολλανδία.....</u>	<u>8</u>
<u>2.3.2 Βαλέτα, Μάλτα.....</u>	<u>9</u>
<u>2.3.3 Βαρκελώνη, Ισπανία</u>	<u>10</u>
<u>2.3.4 Βενετία, Ιταλία</u>	<u>12</u>
<u>2.3.5 Ντουμπρόβνικ, Κροατία</u>	<u>13</u>
<u>2.3.6 Σαντορίνη, Ελλάδα</u>	<u>14</u>
<u>2.4 Τουριστική Ανάπτυξη και Φέρουσα Ικανότητα.....</u>	<u>16</u>
<u>2.5 Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Υπερτουρισμός</u>	<u>18</u>
<u>2.6 Ερευνητικά Κενά και Συμβολή της Παρούσας Μελέτης</u>	<u>20</u>
<u>3. Η Περίπτωση των Χανίων</u>	<u>22</u>
<u>3.1 Τουριστικό Προφίλ Χανίων</u>	<u>22</u>
<u>3.2 Τουριστική Εξέλιξη</u>	<u>24</u>
<u>3.3 Δείκτες Τουριστικής Πίεσης.....</u>	<u>26</u>
<u>3.4 Ενδείξεις Υπερτουρισμού στα Χανιά</u>	<u>29</u>

4. Μεθοδολογία της Έρευνας.....	32
4.1 Ερευνητικός Σχεδιασμός και Μεθοδολογία της Έρευνας.....	32
4.2 Εργαλεία Συλλογής Δεδομένων	34
4.2.1 Ποσοτική Έρευνα - Ερωτηματολόγιο	34
4.2.2 Ποιοτική Έρευνα – Ημι-δομημένες Συνεντεύξεις.....	35
4.3 Ανάλυση και Ερμηνεία Αποτελεσμάτων.....	36
5. Αποτελέσματα Έρευνας.....	38
5.1 Αποτελέσματα Ποσοτικής Έρευνας	38
5.2 Αποτελέσματα Ποιοτικής Έρευνας	74
5.2.1 Αποτελέσματα Συνεντεύξεων Ακαδημαϊκών	74
5.2.2 Αποτελέσματα Συνεντεύξεων Τοπικών Φορέων και Επαγγελματιών Τουρισμού.....	77
5.3 Ανάλυση SWOT του Τουρισμού στα Χανιά	80
6. Συμπεράσματα και Προτάσεις.....	82
6.1 Συμπεράσματα Έρευνας.....	82
6.2 Προτάσεις Πολιτικής.....	84
6.3 Περιορισμοί Έρευνας και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα.....	87
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	90
Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο Έρευνας.....	100
Παράρτημα Β: Οδηγός Συνεντεύξεων 1	108
Παράρτημα Γ: Οδηγός Συνεντεύξεων 2	110

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει το φαινόμενο του υπερτουρισμού στην περιοχή των Χανίων, με σκοπό τον εντοπισμό των δεικτών της παρουσίας του και την εκτίμηση του βαθμού της εκδήλωσής του. Η μελέτη υιοθετεί μια διερευνητική οπτική, επιδιώκοντας να κατανοήσει κατά πόσο και σε ποιο βαθμό το φαινόμενο εκδηλώνεται σε έναν δυναμικά εξελισσόμενο τουριστικό προορισμό. Η σημασία του θέματος έγκειται στην αυξανόμενη διεθνή ανησυχία για τις επιπτώσεις της ανεξέλεγκτης τουριστικής ανάπτυξης στη βιωσιμότητα των τουριστικών περιοχών, στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, καθώς και στη διαφύλαξη των φυσικών και πολιτισμικών πόρων.

Για την επίτευξη των ερευνητικών στόχων, υιοθετήθηκε μια μεικτή μεθοδολογική προσέγγιση, συνδυάζοντας ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα. Η ποσοτική έρευνα βασίστηκε σε ερωτηματολόγια, ενώ η ποιοτική πραγματοποιήθηκε μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων με ακαδημαϊκούς, στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και εκπροσώπους επαγγελματιών φορέων του τουρισμού. Παράλληλα, εφαρμόστηκε ανάλυση SWOT με σκοπό μια ολοκληρωμένη αποτίμηση των ευρημάτων. Η μεθοδολογική αυτή τριγωνοποίηση συνέβαλε στην ενίσχυση της αξιοπιστίας και πληρότητας της ανάλυσης των αποτελεσμάτων.

Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι, αν και δεν υφίσταται ομοφωνία ως προς την ύπαρξη του φαινομένου στην περιοχή των Χανίων, εντοπίζονται σαφείς ενδείξεις, κυρίως σε περιόδους αιχμής και σε συγκεκριμένες περιοχές υψηλής επισκεψιμότητας. Οι κυριότερες επιπτώσεις περιλαμβάνουν την υπερφόρτωση των δημόσιων υποδομών, την αύξηση του κόστους ζωής, την πίεση στους φυσικούς πόρους και την αλλοίωση του κοινωνικού ιστού. Ταυτόχρονα, αναδεικνύεται η σημαντική εξάρτηση της οικονομίας από τον τουριστικό τομέα, καθώς και οι προοπτικές για μετάβαση σε ένα πιο βιώσιμο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης.

Συνολικά, η παρούσα έρευνα υπογραμμίζει την ανάγκη εφαρμογής στρατηγικών διαχείρισης που θα διασφαλίζουν την ισορροπία μεταξύ της τουριστικής ανάπτυξης και βιωσιμότητας. Τα ευρήματα συμβάλλουν στον επιστημονικό διάλογο και δύναται να αποτελέσουν τη βάση για τη διαμόρφωση τεκμηριωμένων πολιτικών στον ευρύτερο τομέα του τουρισμού.

Λέξεις - Κλειδιά

Υπερτουρισμός - Τουριστική Ανάπτυξη - Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη - Διαχείριση
Τουριστικών Προορισμών - Χανιά - Κρήτη

Abstract

This thesis examines the phenomenon of overtourism in the Chania region, with the aim of identifying indicators of its presence and assessing the extent to which it occurs. The study adopts an exploratory approach, seeking to understand to what extent and in what ways the phenomenon manifests itself in a rapidly evolving tourist destination. The significance of the topic lies in the growing international concern regarding the impacts of uncontrolled tourism development on the sustainability of tourist regions, the quality of life of residents, and the preservation of natural and cultural resources.

To achieve the research objectives, a mixed-methods approach was adopted, combining quantitative and qualitative data. The quantitative research was based on questionnaires, while the qualitative research was conducted through semi-structured interviews with academics, local government officials, and representatives of tourism industry organizations. At the same time, a SWOT analysis was applied to provide a comprehensive assessment of the findings. This methodological triangulation helped enhance the reliability and completeness of the analysis of the results.

The results show that, although there is no consensus regarding the existence of this phenomenon in the Chania region, clear indicators have been identified, particularly during peak periods and in specific high-traffic areas. The main impacts include the overburdening of public infrastructure, rising living costs, pressure on natural resources, and the alteration of the social fabric. At the same time, the economy's significant dependence on the tourism sector is highlighted, as are the prospects for transitioning to a more sustainable model of tourism development.

Overall, this study highlights the need to implement management strategies that ensure a balance between tourism development and sustainability. The findings contribute to the scientific dialogue and may serve as a basis for the formulation of evidence-based policies in the broader tourism sector.

Keywords

Overtourism – Tourism Development – Sustainable Tourism Development – Tourist Destination
Managment – Chania - Crete

Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων

Σχήμα 1: Φύλο

Σχήμα 2: Ηλικία

Σχήμα 3: Τομέας δραστηριότητας

Σχήμα 4: Υπερτουρισμός

Σχήμα 5: Υπερτουρισμός και υπερβολικός αριθμός επισκεπτών σε μια περιοχή

Σχήμα 6: Υπερτουρισμός και μεγάλες πόλεις

Σχήμα 7: Υπερτουρισμός και οικονομία

Σχήμα 8: Υπερτουρισμός και ποιότητα ζωής κατοίκων

Σχήμα 9: Υπερτουρισμός και συνέπειες για μια περιοχή

Σχήμα 10: Υπερτουρισμός στα Χανιά

Σχήμα 11: Μεγαλύτερη τουριστική παρουσία στα Χανιά

Σχήμα 12: Υπερσυγκέντρωση επισκεπτών σε συγκεκριμένες περιοχές

Σχήμα 13: Κυκλοφοροριακή συμφόρηση στο κέντρο των Χανίων

Σχήμα 14: Δημόσιες υποδομές κατά τους μήνες αιχμής

Σχήμα 15: Καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης

Σχήμα 16: Πολιτιστική ταυτότητα πόλης

Σχήμα 17: Τουριστική κίνηση και έσοδα επιχειρήσεων

Σχήμα 18: Τουριστική πίεση στις υποδομές Δήμου - Περιφέρειας

Σχήμα 19: Εφαρμογή μέτρων διαχείρισης τουριστικής ανάπτυξης

Σχήμα 20: Επάρκεια μέτρων και δράσεων

Σχήμα 21: Βιώσιμη τουριστική στρατηγική στα Χανιά

Σχήμα 22: Μέτρα ελέγχου επισκεπτών σε ευαίσθητες περιοχές

Σχήμα 23: Χρονικός περιορισμός πρόσβαση επισκεπτών σε ευαίσθητες περιοχές

Σχήμα 24: Επιβολή εισιτηρίου σε ευαίσθητες περιοχές

Σχήμα 25: Ανάγκη βελτίωσης υποδομών

Σχήμα 26: Περιορισμός νέων αδειών σε καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης

Σχήμα 27: Περιορισμός νέων αδειών κατασκευής ξενοδοχειακών μονάδων

Σχήμα 28: Χρονικά όρια άφιξης ημερήσιων κρουαζιερόπλοιων

Σχήμα 29: Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Σχήμα 30: Επέκταση σεζόν

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 3.1: Ετήσιες αφίξεις επιβατών στα Χανιά (2010-2025)

Πίνακας 3.2.α: Συνολικές διανυκτερεύσεις σε Ξενοδοχειακά καταλύματα ΠΕ Χανίων (2010-2024)

Πίνακας 3.2.β: Συνολικές διανυκτερεύσεις σε καταλύματα Σύντομης Διαμονής ΠΕ Χανίων (2020-2024).

1. Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ραγδαία αύξηση του μαζικού τουρισμού σε ορισμένους δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς σε παγκόσμιο επίπεδο. Το γεγονός αυτό έχει εντείνει τις ανησυχίες για την αύξηση του φαινομένου του υπερτουρισμού. Ο υπερτουρισμός αποτελεί ένα πολυδιάστατο φαινόμενο, το οποίο έχει αναδειχθεί σε ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα που απασχολούν τη διεθνή τουριστική κοινότητα, καθώς συνδέεται άμεσα με την υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας ενός προορισμού και τις επιπτώσεις που αυτή συνεπάγεται. Οι επιπτώσεις εκτείνονται σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, επηρεάζοντας σε βάθος την βιωσιμότητα των τουριστικών προορισμών, αλλά και την ποιότητα ζωής των τοπικών κοινοτήτων.

Η υπερσυγκέντρωση των τουριστών σε μια συγκεκριμένη περιοχή και χρονική στιγμή, ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες, ασκεί έντονη πίεση στους δημόσιους χώρους και στις υποδομές. Η κατάσταση αυτή έχει ως συνέπεια την έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση, αυξημένα επίπεδα ηχορύπανσης και υπερφόρτωση βασικών υπηρεσιών, με άμεσες επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων. Συγχρόνως, η τουριστικοποίηση συνδέεται με την στεγαστική κρίση, την άνοδο του κόστους ζωής και την εξάρτηση από μια μονοδιάστατη οικονομία. Σε περιβαλλοντικό επίπεδο, οι επιπτώσεις είναι εξίσου σοβαρές, καθώς διαπιστώνεται υπερπαραγωγή αποβλήτων, αυξημένη κατανάλωση φυσικών πόρων, αλλά και υποβάθμιση της βιοποικιλότητας και του ευρύτερου φυσικού περιβάλλοντος.

Η Ελλάδα έχει μακρά παράδοση στον τουρισμό και τη φιλοξενία, κυρίως λόγω της πλούσιας ιστορίας και του αρχαίου πολιτισμού της, καθώς και λόγω των ιδιαίτερων γεωφυσικών χαρακτηριστικών της. Ήδη από τα τέλη των δεκαετιών του 1970 και 1980 παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση των τουριστικών ροών προς την χώρα, εξαιτίας των πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων, των αεροπορικών υποδομών στα μεγάλα νησιά, καθώς και του χαμηλού κόστους ζωής συγκριτικά με την υπόλοιπη Ευρώπη (Buhalis, 2001). Η τουριστική βιομηχανία αναπτύχθηκε ταχύτατα, ιδιαίτερα σε νησιωτικούς προορισμούς και περιοχές με ιστορικά μνημεία, όπως διαπιστώνεται από την ανάλυση της χωρικής κατανομής του τουρισμού (Buhalis, 2001).

Στο πλαίσιο αυτό, το νησί της Κρήτης αποτελεί έναν από τους πλέον ελκυστικούς και δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς της Ευρώπης, καταγράφοντας συνεχή αύξηση της τουριστικής κίνησης τα τελευταία χρόνια (Vourdoubas, 2020). Ειδικότερα, η περιοχή των Χανίων παρουσιάζει έντονη δυναμική ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας, γεγονός που εγείρει προβληματισμούς αναφορικά με τις ενδεχόμενες επιπτώσεις της. Η εντατικοποίηση της τουριστικής κίνησης θέτει ερωτήματα σχετικά με το κατά πόσον αυτή τείνει να προσλάβει χαρακτηριστικά υπερτουρισμού ή να καθίσταται δυσχερώς διαχειρίσιμη από τις τοπικές υποδομές και τις κοινωνικές δομές.

Η παρούσα, λοιπόν, έρευνα αποσκοπεί αρχικά στη διερεύνηση του φαινομένου του υπερτουρισμού στην πόλη των Χανίων. Ειδικότερα, επιδιώκεται η κατανόηση του φαινομένου και των χαρακτηριστικών του, καθώς και ο εντοπισμός των ενδείξεων που υποδηλώνουν την ύπαρξή του στην περιοχή των Χανίων. Παράλληλα, η έρευνα στοχεύει στην καταγραφή των απόψεων των εμπλεκόμενων φορέων-ομάδων απέναντι στο συγκεκριμένο ζήτημα. Επιπλέον, εξετάζονται οι πολιτικές και οι δράσεις που έχουν ήδη εφαρμοστεί για την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης, ενώ προτείνονται συγκεκριμένες πολιτικές και μέτρα για την προαγωγή ενός βιώσιμου και ισορροπημένου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης στα Χανιά.

Για την επίτευξη των ερευνητικών στόχων, η παρούσα μελέτη αυτή βασίστηκε σε συνδυαστική μεθοδολογική προσέγγιση (τριγωνισμός), αξιοποιώντας τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές μεθόδους, προκειμένου να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη κατανόηση του φαινομένου του υπερτουρισμού στα Χανιά. Αρχικά πραγματοποιήθηκε δευτερογενής έρευνα, με αξιοποίηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και ανάλυση των διαθέσιμων στατιστικών δεδομένων από επίσημες πηγές. Έπειτα, πραγματοποιήθηκε πρωτογενής ποσοτική έρευνα με την διανομή σχετικού ερωτηματολογίου σε συγκεκριμένες ομάδες ενδιαφερομένων (τοπικοί φορείς - επιχειρηματίες), με σκοπό τη διερεύνηση των απόψεων και αντιλήψεων σχετικά με την ύπαρξη του φαινομένου του υπερτουρισμού στην πόλη των Χανίων. Ακολούθησε ποιοτική έρευνα μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων σε εμπειρογνώμονες και συγκεκριμένα σε εκπροσώπους επαγγελματιών φορέων, στελέχη του Δήμου και της Περιφέρειας Χανίων, καθώς και ακαδημαϊκούς. Τα ευρήματα των παραπάνω προσεγγίσεων συνδυάστηκαν και αξιολογήθηκαν με την εφαρμογή της ανάλυσης SWOT, ώστε να εντοπιστούν τα δυνατά και αδύναμα σημεία, καθώς και οι ευκαιρίες και οι απειλές που αντιμετωπίζει η περιοχή των Χανίων σε σχέση με την τουριστική πίεση.

Η δομή της εργασίας διαμορφώνεται με τρόπο που ακολουθεί μια λογική και συνεκτική αλληλουχία. Αρχικά, παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο αφορά τον εννοιολογικό προσδιορισμό και τα χαρακτηριστικά του φαινομένου του υπερτουρισμού, τους παράγοντες εμφάνισής του, αλλά και ορισμένα αντιπροσωπευτικά παραδείγματα από παγκόσμιες περιπτώσεις που πλήττονται από το φαινόμενο αυτό. Έπειτα, παρουσιάζεται η έννοια της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και η σχέση της με το υπό μελέτη φαινόμενο. Στη συνέχεια, εξετάζεται η περίπτωση των Χανίων, το τουριστικό προφίλ της πόλης, η τουριστική της εξέλιξη της και οι ενδείξεις υπερτουρισμού. Ακολουθεί το κεφάλαιο με την αναλυτική παρουσίαση της μεθοδολογικής προσέγγισης και των ερευνητικών εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν για την παρούσα έρευνα. Κατόπιν, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας και εφαρμόζεται η ανάλυση SWOT. Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο συνοψίζονται τα κύρια συμπεράσματα και διατυπώνονται προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

2. Θεωρητικό και Εννοιολογικό Πλαίσιο Υπερτουρισμού

2.1 Παράγοντες Εμφάνισης Υπερτουρισμού

Ο όρος “υπερτουρισμός” περιγράφει το φαινόμενο της υπέρμετρης συγκέντρωσης των τουριστών σε έναν συγκεκριμένο προορισμό, σε σημείο που υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής (Peeters, Gössling, Klijs, Milano, Novelli, Dijkmans, Eijgelaar, Hartman, Heslinga, Isaac, Mitas, Moretti, Nawijn, Papp and Postma, 2018, Cappochi, Vallone, Pierotti & Amaduzzi, 2029, Dodds & Butler, 2019, Butler, 2020, Τσάρτας, Ζαγκότση & Κυριακάκη, 2020). Η κατάσταση αυτή, οδηγεί σε σημαντικές αρνητικές συνέπειες σε κοινωνικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό επίπεδο. Η πρώτη χρήση του όρου “υπερτουρισμός” καταγράφηκε το 2012 στην πλατφόρμα Twitter. Σύντομα, η έννοια αυτή αναδόθηκε και διαδόθηκε ευρέως, επιτρέποντας σε επισκέπτες και ντόπιους να εκφράσουν τις ανησυχίες τους για τον υπερβολικό τουρισμό (Goodwin, 2017).

Κατόπιν της εννοιολογικής αποσαφήνισης του φαινομένου, κρίνεται αναγκαία η εξέταση των θεμελιωδών παραμέτρων που συντελούν στην εμφάνισή του. Ένας από τους κύριους παράγοντες εμφάνισης του υπερτουρισμού είναι η ταχύτατη ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας (Vourdoubas, 2024). Η ακαδημαϊκή κοινότητα υποστηρίζει πως η συνεχής αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, σε συνδυασμό με τις τεχνολογικές εξελίξεις στις μεταφορές και επικοινωνίες, έχει διευρύνει σημαντικά τη δυνατότητα των ατόμων να ταξιδεύουν συχνότερα και σε περισσότερους προορισμούς (Dodds & Butler, 2019, Butler & Dodds, 2022, Nadasi, Kovacs & Szollos, 2024). Παράλληλα, η άνοδος του μεσαίου και ανώτερου εισοδηματικού στρώματος, που διαθέτει πλέον περισσότερο ελεύθερο χρόνο και οικονομικούς πόρους, ενίσχυσε περαιτέρω τη ζήτηση για τουρισμό και δραστηριότητες αναψυχής.

Επιπλέον, η αυξανόμενη οικονομική προσβασιμότητα των ταξιδιών, ιδίως των αεροπορικών, και η επέκταση των υποδομών μεταφορών, συνέβαλαν καθοριστικά στη συμμετοχή ολοένα και μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού στον τουρισμό (Goodwin, 2017, Dodds & Butler, 2019, Bulter & Dodds, 2022, Nadasi, Kovacs & Szollos-Thoth, 2024, Vourdoubas, 2024, Βουρδουμπάς, 2024). Τα αεροσκάφη, τα τρένα και τα κρουαζιερόπλοια έχουν επεκτείνει τα μεγέθη τους, σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια, ώστε να μεταφέρουν όσο το δυνατόν περισσότερους

επιβάτες (Goodwin, 2017). Ακόμα, η εμφάνιση των χαμηλού κόστους αερομεταφορών αποτέλεσε επανάσταση στον τομέα των αερομεταφορών, προσφέροντας λίγες υπηρεσίες σε πολύ προσιτές τιμές, οδηγώντας στην ανάπτυξη των διακοπών μικρής διάρκειας (Goodwin, 2017, Cappochi et al., 2019, Dodds & Butler, 2019, Butler & Dodds, 2022).

Οι τεχνολογικές εξελίξεις στα συστήματα κρατήσεων και στις πλατφόρμες φιλοξενίας τύπου peer-to-peer, όπως η Airbnb, έχουν επίσης ενισχύσει το φαινόμενο του υπερτουρισμού (Peeters et al., 2018, Βουρδουμπάς, 2024). Οι εφαρμογές αυτές, μέσω της ψηφιοποίησης και αυτοματοποίησης της διαδικασίας κράτησης, διευκολύνουν και καθιστούν πιο προσιτό τον σχεδιασμό ταξιδιών, επιτρέποντας στους επισκέπτες να διεισδύουν στις περιοχές που διαμένουν μόνιμοι κάτοικοι (Goodwin, 2017, Vourdoubas, 2024).

Αξίζει να σημειωθεί, πως η εξάπλωση του Διαδικτύου και των κοινωνικών δικτύων έχει διευκολύνει σημαντικά την πρόσβαση και την διάδοση των πληροφοριών, επιτρέποντας στους επισκέπτες να ανακαλύψουν τουριστικούς προορισμούς και τρόπους πρόσβασης σε αυτούς (Dodds & Butler, 2019). Με τον τρόπο αυτό, η διαδικασία οργάνωσης ενός ταξιδιού καθίσταται πιο άμεση και αποτελεσματική, ενώ η αναμετάδοση πληροφοριών στις ψηφιακές πλατφόρμες, συμβάλλει στη δημιουργία τουριστικών τάσεων, οι οποίες εντείνουν την συγκέντρωση επισκεπτών σε συγκεκριμένες περιοχές (Dodds & Butler, 2019).

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως οι πολιτικές και οι στρατηγικές των φορέων τουριστικής ανάπτυξης επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την πορεία του τουρισμού. Η συνεχής υποστήριξή τους σε αναπτυξιακά σχέδια έχει οδηγήσει σε φαινόμενα υπερανάπτυξης και υπερτουρισμού, κυρίως σε αστικούς προορισμούς (Dodds & Butler, 2019). Παρά την ευρεία αποδοχή και υποστήριξη των αρχών βιωσιμότητας, παρατηρείται πως η εφαρμογή τους παραμένει επιφανειακή. Διαπιστώνεται, λοιπόν, πως η απροθυμία των αρμόδιων φορέων να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν την υπερσυγκέντρωση των τουριστών, έχει συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη του φαινομένου του υπερτουρισμού (Dodds & Butler, 2019).

2.2 Επιπτώσεις Υπερτουρισμού

Την δεκαετία του 1980 ξεκίνησαν οι πρώτες συζητήσεις αναφορικά με τις αρνητικές συνέπειες του τουρισμού και την φέρουσα ικανότητα των προορισμών (Koens, Postma & Papp, 2018, Carrochi et al., 2019). Η έννοια της φέρουσας ικανότητας έχει απασχολήσει αρκετά τους ερευνητές, ενώ θεωρείται “προάγγελος” του υπερτουρισμού (Wall, 2020, Donaire, Galí & Coromina, 2024). Ειδικότερα, η φέρουσα ικανότητα σχετίζεται με τον ανώτατο αριθμό επισκεπτών που μπορεί να δεχθεί ένας προορισμός, χωρίς να προκληθούν σοβαρές περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες και χωρίς να μειωθεί η εμπειρία του επισκέπτη (Peeters et al., 2018, Wall, 2020, Butler, 2020, Tocarchuk, Barr & Cozzio, 2022). Μέσα από τη μελέτη διαφόρων ερευνών, διαπιστώθηκε πως ο υπερτουρισμός, είναι μια πολυδιάστατη έννοια, αποτέλεσμα της συμπεριφοράς των επισκεπτών, των στρατηγικών των εμπλεκόμενων φορέων ενός προορισμού, καθώς και των μεταβολών σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο (Koens et al., 2018).

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του υπερτουρισμού σχετίζονται κυρίως με την έντονη και ασύστολη χρήση των φυσικών πόρων, όπως το νερό και η ενέργεια, η οποία εγκυμονεί σταδιακά τον κίνδυνο εξάλειψής τους (Peeters et al., 2018). Ταυτόχρονα, παρατηρείται υποβάθμιση του φυσικού τοπίου και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι αυξημένες ροές κρουαζιερόπλοιων σε παράκτιες περιοχές, οι οποίες έχουν ήδη προκαλέσει σημαντική περιβαλλοντική επιβάρυνση (Milano, Cheer & Novelli, 2018). Επιπλέον, οι μεγάλες επενδύσεις που πραγματοποιούνται στον τουρισμό στον τομέα των υποδομών, επηρεάζουν αρνητικά το φυσικό περιβάλλον και την ευρύτερη τουριστική περιοχή, όπως είναι η κατασκευή μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων ή αεροδρομίων.

Σε κοινωνικό επίπεδο, η αυξημένη ζήτηση για τουριστικές υποδομές και δραστηριότητες, συχνά οδηγεί στην πίεση και την υποβάθμιση των χώρων και υπηρεσιών που απευθύνονται στους μόνιμους κατοίκους (Milano et al., 2018). Ενδεικτικά, η εξάπλωση των κατοικιών βραχυχρόνιας μίσθωσης, τύπου Airbnb, σε γειτονιές μόνιμων κατοίκων, έχει αλλοιώσει τον χαρακτήρα τους (Peeters et al., 2018). Παράλληλα, παρατηρείται σημαντική αύξηση του κόστους ζωής, με αποτέλεσμα πολλοί ντόπιοι να εξαναγκάζονται να μετακομίσουν σε απομακρυσμένες περιοχές, αλλά οικονομικά προσιτές (Koens et al., 2018). Ταυτόχρονα, υποβαθμίζεται η ασφάλεια των

περιοχών, λόγω της αύξησης των επισκεπτών με απρεπή συμπεριφορά, συμβάλλοντας στην αύξηση της εγκληματικότητας και βίας.

Στον οικονομικό τομέα, η έντονη τουριστική δραστηριότητα συνεπάγεται αυξήσεις στα αγαθά και υπηρεσίες, καθιστώντας τα ολοένα και λιγότερο προσβάσιμα για τους μόνιμους κατοίκους (Peeters et al., 2018). Επιπλέον, παρατηρείται άνιση κατανομή των τουριστικών εσόδων, καθώς το μεγαλύτερο μέρος λαμβάνουν κυρίως οι μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις - αλυσίδες, και σε μικρότερο βαθμό οι τοπικές επιχειρήσεις. Οι εποχιακές διακυμάνσεις στην τουριστική επισκεψιμότητα, οδηγούν στη σταδιακή οικονομική εξάρτηση ορισμένων περιοχών αποκλειστικά από τον τομέα του τουρισμού. Η εξάρτηση αυτή καθιστά τις περιοχές αρκετά ευάλωτες σε μεταβολές, ενώ διαπιστώνεται και η υποβάθμιση των υπόλοιπων παραγωγικών τομέων, όπως η γεωργία (Peeters et al., 2018).

Συνοψίζοντας, ο υπερτουρισμός αναδεικνύεται σε ένα πολύπλοκο και πολυσχιδές φαινόμενο, με αποτέλεσμα την πρόκληση σημαντικών περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών συνεπειών στους τουριστικούς προορισμούς. Η ένταση και η εκδήλωση των εν λόγω επιπτώσεων ποικίλουν ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε περιοχής, γεγονός που υπογραμμίζει την αναγκαιότητα της εμπειρικής διερεύνησης του φαινομένου σε επιλεγμένα παραδείγματα. Στο πλαίσιο αυτό, στην επόμενη ενότητα παρουσιάζονται ενδεικτικές περιπτώσεις προορισμών που έχουν βιώσει αυξημένες πιέσεις λόγω υπερτουρισμού.

2.3 Χαρακτηριστικές Περιπτώσεις Υπερτουρισμού

Ο υπερτουρισμός έχει αναδειχθεί σε φαινόμενο παγκόσμιας κλίμακας. Έχει διαπιστωθεί πως πλήττει ιδιαίτερα τις παράκτιες περιοχές της Μεσογείου, όπου επικρατεί το μοντέλο μαζικού τουρισμού Ήλιος και Θάλασσα (Θερίου, 2024, Leka, Lagarias, Stratigea and Prekas, 2025). Η εξάπλωση αυτού του προτύπου έχει επηρεάσει αρνητικά τη βιωσιμότητα και σταθερότητα των περιοχών αυτών σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Για τους λόγους αυτούς, πρόκειται να παρουσιαστούν στη συνέχεια ενδεικτικά παραδείγματα πόλεων που πλήττονται σοβαρά από το υπό μελέτη φαινόμενο.

2.3.1 Άμστερνταμ, Ολλανδία

Το Άμστερνταμ είναι η πρωτεύουσα της Ολλανδίας, με πληθυσμό 900.000 κατοίκους στον δήμο. Η πόλη βρίσκεται στο τέλος πολλών ευρωπαϊκών ποταμών καθιστώντας την κόμβο του διεθνούς εμπορίου για πολλούς αιώνες (Gerritsma, 2019). Τα κανάλια του Άμστερνταμ, από την δημιουργία τους, αποτελούν πόλο έλξης επισκεπτών, αν και ο τουριστικός τομέας στην πόλη, συγκροτήθηκε επίσημα στις αρχές του 20ού αιώνα.

Κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970, η πόλη υπήρξε το επίκεντρο των κοινωνικών αγώνων για δικαιώματα και ελευθερίες, με έμφαση στην φιλελεύθερη στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία, στα ναρκωτικά και στην πορνεία. Έτσι, το Άμστερνταμ αναδείχθηκε γρήγορα ως η Ευρωπαϊκή πρωτεύουσα των ομοφυλόφιλων (Gerritsma, 2019). Ωστόσο, κατά τις δεκαετίες του 1980 και 1990, η στρατηγική τουριστικού μάρκετινγκ της πόλης μετατοπίστηκε, επιδιώκοντας να απομακρυνθεί από το παρελθόν ανοχής, προωθώντας περισσότερο την πολιτιστική κληρονομιά της (Gerritsma, 2019).

Από την δεκαετία του 2010 και έπειτα, ο τουρισμός του Άμστερνταμ ολοένα και αυξάνεται, προκαλώντας όμως την δυσaráεσκεια των μόνιμων κατοίκων, λόγω της έντονης τουριστικής πίεσης στον περιορισμένο χώρο του ιστορικού κέντρου. Οι πλατφόρμες peer-to-peer, όπως η Airbnb και η Booking.com, μετέβαλαν ριζικά την δυναμική του τουρισμού στην πόλη, δημιουργώντας ταυτόχρονα πολλά διλήμματα, λόγω αύξησης των περιπτώσεων στεγαστικής απάτης (Gerritsma & Vork, 2017, Gerritsma, 2019).

Η ένταση της τουριστικής πίεσης αποτυπώνεται σαφώς στα στατιστικά μεγέθη επισκεψιμότητας. Συγκεκριμένα, το 2019 η ολλανδική πρωτεύουσα δέχθηκε περίπου 7,57 εκατομμύρια επισκέπτες, αριθμός που μειώθηκε σημαντικά τα έτη 2020 και 2021, λόγω της πανδημίας Covid-19 (Amsterdam Tourism Statistics, 2025). Ωστόσο, από το 2022 και έπειτα παρατηρείται δυναμική ανάκαμψη της τουριστικής ζήτησης, με τις διεθνείς αφίξεις να φτάνουν το 2024 σε περίπου 7,5 εκατομμύρια, προσεγγίζοντας τα προ-πανδημικά επίπεδα (Amsterdam Tourism Statistics, 2025). Το μέγεθος επισκεψιμότητας είναι αρκετά υψηλό συγκριτικά με τον μόνιμο πληθυσμό, γεγονός που καταδεικνύει ύπαρξη έντονων πιέσεων υπερτουρισμού.

Παρά τις προσπάθειες για περιορισμό της τουριστικής επισκεψιμότητας, η συνεχιζόμενη αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού επιβεβαιώνει πως το φαινόμενο του υπερτουρισμού παραμένει έντονο (Hughes, 2025). Ταυτόχρονα, η αγανάκτηση των μόνιμων κατοίκων έχει οδηγήσει σε νομική προσφυγή κατά του δημοτικού συμβουλίου του Άμστερνταμ, για ανεπαρκή διαχείριση του φαινομένου (Hughes, 2025).

2.3.2 Βαλέτα, Μάλτα

Η Βαλέτα είναι η πρωτεύουσα και ταυτόχρονα διοικητικό και πολιτικό κέντρο του νησιωτικού κρατιδίου Μάλτας, με πληθυσμό γύρω στους 540.000 κατοίκους. Λόγω της πλούσιας υλικής και άυλης κληρονομιάς, περιλαμβάνεται στον Κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, διαθέτοντας 230 μνημεία (Peeters et al., 2018, Ebejer, 2020). Μέχρι και τις αρχές του 2000, η Βαλέτα αντιμετώπιζε έλλειψη δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, για την προστασία και διατήρηση των ιστορικών κτιρίων της, γεγονός που οδήγησε στη σταδιακή υποβάθμισή της (Ebejer, 2020). Αυτό άλλαξε ριζικά, όταν τέθηκε σε εφαρμογή ένα εκτεταμένο πρόγραμμα διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, αναδεικνύοντας έτσι την πόλη (Peeters et al., 2018, Ebejer, 2020).

Η Μάλτα, όντας νησιωτικός προορισμός, δέχεται κυρίως επισκέπτες αεροπορικώς, ενώ σημαντικό ποσοστό καταγράφεται και μέσω κρουαζιερόπλοιων. Η διαθεσιμότητα των αεροπορικών πτήσεων επηρεάζει άμεσα τον αριθμό των επισκεπτών. Χαρακτηριστικά, από το 2006, η εμφάνιση των χαμηλού κόστους αερομεταφορών στον νησί, οδήγησε σε σημαντική αύξηση του τουρισμού. Σύμφωνα με στατιστικά, την περίοδο μεταξύ 2010 έως 2018 οι τουριστικές αφίξεις στο νησί σχεδόν διπλασιάστηκαν (Ebejer, 2020). Ενδεικτικά οι επισκέπτες αυξήθηκαν από 1,44 εκατομμύρια το 2012 σε 2,75 εκατομμύρια το 2019 (NSO, 2026). Η πανδημία Covid-19 επηρέασε με σημαντική μείωση τις αφίξεις το 2020 και 2021, όμως υπήρξε ραγδαία ανάκαμψη με τις αφίξεις να φτάνουν τα 2,98 εκατομμύρια το 2023 και να κορυφώνονται στα 4 εκατομμύρια το 2024 (NSO, 2026).

Ταυτόχρονα, η κρουαζιέρα αποτελεί σημαντικό κομμάτι της τουριστικής δραστηριότητας του νησιού. Ο συνολικός όγκος επιβατών κρουαζιέρας κατέγραψε αύξηση από περίπου 541.000

επιβάτες το 2008 σε 765.000 το 2019. Την περίοδο της πανδημίας σημειώθηκε δραματική μείωση με 59.000 επιβάτες το 2020 και 142.000 το 2021. Ακολούθησε ταχεία ανάκαμψη με 814.000 επιβάτες το 2023 φτάνοντας τις 870.000 επιβάτες το 2025 (NSO, 2026). Η αύξηση τόσο των αεροπορικών αφίξεων όσο και των κρουαζιερόπλοιων ενίσχυσε ουσιαστικά την τουριστική επιβάρυνση στην πόλη της Βαλέτας.

Από το 2018 το πρόβλημα της υπερφόρτωσης εντάθηκε στην πρωτεύουσα, με τις ανακαινίσεις και την αύξηση των πολιτιστικών εκδηλώσεων να προκαλούν την ανησυχία των μόνιμων κατοίκων. Παραδοσιακές γειτονιές της Βαλέτας μετατράπηκαν από οικιστικές σε εμπορικές. Αυτή η έντονη τουριστική προώθηση γρήγορα οδήγησε στην εμπορευματοποίηση της Βαλέτας (Peeters et al., 2018).

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου του υπερτουρισμού, οι αρχές της Βαλέτας έχουν προχωρήσει στην υλοποίηση ορισμένων μέτρων για την προώθηση ενός βιώσιμου τουρισμού. Ειδικότερα, μέσω του προγράμματος τουριστικής πολιτικής 2015-2020 προωθούν την πόλη ως πολιτιστικό προορισμό, με στόχο την αναζωογόνηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και τη μείωση της εποχικότητας. Παράλληλα, έχουν θεσπιστεί νέα συστήματα διαχωρισμού τουριστικών ζωνών, για τον καλύτερο έλεγχο της κυκλοφορίας και καθαριότητας, ενώ από το 2016 εφαρμόζεται και το περιβαλλοντικό τέλος ανά διαμονή στα καταλύματα. (Peeters et al., 2018).

2.3.3 Βαρκελώνη, Ισπανία

Η Βαρκελώνη αποτελεί την δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ισπανίας και πρωτεύουσα της περιφέρειας της Καταλονίας, με 1.7 εκατομμύρια κατοίκους. Είναι ένας από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως, ενώ η Ισπανία είναι η δεύτερη πιο επισκέψιμη χώρα (Rodriguez, 2024). Κάθε χρόνο σημειώνει ολοένα και μεγαλύτερη αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού, γεγονός που έχει προκαλέσει τις αντιδράσεις των μόνιμων κατοίκων.

Μέχρι τα τέλη του 1980, αποτελούσε μια βαριά βιομηχανική πόλη λιμάνι, αλλά με το πρόγραμμα αστικής ανάπλασης η πόλη μεταμορφώθηκε σε κοσμοπολίτικη. Γνώρισε ραγδαία τουριστική ανάπτυξη από το 1992, όταν ανέλαβε την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, με το ζήτημα

του υπερτουρισμού να αποτελεί ανησυχία από το 2004 (Goodwin, 2019). Η μεγάλη ποικιλία καταλυμάτων, η ευκολία διάθεσής τους μέσα από ψηφιακές πλατφόρμες, αλλά και η χαμηλή εποχικότητα συνέβαλαν στη διαρκή αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού, ενισχύοντας και την επαναλαμβανόμενη επισκεψιμότητα (Goodwin, 2019).

Τα νεότερα στοιχεία επιβεβαιώνουν την αυξημένη τουριστική δραστηριότητα. Πιο συγκεκριμένα, το 2025 η πόλη φιλοξένησε περίπου 16 εκατομμύρια επισκέπτες, σημειώνοντας αύξηση 2,9% συγκριτικά με το 2024 (Barcelona.cat, 2026). Παράλληλα, το λιμάνι της Βαρκελώνης θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα της Μεσογείου, γεγονός που το καθιστά αρκετά δημοφιλές στον τουρισμό κρουαζιέρας. Ενδεικτικά, το 2017 η πόλη δέχτηκε την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα κρουαζιερόπλοιων, με οικονομικό αντίκτυπο 796 εκατομμύρια Ευρώ, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Cruise Lines International Association Europe (CLIA) (Ruiz-Guerra, Molina-Moreno, Cortés-García & Núñez-Cacho, 2019).

Έχει διαπιστωθεί πως η πόλη πλήττεται σοβαρά από το φαινόμενο του υπερτουρισμού, εξαιτίας της υπέρβασης της φέρουσας ικανότητάς. Τα προβλήματα κυμαίνονται σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Η μαζική τουριστική δραστηριότητα μαζί με την έντονη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς, έχουν συμβάλλει στην ατμοσφαιρική ρύπανση της πόλης, αλλά και στην διάβρωση των ακτών της. Η τουριστικοποίηση παραδοσιακών γειτονιών, έχει οδηγήσει στην αύξηση των ενοικίων και τον εκτοπισμό των μόνιμων κατοίκων εκτός του κέντρου, ενώ έχουν δημιουργηθεί κοινωνικές ανισότητες (Rodriguez, 2024). Για τους λόγους αυτούς, οι μόνιμοι κάτοικοι εκδηλώνουν την δυσαρέσκειά τους και την αγανάκτησή τους μέσα από διάφορα αντι-τουριστικά κινήματα και πορείες, με αποκορύφωμα την χρήση νεροπίστολων εναντίων των τουριστών (Coldwell, 2017, Rodriguez, 2024).

Οι αρχές της Βαρκελώνης έχουν προβεί στην εφαρμογή ορισμένων μέτρων για την αντιμετώπιση του υπερτουρισμού. Αρχικά, για να περιορίσουν την τουριστική ροή σε διάσημα αξιοθέατα της πόλης, όπως είναι η Sagrada Familia και το Πάρκο Güell, έχουν εφαρμόσει εισιτήρια καθορισμένων ωρών και ημερών επίσκεψης. Παράλληλα, έχουν επιβάλλει τουριστικό φόρο στους επισκέπτες που διαμένουν σε ξενοδοχεία και καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης, ενώ το μέτρο αυτό έχει επεκταθεί και στους ημερήσιους επισκέπτες των κρουαζιερόπλοιων (Goodwin, 2019).

Το παράδειγμα της Βαρκελώνης καταδεικνύει emphatically τις δυσχέρειες που απορρέουν από τον υπερτουρισμό σε καθιερωμένους αστικούς προορισμούς, τονίζοντας την καίρια σημασία για ολιστικές πρακτικές βιώσιμης τουριστικής διαχείρισης.

2.3.4 Βενετία, Ιταλία

Η Βενετία αποτελεί, επίσης, έναν από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς διαθέτοντας, μάλιστα, ένα από τα πιο ενεργά λιμάνια κρουαζιέρας στη Μεσόγειο (Peeters et al., 2018). Ο μοναδικός συνδυασμός του φυσικού τοπίου και της πολιτιστικής κληρονομιάς, την καθιστά ιδιαίτερα ελκυστική σε επισκέπτες από όλο τον κόσμο. Αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα πόλης που αντιμετωπίζει το φαινόμενο του υπερτουρισμού, με αφίξεις που έχουν τετραπλασιαστεί τα τελευταία 25 χρόνια (Cappochi et al., 2019, Bertocchi, Camatti, Giove & Van de Borg, 2020).

Σύμφωνα με ερευνητές, η τουριστική ανάπτυξη της Βενετίας έχει τροφοδοτηθεί από την συνεχή επέκταση της παγκόσμιας τουριστικής αγοράς, ενώ ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού προβλέπει περαιτέρω διπλασιασμό του διεθνούς τουρισμού κατά τη διάρκεια των ετών 2015-2030 (Bertocchi et al., 2020). Εξελίξεις όπως είναι η άνοδος των χαμηλού κόστους αερομεταφορών, οι οικονομίες διαμοιρασμού μέσω διαδικτυακών πλατφορμών και η αυξημένη ζήτηση από αγορές, για παράδειγμα Κίνα και Βραζιλία, έχουν επηρεάσει σημαντικά την ανάπτυξη της Βενετίας. Ιδιαίτερα, η αύξηση του τουρισμού κρουαζιέρας και η οι πλατφόρμες βραχυχρόνιας μίσθωσης, έχουν ασκήσει σημαντική πίεση στην πόλη, μετατρέποντάς την σε δημοφιλή, αλλά αρκετά υπερφορτωμένο τουριστικό προορισμό (Bertocchi et al., 2020).

Η πόλη δέχεται περισσότερους από 60 εκατομμύρια επισκέπτες ετησίως, ενώ ο πληθυσμός της είναι μόλις 55 εκατομμύρια κάτοικοι, γεγονός που έχει επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις (Peeters et al., 2018, Carocchi et al., 2029). Ειδικότερα, έντονη είναι η αντίδραση των μόνιμων κατοίκων, η οποία εκδηλώνεται με αντι-τουριστικές διαδηλώσεις, εκφράζοντας την αγανάκτησή τους για την αύξηση των ενοικίων, την άφιξη τεράστιων κρουαζιερόπλοιων και την περιβαλλοντική ρύπανση που προκαλούν (Coldwell, 2017).

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου, οι Ιταλικές αρχές έχουν υιοθετήσει σειρά παρεμβάσεων. Ειδικότερα, το 2021 απαγορεύτηκε ο ελλιμενισμός των μεγάλων κρουαζιερόπλοιων κοντά στην πλατεία του Αγίου Μάρκου και το Κανάλι Giudecca. Το 2024 εισήχθη τέλος εισόδου 5 ευρώ για τους ημερήσιους επισκέπτες, ενώ παράλληλα έχουν τεθεί αυστηρότερα μέτρα όσον αφορά τις βραχυχρόνιες μισθώσεις (Bolen, 2024, Durbin, 2024).

Συνολικά, η περίπτωση της Βενετίας υπογραμμίζει με σαφήνεια τις προκλήσεις που ανακύπτουν από τον υπερτουρισμό σε προορισμούς με ιδιαίτερη ιστορική και πολιτισμική αξία, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από περιορισμένη χωρική έκταση.

2.3.5 Ντουμπρόβνικ, Κροατία

Το Ντουμπρόβνικ είναι μια παράκτια πόλη νότια της Κροατίας με πληθυσμό περίπου 44 χιλιάδες κατοίκους, σύμφωνα με την τελευταία καταμέτρηση του 2017. Αποτελεί δημοφιλή τουριστικό προορισμό κρουαζιέρα, αλλά και κινηματογράφου, λόγω της ιστορικής Παλαιάς Πόλης, η οποία αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO (Caric, 2011, UNWTO, 2018, Abbasian, Onn & Arnautovic, 2020). Το 2018 δέχτηκε περίπου 1,3 εκατομμύρια τουρίστες, αριθμός ιδιαίτερα υψηλός συγκριτικά με το μέγεθος και την φέρουσα ικανότητα της πόλης, γεγονός που προκάλεσε έντονη ανησυχία για το φαινόμενο του υπερτουρισμού.

Η εποχικότητα είναι ο κύριος παράγοντας εμφάνισης του υπερτουρισμού στο Ντουμπρόβνικ, καθώς η υπερσυγκέντρωση των επισκεπτών είναι πιο έντονη τους καλοκαιρινούς μήνες (UNWTO, 2018). Επίσης, η άφιξη μεγάλων κρουαζιερόπλοιων, επιβαρύνει σημαντικά την πόλη. Από την μια, οι επισκέπτες έχουν λίγες ώρες στη διάθεσή τους να εξερευνήσουν την Παλαιά Πόλη, προκαλώντας κυκλοφοριακή συμφόρηση (Abbasian et al., 2020). Από την άλλη, τα κρουαζιερόπλοια σε ώρες αιχμής δημιουργούν τεράστιο περιβαλλοντικό βάρος στην Αδριατική Θάλασσα, η οποία αποτελεί ένα ευαίσθητο και πολύπλοκο οικοσύστημα πλούσιο σε βιοποικιλότητα (Caric, 2011, UNWTO, 2018). Ενδεικτικά, σύμφωνα με στατιστικά, το Ντουμπρόβνικ κυριαρχεί στην Κροατική αγορά κρουαζιέρα συγκεντρώνοντας το 83% των κρουαζιέρων (Caric, 2011).

Καθοριστικό ρόλο στην εκρηκτική διεθνή δημοτικότητα του Ντουμπρόβνικ διαδραμάτισαν τα γυρίσματα της τηλεοπτικής σειράς “Game of Thrones” (Cappochi et al., 2019). Τα γυρίσματα έλαβαν χώρα στην πόλη από το 2011 έως το 2018. Το μεσαιωνικό σκηνικό που πρόβαλε η σειρά ήταν αυτό που ανέδειξε τα ιστορικά και τουριστικά πλεονεκτήματα του Ντουμπρόβνικ (Tkalec, Zilic & Recher, 2017). Επίσης, η πόλη έχει επιλεγεί για κεντρική τοποθεσία και για πολλές άλλες τηλεοπτικές και κινηματογραφικές παραγωγές, όπως Star Wars: The Last Jedi, Robin Hood, James Bond 25 κ.ά.. (UNWTO, 2018).

Οι αρχές του Ντουμπρόβνικ έχουν προχωρήσει στη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για την καταπολέμηση του φαινομένου και την διασφάλιση της ποιότητας ζωής των ντόπιων κατοίκων, καθώς και της εμπειρίας των επισκεπτών. Ειδικότερα, ο δήμαρχος ανακοίνωσε πως μέσα στο 2026 η πρόσβαση στα τείχη της πόλης θα γίνεται αποκλειστικά με σύστημα προκρατήσεων, για τον έλεγχο του αριθμού των επισκεπτών. Επίσης, οι αφίξεις των κρουαζιερόπλοιων θα περιοριστούν σε δυο αφίξεις την ημέρα, ενώ εξετάζονται η βιωσιμότητα των καταλυμάτων, εστιατορίων και μαγαζιών εντός της παλιάς πόλης (Croatia Week, 2025).

Συνολικά, το Ντουμπρόβνικ συνιστά χαρακτηριστική περίπτωση μεσογειακής πόλης, η οποία υφίσταται σημαντικές πιέσεις υπερτουρισμού, καθιστώντας επιτακτική ανάγκη την εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτικών βιώσιμης τουριστικής διαχείρισης.

2.3.6 Σαντορίνη, Ελλάδα

Στην Ελλάδα, το φαινόμενο του υπερτουρισμού είναι έντονο στο νησί της Σαντορίνης. Η Σαντορίνη, ένα ηφαιστειακό νησί, ανήκει στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Κυκλάδων και αποτελεί πόλο έλξης τουριστών από όλο τον κόσμο (Peeters et al., 2018). Ξεχωρίζει για την μοναδική γεωμορφολογία της, την εντυπωσιακή θέα, καθώς και για τα μαγευτικά ηλιοβασιλέματά της. Ταυτόχρονα, διαθέτει πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά την καθιστούν ιδιαίτερα ελκυστική, ενώ έχει καθιερωθεί ως ο πιο ρομαντικός προορισμός για την διεξαγωγή γάμων (Peeters et al., 2018).

Ο πληθυσμός του νησιού ανέρχεται γύρω στους 15 χιλιάδες μόνιμους κατοίκους και σύμφωνα με στατιστικά δέχεται συνολικά 2 εκατομμύρια επισκέπτες ετησίως, συμπεριλαμβανομένων και των ημερήσιων επισκεπτών (Peeters et al., 2018). Σύμφωνα με τα στατιστικά του Αεροδρομίου της Σαντορίνης, μόνο για τους μήνες υψηλής ζήτησης, καταγράφηκαν γύρω στο 1 εκατομμύριο επισκέπτες το 2024 (JTR Fraport, 2024). Ταυτόχρονα, το νησί έχει γνωρίσει μεγάλη οικονομική ανάπτυξη κυρίως από τον τουρισμό κρουαζιέρας. Με βάση το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Θήρας (χ.χ.), εκτιμάται πως περίπου 900.000 επισκέπτες κρουαζιερόπλοιων ετησίως καταφτάνουν στο νησί.

Οι αρνητικές επιπτώσεις του υπερτουρισμού εντοπίζονται κυρίως κατά τη θερινή περίοδο, από τον Μάιο μέχρι τον Οκτώβριο, αν και αρκετές από αυτές έχουν μόνιμες συνέπειες για το νησί και τους κατοίκους του. Η συνολική υπερφόρτωση του νησιού προκαλεί προβλήματα, όχι μόνο στους μόνιμους κατοίκους, αλλά και στους ίδιους τους επισκέπτες. Έρχονται σε επαφή με προβλήματα στην κυκλοφορία, την απόρριψη αποβλήτων και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος (Peeters et al., 2018). Με τον τρόπο αυτό υποβαθμίζεται η μελλοντική ελκυστικότητα του νησιού.

Από την πλευρά των μόνιμων κατοίκων, έντονη είναι η ανησυχία τους σχετικά με την κυκλοφοριακή συμφόρηση, τον υπερπληθυσμό, την έλλειψη νερού και ενέργειας, καθώς και την επέκταση των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης. Όσον αφορά το τελευταίο, η αύξηση αυτού του είδους καταλυμάτων έχει επιφέρει σημαντικές οικονομικές συνέπειες και στους εποχιακούς εργαζόμενους του νησιού, καθώς δυσκολεύονται να βρουν οικονομικά προσιτή για αυτούς στέγαση για μακροχρόνια μίσθωση (Peeters et al., 2018).

Οι αρχές του νησιού έχουν προχωρήσει στη λήψη μέτρων για τη διαχείριση του αυξημένου τουρισμού κρουαζιέρας, όπως τον περιορισμό των ημερήσιων επισκεπτών και την προώθηση ταξιδιών εκτός αιχμής (Parageorgiou et al., 2025). Από το καλοκαίρι του 2025 είναι σε ισχύει το τέλος κρουαζιέρας, το οποίο επιβάλλεται ανά επιβάτη. Το τέλος κρουαζιέρας διαμορφώνεται ανάλογα με την εποχή, ώστε να ενισχυθούν οι κρουαζιέρες εκτός περιόδων αιχμής και ταυτόχρονα να αποθαρρύνεται η προσέλευση τους μήνες υψηλής ζήτησης, όπως ο Ιούλιος και Αύγουστος (Η Καθημερινή, 2025).

Από την μελέτη των παραπάνω πόλεων, διαπιστώνεται πως παρότι διαφέρουν ως προς το μέγεθος τους, την χώρα όπου βρίσκονται και το πρότυπο τουρισμού, παρουσιάζουν πολλά κοινά

χαρακτηριστικά σχετικά με το φαινόμενο του υπερτουρισμού. Πρόκειται για πόλεις με περιορισμένη χωρητικότητα ή με μικρά ιστορικά κέντρα που αδυνατούν να υποδεχτούν μεγάλο όγκο επισκεπτών. Δέχονται ημερησίως χιλιάδες επισκέπτες λόγω του τουρισμού κρουαζιέρας, ενώ όλες αντιμετωπίζουν σοβαρό ζήτημα στέγασης εξαιτίας, της αύξησης των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης. Όλα αυτά έχουν οδηγήσει, με την σειρά τους, σε όλες τις πόλεις προβλήματα στους μόνιμους κατοίκους, στον φυσικό περιβάλλον αλλά και στην οικονομία τους, καθιστώντας αναγκαία την εφαρμογή πολιτικών διαχείρισης της τουριστικής ανάπτυξης.

2.4 Τουριστική Ανάπτυξη και Φέρουσα Ικανότητα

Η τουριστική ανάπτυξη αποτελεί έναν από τους πιο μελετημένους άξονες στο επιστημονικό πεδίο του τουρισμού, καθώς διαμορφώνει καθοριστικά την δομή και λειτουργία των προορισμών σε κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική διάσταση. Η ανάπτυξη αυτή, όταν δεν λαμβάνει υπόψη τα όρια απορρόφησης ενός προορισμού, ενδέχεται να υπερβεί το όριο που προσδιορίζεται ως φέρουσα ικανότητα (carrying capacity) - μια έννοια που εμπεριέχει την ιδέα των ορίων αντοχής που ένας τουριστικός προορισμός μπορεί να διαχειριστεί, χωρίς να υφίσταται αρνητικές συνέπειες (Inkson & Minnaert, 2020, Butler, 2020, Leka et al., 2025). Η συζήτηση γύρω από την φέρουσα ικανότητα άρχισε να διευρύνεται ήδη από την αρχή της δεκαετίας του 1990, ενώ ο σαφής ορισμός της δόθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 2000 (Tocarchuck et al., 2022).

Στη διεθνή βιβλιογραφία, η έννοια της φέρουσας ικανότητας αποτελεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο αξιολόγησης. Ο όρος δεν περιορίζεται στον αριθμό των επισκεπτών, αλλά επεκτείνεται την επάρκεια των φυσικών πόρων της τοπικής κοινωνίας να υποστηρίξουν ταυτόχρονα τουριστικές και μη τουριστικές δραστηριότητες, χωρίς να προκαλείται υποβάθμιση στις παρεχόμενες υπηρεσίες ή στην ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων. Συγκεκριμένα, η φέρουσα ικανότητα, πέρα από την περιβαλλοντική ή φυσική διάσταση, περιλαμβάνει και κοινωνικούς, οικονομικούς, καθώς και πολιτιστικούς παράγοντες, οι οποίοι καθορίζουν την ανθεκτικότητα ενός προορισμού στις πιέσεις από την τουριστική ζήτηση (Inkson & Minnaert, 2020). Η κατανόηση της φέρουσας ικανότητας είναι ιδιαίτερα σημαντική για αστικούς και νησιωτικούς προορισμούς υψηλής

επισκεψιμότητας, ιδίως σε εκείνους όπου οι επιπτώσεις της μαζικής τουριστικής ανάπτυξης είναι οξύτερες.

Αναλυτικότερα, διακρίνεται σε πέντε κατηγορίες δυναμικότητας. Αρχικά, υπάρχει η φυσική φέρουσα ικανότητα (physical capacity), η οποία αφορά τον μέγιστο αριθμό ατόμων που μπορεί να δεχτεί και να εξυπηρετήσει με φυσικό τρόπο ένας χώρος. Η περιβαλλοντική φέρουσα ικανότητα (ecological capacity) αναφέρεται στον ανώτατο αριθμό ατόμων που μπορεί να δεχτεί ένας χώρος ή προορισμός χωρίς να υποβαθμιστεί ή περιοχί ή να προκαλέσει βλάβη στο περιβάλλον. Εξετάζει ζητήματα, όπως είναι η κατανάλωση των φυσικών πόρων. Η κοινωνική φέρουσα ικανότητα (social capacity) ορίζει τον μέγιστο αριθμό επισκεπτών που δύναται να φιλοξενηθούν πριν επηρεαστεί η ποιότητα ζωής της τοπικής κοινότητας και η ποιότητας της εμπειρίας των επισκεπτών. Η οικονομική φέρουσα ικανότητα (economic capacity) εξετάζει την εξάρτηση μιας περιοχής από τον τουριστικό τομέα ως κύρια πηγή εσόδων. Τέλος, υπάρχει η ψυχολογική/αντιληπτική φέρουσα ικανότητα (psycological/perceptual capacity), η οποία εξαρτάται κατά βάση από τον ίδιο τον τουρίστα και το πως αντιλαμβάνεται την ποιότητα του χώρου και της εμπειρίας (Inkson & Minnaert, 2020).

Προκύπτουν πολλές δυσκολίες στον καθορισμό του κατάλληλου αριθμού επισκεπτών για έναν προορισμό, λόγω της πληθώρας εμπλεκόμενων μεταβλητών. Αυτή η δυσκολία οδηγεί στην ανάδυση του προβλήματος του υπερτουρισμού, το οποίο συνδέεται άμεσα με την φέρουσα ικανότητα (Tocarchuk et al., 2022). Όπως αναλύθηκε σε προηγούμενη ενότητα, το φαινόμενο του υπερτουρισμού προκύπτει όταν η τουριστική δραστηριότητα υπερβαίνει τα όρια που μπορεί να αντέξει ένας προορισμός, επιφέροντας περιβαλλοντική υποβάθμιση, κοινωνικές εντάσεις και αλλοίωση του βιοτικού επιπέδου των μόνιμων κατοίκων (Wall, 2020, Tocarchuk et al., 2022). Αυτή η υπέρβαση γίνεται εμφανής μέσα από την πίεση στις τοπικές υποδομές, την άνοδο του κόστους στέγασης, του συνωστισμού σε δημόσιους χώρους και πολλά άλλα φαινόμενα.

Συνοψίζοντας, η φέρουσα ικανότητα αποτελεί θεμελιώδες εννοιολογικό πλαίσιο για την κατανόηση των ορίων της βιωσιμότητας της τουριστικής ανάπτυξης και της ανάγκης μετάβασης σε πρότυπα που αποτρέπουν ή μετριάζουν τις επιπτώσεις του υπερτουρισμού. Παράλληλα, προσφέρει μια ουσιαστική βάση για την προσέγγιση στρατηγικών βιώσιμης τουριστικής διαχείρισης, κυρίως σε περιοχές που υφίστανται αυξημένες κοινωνικές και χωροταξικές πιέσεις.

2.5 Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Υπερτουρισμός

Η ανάλυση της τουριστικής ανάπτυξης και της φέρουσας ικανότητας ανέδειξαν τη σημασία των ορίων που θέτει ένα σύστημα αναφορικά με την πίεση της τουριστικής δραστηριότητας. Η συνειδητοποίηση αυτών των ορίων επιβάλλει την ανάγκη για βελτίωση και διερεύνηση των μηχανισμών με τους οποίους μπορεί να διασφαλιστεί μια συγκροτημένη και μακροχρόνια και βιώσιμη ανάπτυξη.

Όπως έχει επισημανθεί, ο υπερτουρισμός, μεταξύ άλλων, εκδηλώνεται μέσα από την αύξηση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης, της αλόγιστης χρήσης και αξιοποίησης των φυσικών πόρων του εκάστοτε προορισμού, την καταστροφή του πολιτιστικού πλούτου, καθώς και των αρνητικών συνεπειών στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον (Mihalic, 2020). Αυτά έχουν ως αποτέλεσμα έναν ανεύθυνο τουρισμό, αναδεικνύοντας επιτακτική ανάγκη την προώθηση ενός προτύπου υπεύθυνου τουρισμού, που θα στηρίζεται στις αρχές της βιωσιμότητας. Ο υπεύθυνος τουρισμός, αρχικά, στοχεύει στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων ενός προορισμού και έπειτα, στην δημιουργία μιας ποιοτικής εμπειρίας για τους επισκέπτες (Goodwin, 2017).

Ο βιώσιμος τουρισμός, σήμερα, έχει εξελιχθεί σε κυρίαρχο μοντέλο ανάπτυξης, μέσα από την συνεργασία των ακαδημαϊκών του τουρισμού και του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού. Αποτελεί διακριτή έννοια από αυτή του υπερτουρισμού και στοχεύει στην αντιμετώπιση των αρνητικών του συνεπειών (Santos-Rojo et al., 2023). Στηρίζεται στην ισόρροπη συνύπαρξη της κοινωνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής βιωσιμότητας της εκάστοτε περιοχής και προϋποθέτει την συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων ομάδων (ντόπιους, κρατικούς φορείς, τουριστικές επιχειρήσεις, επισκέπτες) για την επίτευξή του (Κοζυράκης, 2007, Σωτηρίου, 2007, Mihalic, 2020).

Η πρώτη αναφορά της έννοιας της βιωσιμότητας έλαβε χώρα στην Διεθνή Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων το 1980, ενώ ο σαφής ορισμός διατυπώθηκε το 1987 στην Έκθεση Brundtland (Liu, 2003, Κοζυράκης, 2007). Ορίστηκε ως “η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί όλες τις σημερινές ανάγκες χωρίς να υπονομεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες” (Liu, 2003). Αρχικά, η βιβλιογραφία για τον βιώσιμο τουρισμό επικεντρωνόταν στον οικολογικό αντίκτυπο του τουρισμού. Έπειτα, η έρευνα

επεκτάθηκε δίνοντας έμφαση στον ηθικό τουρισμό, καταλήγοντας το 1993 στην επίσημη ενσωμάτωση του όρου της βιώσιμης ανάπτυξης στην τουριστική πολιτική του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (Santos-Rojo et al., 2023).

Ο Prosser επισημαίνει πως η ανάγκη για βιωσιμότητα οφείλεται σε τέσσερις κυρίαρχους παράγοντες: στην δυσαρέσκεια όσον αφορά τα υπάρχοντα τουριστικά προϊόντα, στην αυξανόμενη περιβαλλοντική και πολιτιστική ευαισθητοποίηση, στην επίγνωση των προορισμών πως διαθέτουν πολύτιμους πόρους, καθώς και στην αλλαγή της στάσης των επιχειρήσεων και ταξιδιωτικών πρακτορείων (Liu, 2003). Ο Carter υπογραμμίζει πως ο βιώσιμος τουρισμός στηρίζεται σε τρεις βασικούς στόχους: στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, στην ικανοποίηση των απαιτήσεων των επισκεπτών και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (Liu, 2003). Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, για να είναι οικονομικά βιώσιμος ο τουρισμός, προϋποθέτει να είναι κερδοφόρος και να αποφέρει κέρδη στις επιχειρήσεις και στην τοπική κοινωνία. Δεύτερον, η βιώσιμη κοινωνική ανάπτυξη πρέπει να στηρίζεται στην προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τρίτον, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα μπορεί να επιτευχθεί με την διατήρηση και προστασία των φυσικών πόρων (Σωτηρίου, 2007, Santos-Rojo et al., 2023).

Αν και το τρίπτυχο του βιώσιμου τουρισμού είναι ευρέως αποδεκτό, έχει υποστεί κριτική από αρκετούς μελετητές. Ορισμένοι υποστηρίζουν πως ο οικονομικός πυλώνας υπερισχύει του περιβαλλοντικού, ενώ άλλοι αναφέρουν πως η έρευνα γύρω από τον κοινωνικό πυλώνα της βιωσιμότητας είναι περιορισμένη (Santos-Rojo et al., 2023). Παρ' όλα αυτά, φαίνεται πως οι έννοιες του υπερτουρισμού και της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης είναι αλληλένδετες. Ο υπερτουρισμός αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο, το οποίο απειλεί πολλούς τουριστικούς προορισμούς, γι' αυτό, η μετάβαση προς ένα πρότυπο αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης επιβάλλει την υιοθέτηση ολοκληρωμένων στρατηγικών διαχείρισης, οι οποίες θα διασφαλίζουν την ισορροπία ανάμεσα στις τρεις θεμελιώδεις διαστάσεις της βιωσιμότητας.

Πιο συγκεκριμένα, οι στρατηγικές αυτές περιλαμβάνουν ενέργειες, όπως η συστηματική παρακολούθηση και ο έλεγχος της φέρουσας ικανότητας του εκάστοτε προορισμού, η προώθηση και αναβάθμιση ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, καθώς και η διεύρυνση της τουριστικής περιόδου. Παράλληλα, είναι επιτακτική ανάγκη η υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου

χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, σε συνδυασμό με την αποτελεσματική διαχείριση των τουριστικών ροών, μέσα από την εφαρμογή μέτρων αποσυμφόρησης, καθώς και η πραγματοποίηση επενδύσεων για την αναβάθμιση σημαντικών υποδομών. Αυτές οι επενδύσεις συμβάλλουν ταυτόχρονα τόσο στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων όσο και στην αναβάθμιση της εμπειρίας των τουριστών.

Επιπρόσθετα, σημαντική είναι η ενσωμάτωση πρακτικών βιώσιμης διαχείρισης από τις τουριστικές επιχειρήσεις. Τέτοιες πρακτικές περιλαμβάνουν την αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τον περιορισμό της κατανάλωσης νερού, την αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων και την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Επιπλέον, σημαντική είναι η υποστήριξη των τοπικών κοινωνιών μέσα από την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, της απασχόλησης ντόπιων κατοίκων και την ανάδειξη τοπικών προϊόντων και εθίμων. Τέλος, η εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των επισκεπτών, όσον αφορά τον σεβασμό προς το περιβάλλον και την κουλτούρα της εκάστοτε περιοχής, καθώς και των τοπικών κοινοτήτων αναφορικά με την σημασία της βιωσιμότητας και την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών, αναδεικνύεται σε θεμελιώδη πυλώνα μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

2.6 Ερευνητικά Κενά και Συμβολή της Παρούσας Μελέτης

Παρά την ταχύτατη αύξηση της παγκόσμιας βιβλιογραφίας γύρω από το ζήτημα της τουριστικής υπερσυγκέντρωσης, αναδεικνύεται μια σημαντική ερευνητική υστέρηση αναφορικά με την με την συστηματική μελέτη και διερεύνησή του σε Ελληνικούς προορισμούς. Ιδιαίτερα σε αστικές περιοχές μεσαίου βεληνεκού, όπως για παράδειγμα τα Χανιά. Η πλειονότητα των μελετών επικεντρώνεται σε διεθνώς αναγνωρισμένους και κορεσμένους τουριστικούς προορισμούς στο εξωτερικό ή σε νησιωτικές περιοχές με έντονη την μαζική τουριστική ανάπτυξη.

Η υπάρχουσα βιβλιογραφία για την Κρήτη και ειδικότερα για τα Χανιά περιορίζεται σε αποσπασματικές προσεγγίσεις κοινωνικών αντιδράσεων ή γενικών συνεπειών της τουριστικής ανάπτυξης. Δεν αναπτύσσει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο με μέτρησης του υπερτουρισμού, το οποίο να ενσωματώνει ποσοτικούς δείκτες, όπως η τουριστική ένταση, η επιβάρυνση των υποδομών, η στέγαση, καθώς και ποιοτικών δεδομένων από την τοπική κοινωνία. Ταυτόχρονα,

απουσιάζουν μελέτες που να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων πολιτικών διαχείρισης ή να προτείνουν στρατηγικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο.

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στην κάλυψη αυτών των ελλείψεων, εστιάζοντας στην περίπτωση των Χανίων, διερευνώντας αν και σε ποιο βαθμό εμφανίζονται ενδείξεις υπερτουρισμού. Μέσα από την ανάπτυξη ενός πλαισίου ανάλυσης ειδικά διαμορφωμένου στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής, η έρευνα στοχεύει να συνεισφέρει τόσο θεωρητικά, εμπλουτίζοντας την υπάρχουσα βιβλιογραφία για τον υπερτουρισμό, όσο και πρακτικά προσφέροντας χρήσιμα δεδομένα για την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή.

3. Η Περίπτωση των Χανίων

3.1 Τουριστικό Προφίλ Χανίων

Η περιφερειακή ενότητα Χανίων βρίσκεται στο δυτικό άκρο της Κρήτης, το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας, που αποτελεί και έναν από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς της χώρας. Η ιστορική σημασία του νησιού αποτελεί ένα από τα βασικά του πλεονεκτήματα. Η Κρήτη διαθέτει μερικούς από του σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους παγκοσμίως, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το Ανάκτορο της Κνωσού, που αποτέλεσε πυρήνα του Μινωικού πολιτισμού. Η ιστορική κληρονομιά σε συνδυασμό με τα ενετικά λιμάνια και τα βυζαντινά μοναστήρια προσφέρουν στους επισκέπτες μια μοναδική και αυθεντική πολιτιστική εμπειρία, διαφοροποιώντας το νησί από άλλους τουριστικούς προορισμούς (Κοζυράκης, 2007, Vourdoubas, 2024).

Σύμφωνα με την απογραφή του 2021, ο μόνιμος πληθυσμός της περιφερειακής ενότητας Χανίων ανέρχεται γύρω στο 156.000 κατοίκους, ενώ ο πληθυσμός της πόλης των Χανίων ανέρχεται γύρω στους 111.000 κατοίκους (ΕΛΣΤΑΤ, 2024). Κάθε χρόνο προσελκύει ολοένα και περισσότερους τουρίστες, λόγω της πλούσιας φυσικής, ιστορικής και πολιτιστικής της κληρονομιάς, συμβάλλοντας σημαντικά στην οικονομία της Ελλάδας (Vourdoubas, 2024).

Τα Χανιά είναι εύκολα προσβάσιμα τόσο αεροπορικά όσο και ακτοπλοϊκά. Ο Διεθνής Αερολιμένας Χανίων “Ι. Δασκαλογιάννης” βρίσκεται μόλις 15 χλμ. από το κέντρο της πόλης, τη διαχείριση του οποίου έχει αναλάβει από το 2015 η εταιρεία FRAPORT (INSETE, 2024). Όσον αφορά τις λιμενικές υποδομές, το βασικό λιμάνι των Χανίων είναι αυτό της Σούδας, το οποίο απέχει 6 χλμ. από το κέντρο. Το λιμάνι λειτουργεί κατά κύριο λόγο ως επιβατικός σταθμός, προσφέροντας υπηρεσίες ελλιμενισμού και μεταφοράς επιβατών και οχημάτων. Διαθέτει ακτοπλοϊκή σύνδεση με το λιμάνι του Πειραιά και με άλλα νησιά του Αιγαίου, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί σημαντικό σταθμό για τη δραστηριότητα κρουαζιέρας (INSETE, 2024). Το λιμάνι της Κισσάμου εξυπηρετεί μόνο δρομολόγια από και προς τα Αντικύθηρα και τα Κύθηρα, καθώς και ημερήσιες κρουαζιέρες από και προς την λιμνοθάλασσα του Μάλου. Υπάρχουν και άλλα

μικρότερα λιμάνια, νότια της περιφερειακής ενότητας Χανίων, τα οποία εξυπηρετούν τοπικά δρομολόγια και συνδέσεις μεταξύ των παράκτιων οικισμών (INSETE, 2024).

Αναφορικά με το οδικό δίκτυο, στη βόρεια ακτή του νησιού υπάρχει ο Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης (BOAK), ο οποίος εξυπηρετεί το σύνολο του νησιού. Ωστόσο, η σύνδεση με τη νότια πλευρά, είναι εφικτή μόνο με μέσω επαρχιακών δρόμων που συνδέουν τους επιμέρους οικισμούς (INSETE, 2024). Λόγω των περιορισμένων συνδέσεων και της απουσίας σύγχρονων κόμβων, ο BOAK καθίσταται ανεπαρκής, όσον αφορά τις σύγχρονες αναπτυξιακές ανάγκες. Η αναβάθμισή του αποτελεί σημαντικό έργο της περιφέρειας, ενώ αναμένεται να ενισχύσει καθοριστικά την τουριστική ανάπτυξη ολόκληρου του νησιού (INSETE, 2024).

Είναι γεγονός πως το κυρίαρχο τουριστικό μοντέλο στο οποίο βασίζονται τα Χανιά είναι αυτό του “Ηλιου & Θάλασσας”. Το Μεσογειακό κλίμα, με τα ηλιόλουστα, ζεστά και ξερά καλοκαίρια και τις υπέροχες παραλίες, αποτελούν βασικά κριτήρια για να επισκεφθεί κανείς τα Χανιά (Στεργιόπουλος, 2018). Σύμφωνα με στατιστικά του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος, το ξενοδοχειακό δυναμικό της Ενότητας Χανίων έως και το 2024 ανερχόταν σε 593 μονάδες (ΞΕΕ, 2024, INSETE, 2025). Η ύπαρξη πολλών 3 και 4 αστέρων ξενοδοχειακών μονάδων, καθώς και των οργανωμένων παραθαλάσσιων θέρετρων, όπως είναι οι περιοχές της Γεωργιούπολης, Αγίας Μαρίνας, Πλατανιά, Κισσάμου, ενισχύουν σημαντικά τον χαρακτήρα των διακοπών παραθερισμού.

Η εποχικότητα αποτελεί, επίσης, βασικό χαρακτηριστικό του τουρισμού στα Χανιά και γενικότερα στην Κρήτη. Η πλειοψηφία των αφίξεων συσσωρεύεται κατά τους μήνες Ιούνιο, Ιούλιο και Αύγουστο, ενώ η τουριστική περίοδος εκτείνεται από Απρίλιο έως Οκτώβριο. Η ύπαρξη της εποχικότητας οφείλεται αρχικά στο ευνοϊκό στο κλίμα και στο γεγονός πως οι περισσότερες αεροπορικές συνδέσεις, με πτήσεις Charter απευθείας από το εξωτερικό, λειτουργούν μέσα σε αυτούς τους επτά μήνες. Η πλειονότητα των αλλοδαπών επισκεπτών, βάσει των στατιστικών των τελευταίων χρόνων της Fraport, προέρχεται από το Ηνωμένο Βασίλειο και ακολουθούν οι Σκανδιναβικές χώρες, η Γερμανία και η Γαλλία (CHQ Fraport, 2022, 2023, 2024, 2025).

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται σταδιακή στροφή και σε άλλα είδη τουρισμού, όπως είναι ο περιπατητικός τουρισμός, ο αγροτουρισμός, ο γαστρονομικός τουρισμός, τα οποία έχουν πολλές

προοπτικές ανάπτυξης. Άλλωστε, τα Χανιά, λόγω της ορεινής γεωμορφολογίας του νησιού, πέρα από τις όμορφες παραλίες, προσφέρουν πλήθος μονοπατιών, σπηλαίων και φαράγγιων, ιδανικά για περιπατητές-πεζοπόρους. Μάλιστα, η Κρήτη αποτελεί μέρους του Ευρωπαϊκού μονοπατιού E4, το οποίο αποτελεί σπουδαίας φυσικής και πολιτισμικής αξίας (ΙΝΣΕΤΕ, 2023). Αξίζει να επισημανθεί πως στα Χανιά ξεχωρίζει ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς, ο οποίος αποτελεί το μεγαλύτερο φαράγγι της Ευρώπης με συνολικό μήκος 16 χλμ., από τον Ομαλό μέχρι την παραλία της Αγίας Ρουμέλης.

Σε πολλά χωριά της ενότητας Χανίων έχουν αναπτυχθεί υποδομές για την φιλοξενία επισκεπτών στα πλαίσια μιας εναλλακτικής εμπειρίας, αναπτύσσοντας σταδιακά το τουριστικό πρότυπο του αγροτουρισμού. Οι επισκέπτες φιλοξενούνται σε μικρούς ξενώνες οι οποίοι προφέρουν κατά βάση τοπικά προϊόντα, ενώ δίνεται η δυνατότητα συμμετοχής σε καθημερινές λειτουργίες της εκάστοτε κοινότητας. Αξίζει να αναφερθεί πως η Κρητική κουζίνα, αποτελεί επίσης σημαντικό κίνητρο για τους επισκέπτες. Είναι ευρέως αναγνωρισμένη σε παγκόσμιο επίπεδο ήδη από το 1948, όταν αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας από το Ίδρυμα Ροκφέλλερ, στα πλαίσια ανάδειξης ενός Μεσογειακού προτύπου υγιεινής διατροφής. Το 2012, εντάχθηκε στον Κατάλογο της UNESCO ως “Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ανθρωπότητας” (Hania News, 2016).

Διαπιστώνεται, λοιπόν πως η σταδιακή ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού συμβάλλει στον εμπλουτισμό και την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος των Χανίων, καθώς και στη διαφύλαξη της Κρητικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Παράλληλα, διαμορφώνονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για ολιστική και αειφόρο τουριστική ανάπτυξη, παράμετρος ιδιαίτερα κρίσιμη υπό το πρίσμα των αυξανόμενων πιέσεων που αντιμετωπίζουν οι κορεσμένοι τουριστικοί προορισμοί.

3.2 Τουριστική Εξέλιξη

Τα Χανιά, άρχισαν σταδιακά να αναπτύσσονται ως τουριστικός προορισμός μετά το 1960, ακολουθώντας την γενικότερη αναπτυξιακή πορεία της τουριστικής βιομηχανίας στην Κρήτη. Στα μέσα της δεκαετίας αυτής, το νησί αποτέλεσε τόπο εναλλακτικού τουρισμού, ο οποίος συνδέθηκε με το νεανικό ριζοσπαστισμό και το κίνημα των Χίπις στις απομακρυσμένες βόρειες περιοχές του νησιού (Zaimakis & Papadaki, 2025). Την δεκαετία του 1970 πραγματοποιήθηκε η πρώτη διεθνής

πτήση προς το αεροδρόμιο Χανίων και αμέσως κρίθηκε αναγκαία η κατασκευή ενός νέου και μεγαλύτερου κτιρίου, καθώς οι πτήσεις ολοένα και αυξάνονταν.

Κατά την δεκαετία του 1980 τα Χανιά γνώρισαν σημαντική αύξηση στις αφίξεις. Την ίδια περίοδο αναπτύχθηκαν τουριστικά και οι περιοχές της Αγίας Μαρίνας και του Πλατανιά, με την δημιουργία των πρώτων ξενοδοχειακών μονάδων. Με τον τρόπο αυτό, σταδιακά αναπτύχθηκε στην περιοχή το πρότυπο του μαζικού τουρισμού, ενώ φάνηκε να απομακρύνεται η κίνηση από το κέντρο της πόλης προς τις δυτικές παραθαλάσσιες περιοχές. Ειδικότερα, σημαντική άνοδος των διεθνών αφίξεων παρατηρήθηκε τις δεκαετίες του 1990 και 2000. Ενδεικτικά, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας, το 1994 οι διεθνείς αφίξεις στο Αεροδρόμιο Χανίων ήταν 311.007 επιβάτες και χρειάστηκε διάστημα περίπου 16 ετών για να διπλασιαστούν. Όμως, από το 2010 μέχρι το 2018 οι αφίξεις εκτινάχθηκαν με άνοδο έως 92,4%. (Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, 2018).

Αυτή η ραγδαία αύξηση των τουριστικών αφίξεων οφείλεται και στη δημιουργία του πρώτου ελληνικού κόμβου της ιρλανδικής χαμηλού κόστους εταιρείας, Ryanair, το 2013 (Zaimakis & Papadaki, 2025). Ταυτόχρονα, αύξηση σημείωσαν και οι αφίξεις των κρουαζιερόπλοιων. Με βάση τα στοιχεία της Ένωσης Λιμένων Ελλάδας, το λιμάνι της Σούδας το 2010 δέχτηκε μόλις 21 κρουαζιερόπλοια με 11.509 επιβάτες, ενώ το 2024 έφτασαν 131 κρουαζιερόπλοια μεταφέροντας σχεδόν 280.000 επιβάτες (Ένωση Λιμένων Ελλάδας, 2011, 2024).

Όσον αφορά τις ξενοδοχειακές μονάδες, τα Χανιά διέθεταν 471 μονάδες το 2005, οι οποίες το 2024 έφτασαν τις 593. Αυτό που προκαλεί ενδιαφέρον, όμως, είναι η σημαντική αύξηση των μονάδων 4 και 5 αστέρων. Το 2005 υπήρχαν μόλις 4 ξενοδοχειακές μονάδες 5 αστέρων και 29 μονάδες 4 αστέρων (Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, 2005). Το 2024 ο αριθμός τους έφτασε στις 51 μονάδες και τις 102 μονάδες αντίστοιχα (Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, 2024). Αξίζει να σημειωθεί πως βρίσκονται υπό κατασκευή και άλλες μεγάλες πολυτελείς μονάδες, οι οποίες πρόκειται να αυξήσουν το ξενοδοχειακό δυναμικό των Χανίων μέσα στο 2026.

Αύξηση έχει παρατηρηθεί και στα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης. Σε παλαιότερες μελέτες, αναφέρονταν ως επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις. Το 2018 το συνολικό δυναμικό αυτών των καταλυμάτων ανερχόταν στις 1.020 μονάδες στην ενότητα Χανίων (INSETE, 2019). Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του INSETE (2025), το συνολικό δυναμικό ανέρχεται σε 13.923 μονάδες για το

2024, με την ενότητα Χανίων να αντιπροσωπεύει το 42% του δυναμικού των κλινών των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης στην Κρήτη.

Η τουριστική εξέλιξη των Χανίων καταδεικνύει μια μακροχρόνια ανοδική και δυναμική εξέλιξη, η οποία έχει συμβάλει ουσιαστικά στην ενδυνάμωση της ανταγωνιστικής θέσης και της παγκόσμιας αναγνωρισιμότητας της περιοχής. Εντούτοις, η συνεχής διερεύνηση της τουριστικής δραστηριότητας και των υποδομών φιλοξενίας, καθιστά αναγκαίο έναν στρατηγικό σχεδιασμό για την υιοθέτηση πρακτικών αειφόρου τουριστικής διαχείρισης, προκειμένου να διασφαλιστεί ισορροπία μεταξύ της οικονομικής ευημερίας, της διαφύλαξης των πόρων και της ποιότητας ζωής των της τοπικής κοινωνίας.

3.3 Δείκτες Τουριστικής Πίεσης

Για τη διερεύνηση του φαινομένου του υπερτουρισμού στα Χανιά, απαιτείται η μέτρηση της τουριστικής δραστηριότητας, καθώς και η αξιολόγηση της φέρουσας ικανότητας της περιοχής. Οι κυριότερες μεταβλητές και οι δείκτες που χρησιμοποιούνται για την αποτύπωση των τουριστικών ροών περιλαμβάνουν τον αριθμό των αφίξεων, τις συνολικές διανυκτερεύσεις, τη μέση διάρκεια παραμονής των τουριστών, τον δείκτη της τουριστικής έντασης και τον δείκτη της τουριστικής πυκνότητας (Λαγός, 2018, Βουρδουμπάς, 2024, Vourdoubas, 2024).

Ο αριθμός των αφίξεων συνιστά θεμελιώδη δείκτη για την αποτύπωση της τουριστικής ζήτησης, καθώς αντικατοπτρίζει το συνολικό πλήθος των επισκεπτών που υποδέχεται ένας προορισμός σε ετήσια βάση. Στον πίνακα 3.1 αποτυπώνονται οι συνολικές αεροπορικές αφίξεις επιβατών στο Διεθνές Αεροδρόμιο Χανίων για την περίοδο 2010 - 2024, βάσει επίσημων στοιχείων που έχουν εκδοθεί από την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας και την Fraport.

Πίνακας 3.1 Ετήσιες Αφίξεις Επιβατών στα Χανιά (2010-2025)

Αεροπορικές Αφίξεις - Διεθνές Αεροδρόμιο Χανίων “Ι. Δασκαλογιάννης”	
Έτος	Σύνολο Επιβατών
2010	821.184
2011	874.608
2012	910.814

2013	1.035.159
2014	1.239.226
2015	1.351.645
2016	1.476.409
2017	1.519.905
2018	1.452.647
2019	2.983.542
2020	703.482
2021	1.795.236
2022	3.290.802
2023	3.648.416
2024	3.952.126
2025	4.150.829

Πηγή: ΥΠΑ, Fraport (2010-2025)

Αναλύοντας τα δεδομένα, διαπιστώνεται πως οι αεροπορικές αφίξεις σημείωσαν σχεδόν διπλασιασμό μεταξύ των ετών 2010 και 2017. Εντούτοις, τα έτη 2020 και 2021 χαρακτηρίστηκαν από σημαντική κάμψη στην τουριστική κίνηση, ως απόρροια της πανδημίας Covid-19 που επηρέασε καθοριστικά την παγκόσμια τουριστική κοινότητα. Παρ’ όλα αυτά, στη συνέχεια σημειώνεται ταχεία ανάκαμψη, με τα έτη 2024 και 2025 να ξεπερνούν τα προπανδημικά επίπεδα.

Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων αποτελεί έναν πιο ενδεικτικό δείκτη πίεσης, καθώς αποτυπώνει τη χρονική διάρκεια διαμονής των επισκεπτών και κατ' επέκταση την επιβάρυνση που υφίστανται οι τουριστικές υποδομές και οι διαθέσιμοι τοπικοί πόροι. Στους πίνακες 3.2.α και 3.2.β παρουσιάζονται οι συνολικές διανυκτερεύσεις των τελευταίων ετών σε ξενοδοχειακά καταλύματα και σε καταλύματα σύντομης διαμονής, αντιστοίχως, βάσει στοιχείων που παρέχονται από το ΙΝΣΕΤΕ.

Πίνακας 3.2.α Συνολικές Διανυκτερεύσεις σε Ξενοδοχειακά Καταλύματα ΠΕ Χανίων (2010-2024)

Συνολικές Διανυκτερεύσεις σε Ξενοδοχειακά Καταλύματα	
Έτος	Σύνολο Διανυκτερεύσεων
2010	3,777,469
2011	4,374,881
2012	4,098,122
2013	4,700,658
2014	4,799,392
2015	5,205,216

2016	5,472,807
2017	8,809,996
2018	7,234,299
2019	7,070,840
2020	1,563,770
2021	3,599,276
2022	6,521,012
2023	7,057,064
2024	7,273,967

Πηγή: INΣΕΤΕ

Πίνακας 3.2.β Συνολικές Διανυκτερεύσεις σε Καταλύματα Σύντομης Διαμονής ΠΕ Χανίων (2020-2024)

Συνολικές Διανυκτερεύσεις σε Καταλύματα Σύντομης Διαμονής	
Έτος	Σύνολο Διανυκτερεύσεων
2020	392.405
2021	888.542
2022	1.996.661
2023	2.260.258
2024	2.405.573

Πηγή: INΣΕΤΕ

Αναλύοντας τα δεδομένα αυτά παρατηρείται σταθερή αύξηση των διανυκτερεύσεων την περίοδο 2010-2016, ενώ το 2017 σημειώθηκε σημαντική κορύφωση σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Τα έτη 2018 και 2019 παρουσίασαν μικρή πτώση, χωρίς όμως να ανατρέπεται η ανοδική τάση της δεκαετίας. Το 2020 η πανδημία Covid-19 επηρέασε δραματικά τις διανυκτερεύσεις, οι οποίες φτάνουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Από το 2021 και έπειτα διαπιστώνεται μια συστηματική και διαρκής αύξηση, η οποία καταδεικνύει την ολοκληρωτική ανάκαμψη και την ουσιαστική ενδυνάμωση της τουριστικής δραστηριότητας.

Ακόμα, είναι σημαντικό να εξεταστεί και ο δείκτης τουριστικής πυκνότητας, ο οποίος αποτυπώνει τον βαθμό συγκέντρωσης της τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή των Χανίων. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως ο λόγος του όγκου διανυκτερεύσεων προς την έκταση του προορισμού. Με τον τρόπο αυτό, λαμβάνοντας υπόψιν την συνολική έκταση της ΠΕ Χανίων, που είναι στα 2.376 km², η τουριστική πυκνότητα το 2010 διαμορφώθηκε σε περίπου 1.590 διανυκτερεύσεις ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, ενώ το 2024 έφτασε σε 3.062 διανυκτερεύσεις ανά τετραγωνικό

χιλιόμετρο, καταδεικνύοντας την αυξημένη πίεση που δέχεται η περιοχή των Χανίων από την συγκέντρωση τουριστών.

Τέλος, για την αξιολόγηση της τουριστικής πίεσης απαιτείται η διερεύνηση αναλογίας μεταξύ τον αριθμό των τουριστών και των μόνιμων κατοίκων. Ο δείκτης αυτός διαμορφώνεται από την διαίρεση των συνολικών διανυκτερεύσεων με τον μόνιμο πληθυσμό, όπως αυτός καταγράφεται από την ΕΛΣΤΑΤ. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα παραπάνω δεδομένα του ΙΝΣΕΤΕ και στατιστικών του Αεροδρομίου Χανίων, και λαμβάνοντας υπόψιν τον πληθυσμό της ΠΕ Χανίων στους 156.000 κατοίκους, ο δείκτης τουριστικής έντασης το αυξήθηκε από περίπου 24 διανυκτερεύσεις ανά κάτοικο το 2010 σε 47 διανυκτερεύσεις ανά μόνιμο κάτοικο το 2024. Οι τιμές αυτές υποδηλώνουν υψηλό βαθμό τουριστικής συγκέντρωσης και επιβεβαιώνει ενδείξεις για έντονη επιβάρυνση των υποδομών, των φυσικών πόρων και του κοινωνικού ιστού στην περιοχή.

Αξίζει να επισημανθεί πως οι δείκτες που αναλύθηκαν υπολογίστηκαν σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Χανίων με βάση τον αντίστοιχο πληθυσμό και έκταση. Ο υπολογισμός στην περιοχή του Δήμου Χανίων θα αποτύπωνε σαφώς πιο υψηλές τιμές, λόγω του μικρότερου πληθυσμού και έκτασης. Ωστόσο, η απουσία επαρκών και ολοκληρωμένων δημοσίως προσβάσιμων δεδομένων, καθιστά τον ακριβή υπολογισμό αδύνατο, συνεπώς η ανάλυση περιορίστηκε στα διαθέσιμα στοιχεία της ΠΕ Χανίων.

Συνολικά, οι δείκτες τουριστικής πίεσης που εξετάστηκαν καταδεικνύουν μια σαφή τάση ενίσχυσης της τουριστικής δραστηριότητας στην ΠΕ Χανίων, η οποία ενδέχεται να υπερβεί σταδιακά τα όρια της φέρουσας ικανότητας του εξεταζόμενου προορισμού. Ως εκ τούτου, κρίνεται απαραίτητη η περαιτέρω διερεύνηση των χωρικών και κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων, προκειμένου να προσδιοριστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια ο βαθμός επιβάρυνσης της περιοχής και να διαμορφωθούν αποτελεσματικές πολιτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

3.4 Ενδείξεις Υπερτουρισμού στα Χανιά

Η προγενέστερη ανάλυση των δεικτών τουριστικής πίεσης αποκαλύπτει πως ότι στην ΠΕ Ενότητα των Χανίων διαπιστώνεται μια σημαντική και έντονη αύξηση της τουριστικής δραστηριότητας

κατά την πρόσφατη δεκαπενταετία, συνοδευόμενη από εξαιρετικά υψηλά επίπεδα τουριστικής πυκνότητας και τουριστικής έντασης. Αυτή η δυναμική σε συνάρτηση με την υψηλή εποχικότητα που χαρακτηρίζει τον προορισμό, δημιουργεί συνθήκες εντεινόμενης πίεσης, ιδίως κατά την διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών, ένα φαινόμενο που συνδέεται ευθέως με την εμφάνιση του φαινομένου του υπερτουρισμού.

Η τουριστική δραστηριότητα εντοπίζεται γεωγραφικά κυρίως στην Παλιά Πόλη και την περιοχή του Ενετικού Λιμανιού των Χανίων (Zaimakis & Papadaki, 2025). Πρόκειται για ζώνες με περιορισμένη φέρουσα ικανότητα και ιδιαίτερη ιστορική και πολιτιστική αξία. Κατά την περίοδο αιχμής της τουριστικής κίνησης παρατηρούνται φαινόμενα υπερσυγκέντρωσης πληθυσμού, αυξημένης ηχορύπανσης και έντονης νυχτερινής δραστηριότητας. Αυτά επιδρούν αρνητικά στην καθημερινότητα των μόνιμων κατοίκων μεταβάλλουν την λειτουργικότητα του αστικού χώρου. Η υψηλή συγκέντρωση επισκεπτών σε περιορισμένη γεωγραφική έκταση εντείνει τις πιέσεις στις δημόσιες υποδομές, στη διαχείριση απορριμμάτων και στις κυκλοφοριακές ροές, κυρίως τους μήνες αυξημένης ζήτησης.

Συγχρόνως, η αλματώδης αύξηση των μονάδων βραχυχρόνιας φιλοξενίας, ιδιαίτερα στην περιοχή του ιστορικού κέντρου και των γύρω περιοχών, έχει επιφέρει τη μετατροπή σημαντικού μέρους του οικιστικού αποθέματος σε τουριστική χρήση. Η εξέλιξη αυτή έχει συρρικνώσει το διαθέσιμο οικιστικό απόθεμα για μακροχρόνια εκμίσθωση και έχει συμβάλει στην αύξηση των ενοικίων, επιδεινώνοντας το φαινόμενο της στεγαστικής πίεσης. Η δυσχέρεια ανεύρεσης κατοικίας πλήττει κυρίως τους εκπαιδευτικούς και φοιτητές, καθώς και τους μόνιμους κατοίκους, γεγονός που σηματοδοτεί αλλαγή στην κοινωνική σύνθεση του αστικού ιστού. Η σταδιακή μείωση της μόνιμης κατοίκησης εντός του κέντρου της πόλης και η ενίσχυση δραστηριοτήτων αποκλειστικά τουριστικού χαρακτήρα αποτελούν ενδείξεις αλλοίωσης της τοπικής φυσιογνωμίας και περιορισμού της αυθεντικότητας της περιοχής.

Επιπρόσθετα, η εντεινόμενη τουριστική δραστηριότητα ασκεί πιέσεις στους φυσικούς πόρους και στα ευάλωτα οικοσυστήματα της περιοχής, ιδίως κατά την αιχμή της τουριστικής περιόδου, η οποία χαρακτηρίζεται από αυξημένη ζήτηση υδάτινων πόρων και εντατική προσέλευση επισκεπτών στις εμβληματικές παραλίες και φυσικές περιοχές. Η υπερσυγκέντρωση επισκεπτών σε συγκεκριμένα σημεία δύναται να υπερβεί την οικολογική φέρουσα ικανότητα των εν λόγω

περιοχών, με αποτέλεσμα την περιβαλλοντική υποβάθμιση και την επιτακτική ανάγκη για ενισχυμένες πρακτικές διαχείρισης.

Σύμφωνα με έρευνα του Παρατηρητηρίου Τουρισμού Δυτικής Κρήτης και του ΜΑΙΧ, καταγράφονται ενδείξεις αυξανόμενης τουριστικής πίεσης στην περιοχή των Χανίων, καθώς σημειώθηκε μείωση του ποσοστού ικανοποίησης των αλλοδαπών επισκεπτών (Παπαδογιαννάκη, 2025). Ειδικότερα, η μείωση αποδίδεται μεταξύ άλλων στην δυσκολία των επιχειρήσεων εστίασης να ανταπεξέλθουν στον αυξημένο όγκο επισκεπτών και να διατηρήσουν την ποιότητα φιλοξενίας. Παράλληλα, οι δημοφιλείς παραλίες όπως ο Μπάλος, τα Φαλάσαρνα και το Ελαφονήσι, εμφανίζουν μειωμένα ποσοστά επαναληπτικής επίσκεψης λόγω της υπερσυγκέντρωσης των τουριστών. Επιπλέον, παρά την δημιουργία νέων πολυτελών τουριστικών υποδομών, εξακολουθούν να καταγράφονται προβλήματα που σχετίζονται με την ποιότητα των δημόσιων υποδομών (Παπαδογιαννάκη, 2025).

Συνολικά, η αυξημένη πυκνότητα και ένταση της τουριστικής δραστηριότητας, η χωρική και εποχιακή κατανομή αυτής, η στεγαστική πίεση και η υπερφόρτωση των υποδομών και των φυσικών πόρων, καταδεικνύουν σαφώς την εμφάνιση φαινομένων υπερτουρισμού στον τουριστικό προορισμό των Χανίων. Μολονότι ο τουριστικός τομέας αποτελεί σημαντικό πυλώνα της τοπικής οικονομίας, τα παραπάνω δεδομένα υπογραμμίζουν την επιτακτική ανάγκη για τη διαμόρφωση και υιοθέτηση αποτελεσματικών πολιτικών βιώσιμης διαχείρισης, με στόχο τη διασφάλιση της βέλτιστης ισορροπίας μεταξύ της τουριστικής ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Τα παραπάνω δεδομένα αναδεικνύουν την ύπαρξη έκδηλων ενδείξεων τουριστικής επιβάρυνσης στην περιοχή των Χανίων. Ωστόσο, η ποσοτική αποτύπωση των στατιστικών μεγεθών αφίξεων και διανυκτερεύσεων δεν αρκεί αυτοτελώς για τον ακριβή προσδιορισμό του φαινομένου αυτού ως υπερτουρισμός, ούτε για την αποτίμηση του βαθμού επίδρασής του στην τοπική κοινωνία και οικονομία. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται αναγκαία η διεξαγωγή πρωτογενούς έρευνας, με απώτερο σκοπό την εμπειρική διερεύνηση των αντιλήψεων, των βιωμάτων και της έντασης του φαινομένου αυτού στην περιοχή των Χανίων. Η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας αυτής περιγράφεται στο κεφάλαιο που ακολουθεί.

4. Μεθοδολογία της Έρευνας

4.1 Ερευνητικός Σχεδιασμός και Μεθοδολογία της Έρευνας

Η μεθοδολογία αποτελεί το σημαντικότερο μέρος μιας επιστημονικής μελέτης, καθώς προσφέρει το θεωρητικό και πρακτικό πλαίσιο για την εξέταση ενός φαινομένου και την διατύπωση συμπερασμάτων. Μέσα από την μεθοδολογία, οι μελετητές προσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο πρόκειται να συγκεντρώσουν, να επεξεργαστούν και να ερμηνεύουν τα δεδομένα, εξασφαλίζοντας την εγκυρότητα και αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. Η επιλογή της κατάλληλης ερευνητικής μεθοδολογίας αποτελεί μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές, διότι ο τρόπος με τον οποίο θα προσεγγίσουν και θα συλλέξουν δεδομένα επηρεάζει άμεσα την εγκυρότητα και αντικειμενικότητα των αποτελεσμάτων μιας μελέτης (Koc & Boz, 2014). Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα μιας έρευνας μπορούν να μεγιστοποιηθούν μέσα από την χρήση πολλών και διαφορετικών πηγών πληροφοριών ή διαφορετικών μεθόδων συλλογής συλλογής δεδομένων. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται τριγωνισμός και περιγράφει τον συνδυασμό πολλαπλών μεθόδων για την μελέτη ενός φαινομένου (Koc & Boz, 2014).

Για την επίτευξη των σκοπών της παρούσας μελέτης, υιοθετήθηκε μια διαδοχική συνδυαστική μεθοδολογική προσέγγιση (mixed-methods approach), η οποία ενσωμάτωσε δευτερογενή έρευνα με πρωτογενή συλλογή τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών δεδομένων. Αρχικά, διενεργήθηκε εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση και ανάλυση των υφιστάμενων στατιστικών στοιχείων από έγκυρες πηγές, με απώτερο σκοπό την θεωρητική πλαισίωση του φαινομένου του υπερτουρισμού και την καταγραφή της τουριστικής εξέλιξης στην περιοχή των Χανίων. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ποσοτική έρευνα με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, ενώ ακολούθησε ποιοτική έρευνα με ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Τα ευρήματα των επιμέρους μεθοδολογικών εργαλείων συνδυάστηκαν βάσει της μεθοδολογικής αρχής της τριγωνοποίησης (triangulation) και αξιολογήθηκαν συμπληρωματικά μέσω της ανάλυσης SWOT, προκειμένου να εξαχθούν ολοκληρωμένα συμπεράσματα σχετικά με την παρουσία και την ένταση των δεικτών υπερτουρισμού στην περιοχή των Χανίων.

Ο τουρισμός αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο το οποίο χρειάζεται διεπιστημονικές προσεγγίσεις προκειμένου να αναλυθεί ολοκληρωμένα. Για τον λόγο αυτό, στην παρούσα έρευνα κρίθηκε σκόπιμη η συνδυαστική αξιοποίηση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων, ώστε να μεγιστοποιηθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των προσεγγίσεων και να διασφαλιστεί η εγκυρότητα των ευρημάτων, μέσω της τριγωνοποίησης πολλαπλών πηγών πληροφόρησης.

Η ποσοτική έρευνα αφορά την ανάλυση ποσοτικών δεδομένων από μέσα από την διανομή ερωτηματολογίου σε συγκεκριμένες ομάδες ενδιαφερομένων, τοπικούς φορείς και επιχειρηματίες/υπαλλήλους με άμεση ή έμμεση σύνδεση με τον τουρισμό. Η επιλογή του δείγματος πραγματοποιήθηκε αξιοποιώντας την μέθοδο της δειγματοληψίας ευκολίας (convenience sampling), μέσω στοχευμένης προσέγγισης επιχειρήσεων και επαγγελματιών, οι οποίοι ήταν άμεσα προσβάσιμοι και συναφείς προς τον ερευνητικό σκοπό. Ως εκ τούτου, το δείγμα δεν θεωρείται στατιστικά αντιπροσωπευτικό του συνόλου του πληθυσμού, αλλά αποτυπώνει κυρίως και ισχυρές τάσεις, αντιλήψεις και βιωματικές εμπειρίες των άμεσα εμπλεκόμενων με την τουριστική δραστηριότητα στην περιοχή των Χανίων.

Η ποιοτική έρευνα στηρίχθηκε στη διεξαγωγή ημι-δομημένων συνεντεύξεων με εμπειρογνώμονες και υλοποιήθηκε με τη μέθοδο της σκόπιμης δειγματοληψίας (purposive sampling). Ειδικότερα, επιλέχθηκαν συμμετέχοντες με βάση την επαγγελματική τους ιδιότητα και την εξειδικευμένη τους γνώση, παράγοντες που κρίθηκαν καθοριστικοί για την παροχή ουσιαστικών δεδομένων επί του υπό διερεύνηση ζητήματος. Στο πλαίσιο των συνεντεύξεων συμμετείχαν διοικητικά στελέχη από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (Δήμος και Περιφέρεια Χανίων), εκπρόσωποι θεσμικών και επαγγελματικών φορέων, καθώς και ακαδημαϊκοί με εξειδίκευση στον τομέα τουρισμού.

Η επιλογή των συγκεκριμένων δειγματοληπτικών ομάδων κρίθηκε ιδιαίτερα σημαντική, καθώς οι συμμετέχοντες διαθέτουν εξειδικευμένη βιωματική γνώση και επαγγελματική εμπλοκή με τη λειτουργία, τη διαχείριση και τις επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή. Η ενσωμάτωση των απόψεών τους συνέβαλε στην πληρέστερη κατανόηση των πολυδιάστατων πτυχών του υπό εξέταση φαινομένου και στην ακριβέστερη ερμηνεία των ποσοτικών ευρημάτων.

Η συνδυαστική αξιοποίηση της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, των ποσοτικών δεδομένων και των ποιοτικών πληροφοριών κατέστησε εφικτή τόσο την επαλήθευση των πορισμάτων όσο και τη διαμόρφωση ενός ολιστικού πλαισίου αξιολόγησης του φαινομένου του υπερτουρισμού στην

περιοχή των Χανίων. Η εφαρμογή της μεθόδου της τριγωνοποίησης συνέβαλε καθοριστικά στην ενίσχυση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας της παρούσας μελέτης, καθώς το υπό εξέταση ζήτημα προσεγγίστηκε από πολλαπλές οπτικές και διαφορετικές πηγές δεδομένων. Η έρευνα διεξήχθη κατά το χρονικό διάστημα Ιανουάριος - Απρίλιος 2026 και αφορά την πόλη των Χανίων, λαμβάνοντας υπόψιν τις ιδιάζουσες κοινωνικοοικονομικές και χωροταξικές παραμέτρους της περιοχής.

4.2 Εργαλεία Συλλογής Δεδομένων

4.2.1 Ποσοτική Έρευνα – Ερωτηματολόγιο

Για τη συλλογή ποσοτικών δεδομένων επιλέχθηκε η χρήση δομημένου ερωτηματολογίου ως βασική μέθοδος συλλογής δεδομένων. Η χρήση του ερωτηματολογίου διευκολύνει την συλλογή μεγάλου όγκου ποσοτικών δεδομένων, με συστηματικό και δομημένο τρόπο, εξασφαλίζοντας την αξιοπιστία και την δυνατότητα σύγκρισης των αποτελεσμάτων.

Το ερωτηματολόγιο συγκροτήθηκε από 33 ερωτήσεις, εκ των οποίων οι 3 ήταν ανοιχτού τύπου, παρέχοντας την δυνατότητα στους ερωτώμενους να διατυπώσουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Οι υπόλοιπες ερωτήσεις ήταν κυρίως δομημένες ως κλειστού τύπου, αξιοποιώντας την κλίμακα Likert στο μεγαλύτερο μέρος του, ώστε οι ερωτώμενοι να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας τους σε ζητήματα που αφορούσαν:

- Την κατανόηση του φαινομένου του υπερτουρισμού
- Τον εντοπισμό ενδείξεων υπερτουρισμού στα Χανιά
- Τις απόψεις τους σχετικά με την λειτουργία της επιχείρησης/υπηρεσίας τους και την αύξηση του τουρισμού στα Χανιά
- Τις πολιτικές και δράσεις που έχουν υλοποιηθεί
- Τις προτάσεις για βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη

Πριν την κύρια διανομή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε πιλοτική μελέτη (pilot study) σε περιορισμένο δείγμα συμμετεχόντων, με σκοπό την αξιολόγηση της σαφήνειας, της

εγκυρότητας περιεχομένου και της λειτουργικότητας του διαδικτυακού εργαλείου. Παράλληλα, η διαδικασία αυτή συνέβαλε στην αξιολόγηση της μεθόδου διανομής, του μεγέθους του ερωτηματολογίου, καθώς και της δυνατότητας διεξαγωγής της έρευνας σε διαδικτυακό περιβάλλον.

Η κύρια διανομή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε με ηλεκτρονικά μέσα (Google Forms), λόγω της ευκολίας πρόσβασης και συμμετοχής των ερωτώμενων. Προκειμένου να ενισχυθεί η συμμετοχή, το ερωτηματολόγιο συνοδευόταν από μια εισαγωγική σελίδα, η οποία παρουσίαζε συνοπτικά τους στόχους της έρευνας, την σημασία της συμμετοχής, καθώς και την διασφάλιση της ανωνυμίας των ερωτώμενων.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, η ποσοτική έρευνα παρέχει συγκρίσιμα στοιχεία που καθιστούν δυνατή την ανάλυση τάσεων και συσχετίσεων μεταξύ των αντιλήψεων των ερωτώμενων, ενώ οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου αναβαθμίζουν και προσφέρουν συμπληρωματικές οπτικές για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

4.2.2 Ποιοτική Έρευνα - Ημι-δομημένες Συνεντεύξεις

Για την συλλογή ποιοτικών δεδομένων πραγματοποιήθηκαν ημι-δομημένες συνεντεύξεις με επιλεγμένους εμπειρογνώμονες που είτε δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού στα Χανιά είτε διαθέτουν εξειδικευμένη γνώση στον συγκεκριμένο κλάδο. Οι εν λόγω συνεντεύξεις προσέφεραν τη δυνατότητα για εις βάθος διερεύνηση ζητημάτων που αφορούσαν το φαινόμενο του υπερτουρισμού, την τουριστική ανάπτυξη, τις συνέπειες στον κοινωνικό ιστό και τις υποδομές.

Ειδικότερα, χρησιμοποιήθηκαν δυο οδηγοί συνεντεύξεων, σχεδιασμένων με βάση την κατηγορία των συμμετεχόντων. Ο πρώτος οδηγός περιλάμβανε 12 ερωτήσεις και απευθυνόταν σε στελέχη τοπικής αυτοδιοίκησης (Δήμος, Περιφέρεια Χανίων), εκπροσώπους επαγγελματικών φορέων, καθώς και σε υψηλόβαθμα στελέχη τουριστικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στα Χανιά. Οι ερωτήσεις αυτές επικεντρώνονταν σε ζητήματα όπως η τουριστική ανάπτυξη στην ευρύτερη περιοχή των Χανίων, οι ενδείξεις του φαινομένου του υπερτουρισμού, οι επιπτώσεις του

στον κοινωνικό ιστό και τις υφιστάμενες υποδομές, καθώς και οι εφαρμοσμένες πολιτικές και οι προτεινόμενες δράσεις για τη διαχείριση του τουρισμού στην περιοχή.

Ο δεύτερος οδηγός περιλάμβανε 5 γενικές ερωτήσεις που αφορούσαν το φαινόμενο του υπερτουρισμού και απευθυνόταν σε ακαδημαϊκούς με εξειδίκευση στον τομέα του τουρισμού, οι οποίοι δεν διέμεναν στην περιοχή των Χανίων. Ο στόχος των ερωτήσεων ήταν η συλλογή ευρύτερων θεωρητικών γνώσεων και εμπειρικών απόψεων αναφορικά με τον υπερτουρισμό, τη διαχείρισή του και τις βέλτιστες πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης σε προορισμούς υψηλής επισκεψιμότητας.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως, προς διευκόλυνση των συμμετεχόντων, και καταγράφηκαν κατόπιν συγκατάθεσής τους. Αυτή η μεθοδολογία παρείχε τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να διατυπώσουν ανεμπόδιστα τις απόψεις τους και να εμβαθύνουν σε θέματα που αναδείχθηκαν κρίσιμα για την έρευνα. Συγχρόνως, η διαφοροποίηση των οδηγών συνεντεύξεων διασφάλισε την εύστοχη προσαρμογή των ερωτημάτων στις εμπειρίες και την εξειδίκευση της κάθε κατηγορίας ερωτώμενων, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της εγκυρότητας και αξιοπιστίας των ποιοτικών δεδομένων.

4.3 Ανάλυση και Ερμηνεία Αποτελεσμάτων

Η ανάλυση των δεδομένων διεξήχθη σε δυο επίπεδα, ακολουθώντας την μεικτή μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας, αποσκοπώντας στην εξαγωγή έγκυρων αποτελεσμάτων μέσω της μεθόδου της τριγωνοποίησης. Πιο συγκεκριμένα, τα ποσοτικά δεδομένα από τα ερωτηματολόγια αναλύθηκαν με την χρήση στατιστικού λογισμικού SPSS. Σε πρώτο στάδιο εφαρμόστηκε περιγραφική στατιστική ανάλυση, με σκοπό την αποτύπωση των βασικών χαρακτηριστικών του δείγματος και των απαντήσεων των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν με την μορφή γραφημάτων και πινάκων. Βασικός σκοπός της διαδικασίας είναι η καταγραφή και αναγνώριση γενικών τάσεων και μοτίβων στις αντιλήψεις και βιωματικές των συμμετεχόντων.

Τα ποιοτικά δεδομένα, τα οποία συλλέχθηκαν μέσω των συνεντεύξεων, αναλύθηκαν με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει την ταξινόμηση και ομαδοποίηση των

απαντήσεων σε βασικά μοτίβα, κατηγορίες και θεματικές ενότητες σχετικές με το φαινόμενο του υπερτουρισμού. Η εφαρμογή της θεματικής ανάλυσης καθιστά εφικτή την σε βάθος κατανόηση των εμπειριών και των αντιλήψεων των συμμετεχόντων, προσδίδοντας έτσι συμπληρωματική αξία στην ποσοτική έρευνα.

Στη συνέχεια, τα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα ενσωματώθηκαν, με απώτερο σκοπό την συγκρότηση ενός ολιστικού πλαισίου αξιολόγησης του φαινομένου του υπερτουρισμού στα Χανιά. Η μεθοδολογική προσέγγιση της τριγωνοποίησης των δεδομένων διασφαλίζει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των εξαχθέντων αποτελεσμάτων, δεδομένου ότι η συγκριτική ανάλυση και η ενοποίηση ετερογενών πηγών πληροφοριών ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο μεροληψίας.

Τέλος, για τη συστηματική αξιολόγηση των ευρημάτων, τα δεδομένα υποβλήθηκαν σε ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Αυτή η ανάλυση καθιστά εφικτή την αναγνώριση των δυνατών και αδύναμων σημείων της τουριστικής ανάπτυξης στα Χανιά, καθώς και τις ευκαιρίες και απειλές που συνδέονται με το φαινόμενο του υπερτουρισμού. Η μεθοδολογία SWOT προσδίδει το αναγκαίο εννοιολογικό πλαίσιο για τη διαμόρφωση προτάσεων βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή των Χανίων, οι οποίες θα παρουσιαστούν στο επόμενο κεφάλαιο.

5. Αποτελέσματα Έρευνας

Η ηλεκτρονική διανομή των ερωτηματολογίων μέσω Google Forms, διεξήχθη σε επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα, καθώς και σε τμήματα του Δήμου και της Περιφέρειας Χανίων. Η ανταπόκριση ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντική με συνολικά 122 συμμετοχές. Όσον αφορά τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις, η ανταπόκριση ήταν επίσης θετική με τη συμμετοχή 10 εμπειρογνομόνων.

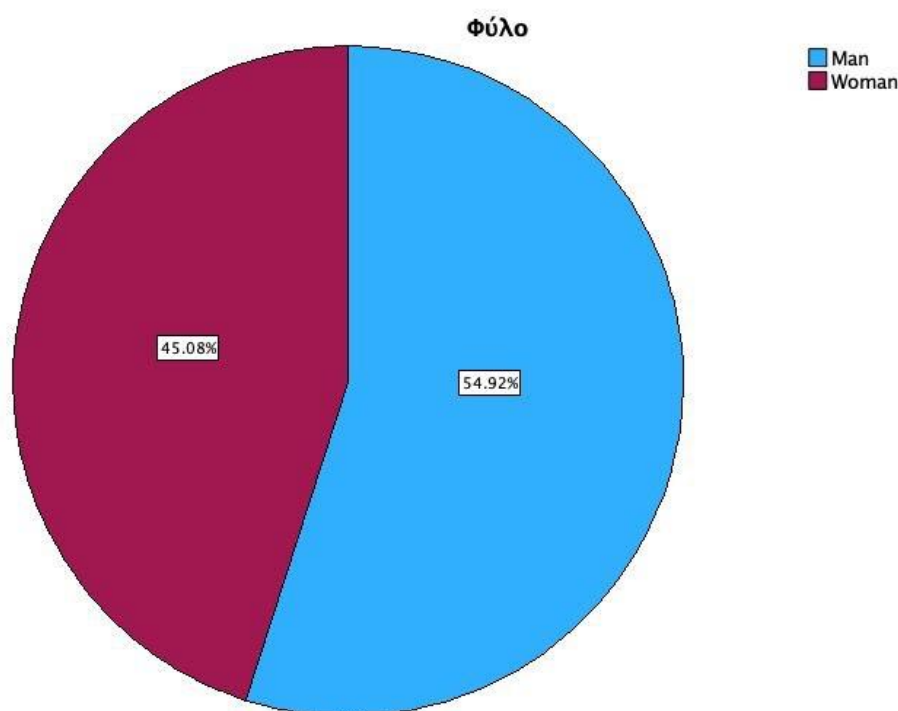
Στο παρόν κεφάλαιο πρόκειται να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια, καθώς και της ποιοτικής έρευνας από τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Μέσα από την ανάλυση των αποτελεσμάτων θα γίνει προσπάθεια εξαγωγής συμπερασμάτων αναφορικά με την ένταση και τις ενδείξεις υπερτουρισμού στην περιοχή των Χανίων.

5.1 Αποτελέσματα Ποσοτικής Έρευνας

Μέρος 1: Δημογραφικά Στοιχεία

Ερώτηση 1.1 Φύλο

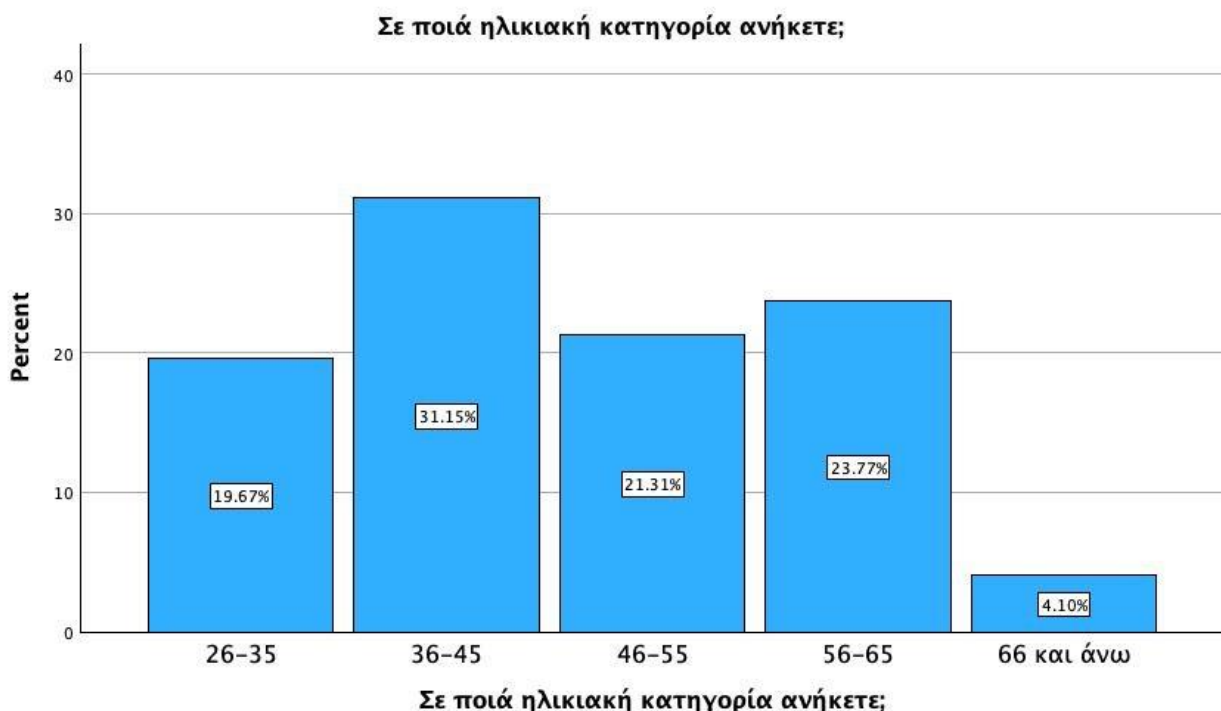
Στο πρώτο μέρος της μελέτης συλλέχθηκαν βασικά δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων. Η πρώτη ερώτηση αφορούσε το φύλο και από το σύνολο των 122 ατόμων που έλαβαν μέρος, οι 67 (54,9%) ήταν άνδρες, ενώ οι 55 (45,1%) γυναίκες. Παρατηρείται ότι η ελαφρώς μεγαλύτερη συμμετοχή των ανδρών φαίνεται να αντικατοπτρίζει μια γενικότερη τάση ενδιαφέροντος ή επαγγελματικής απασχόλησης με τον τουριστικό κλάδο και την τοπική αυτοδιοίκηση της περιοχής.

Σχήμα 1: Φύλο

Ερώτηση 1.2 Σε ποιά ηλικιακή κατηγορία ανήκετε;

Η δεύτερη ερώτηση αφορούσε την ηλικιακή κατηγορία των συμμετεχόντων. Η πλειοψηφία ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία 36-45 (31,1%), η οποία υποδηλώνει ενεργή συμμετοχή σε επαγγελματικές δραστηριότητες στον τουρισμό. Ακολουθεί η ομάδα 56-65 (23,8%), η οποία χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη επαγγελματική εμπειρία και γνώση του κλάδου. Οι ηλικιακές ομάδες 45-56 και 26-35 καταγράφουν 21,3% και 19,7% αντίστοιχα, ενώ μόλις 5 άτομα (4,1%) ανήκουν στην κατηγορία των 66 και άνω. Αξίζει να σημειωθεί πως δεν υπήρξε καμία συμμετοχή στην ηλικιακή κατηγορία 18-25.

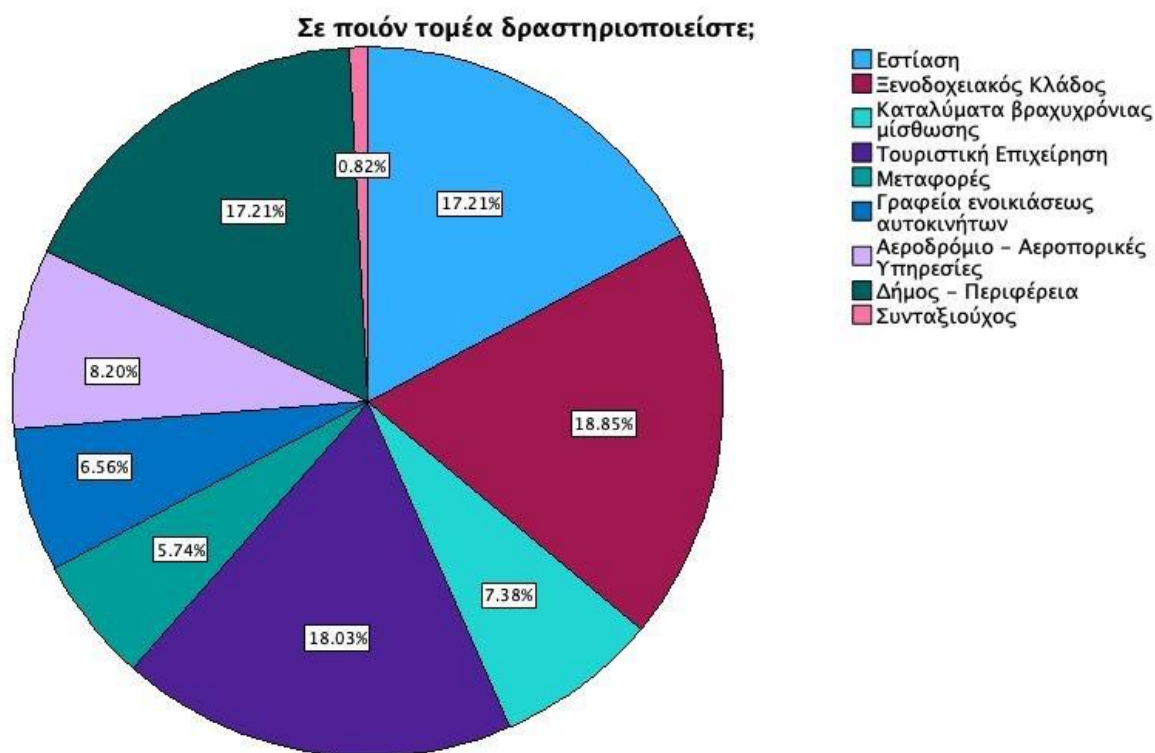

Σχήμα 2: Ηλικία

Συνολικά κατανομή του δείγματος υποδηλώνει ότι η έρευνα προσέλκυσε κυρίως άτομα με σημαντική εμπειρία στον τουριστικό τομέα ή σε ζητήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το γεγονός αυτό προσδίδει αξιοπιστία και ενισχύει την εγκυρότητα των απαντήσεων σχετικά με το φαινόμενο του υπερτουρισμού.

Ερώτηση 1.3 Σε ποιόν τομέα δραστηριοποιείστε;

Η τρίτη ερώτηση αφορούσε τον τομέα δραστηριότητας των συμμετεχόντων. Το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής παρατηρείται στον Ξενοδοχειακό Κλάδο με 23 συμμετοχές (18,9%), ενώ ακολουθούν οι Τουριστικές Επιχειρήσεις με 22 συμμετοχές (18%). Αμέσως μετά βρίσκονται οι εργαζόμενοι στον Δήμο-Περιφέρεια και στην Εστίαση με 21 συμμετοχές (17,2%) από την κάθε κατηγορία. Χαμηλότερη συμμετοχή εντοπίζεται στους υπόλοιπους τομείς: Αεροδρόμιο-Αεροπορικές Υπηρεσίες (10 συμμετοχές, 8,2%), Καταλύματα Βραχυχρόνιας Μίσθωσης (9 συμμετοχές, 7,4%), Γραφεία Ενοικίασεως Αυτοκινήτων (8 συμμετοχές, 6,6%), Μεταφορές (7 συμμετοχές, 5,7%) και Συνταξιούχος (1 συμμετοχή, 0,8%).

Σχήμα 3: Τομέας δραστηριότητας

Η κατανομή αυτή υποδηλώνει ότι η έρευνα προσέλκυσε κυρίως συμμετέχοντες με άμεση επαφή με τον τουρισμό και την διαχείριση της τοπικής ανάπτυξης. Το στοιχείο αυτό ενδυναμώνει την εγκυρότητα των δεδομένων αναφορικά με την κατανόηση και τις επιπτώσεις του υπερτουρισμού.

Μέρος 2: Κατανόηση του φαινομένου του υπερτουρισμού

Ερώτηση 2.1 Γνωρίζετε τον όρο "υπερτουρισμός";

Στο δεύτερο μέρος της έρευνας οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας τους σε ερωτήσεις για την κατανόηση του φαινομένου του υπερτουρισμού. Η πρώτη ερώτηση αφορούσε τη γνώση των συμμετεχόντων του όρου "υπερτουρισμός". Η συντριπτική πλειοψηφία (99,2%) απάντησε θετικά, ενώ μόλις 1 άτομο (0,8%) απάντησε αρνητικά.

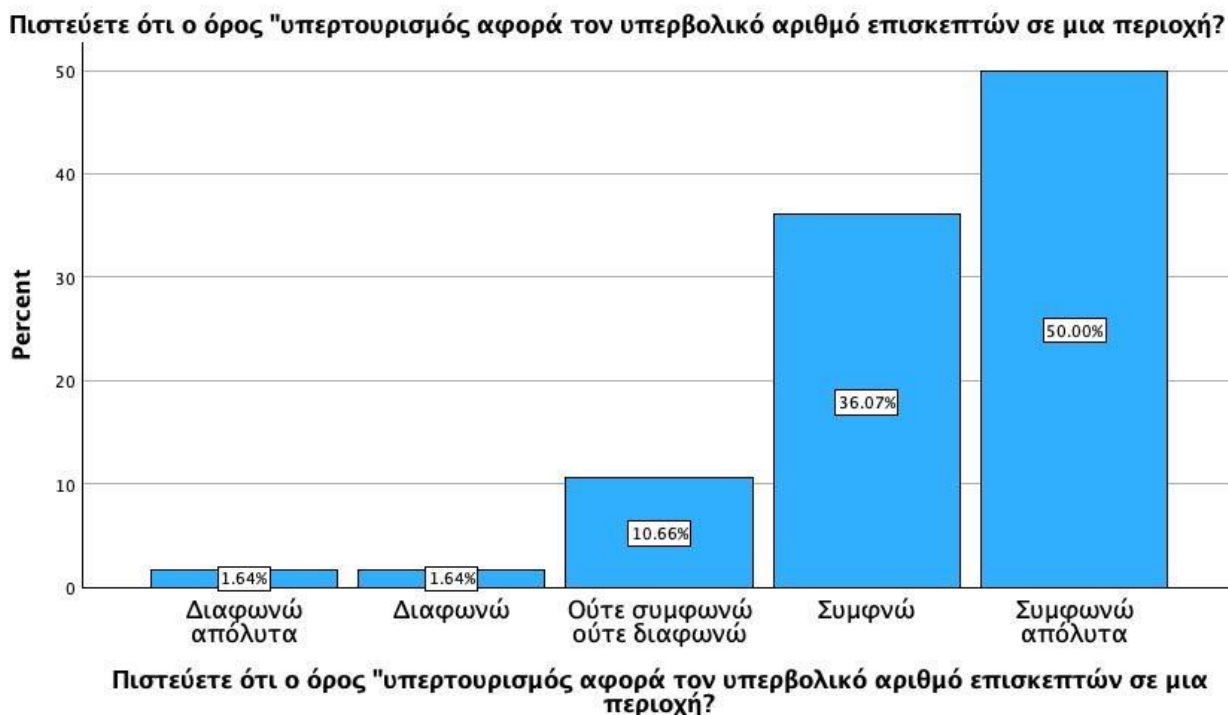
Το εύρημα αυτό καταδεικνύει υψηλό ποσοστό πληροφόρησης και εξοικείωσης των συμμετεχόντων με το φαινόμενο του υπερτουρισμού. Αυτό το γεγονός ενισχύει την εγκυρότητα και αξιοπιστία των απαντήσεων στις ακόλουθες ερωτήσεις της έρευνας.

Σχήμα 4: Υπερτουρισμός

Ερώτηση 2.2 Πιστεύετε ότι ο όρος "υπερτουρισμός" αφορά τον υπερβολικό αριθμό επισκεπτών σε μια περιοχή;

Στη δεύτερη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας τους σχετικά με το αν ο υπερτουρισμός συνδέεται με τον υπερβολικό αριθμό επισκεπτών σε έναν προορισμό. Τα αποτελέσματα δείχνουν πως η πλειοψηφία των συμμετεχόντων συμφωνεί με αυτή την άποψη, καθώς 61 άτομα (50%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα, ενώ 44 άτομα (36,1%) δήλωσαν πως συμφωνούν. Επιπλέον, 13 άτομα (10,7%) διατήρησαν ουδέτερη στάση, ενώ πολύ μικρό ποσοστό των συμμετεχόντων, από 2 άτομα (1,6%), δήλωσαν πως διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα.

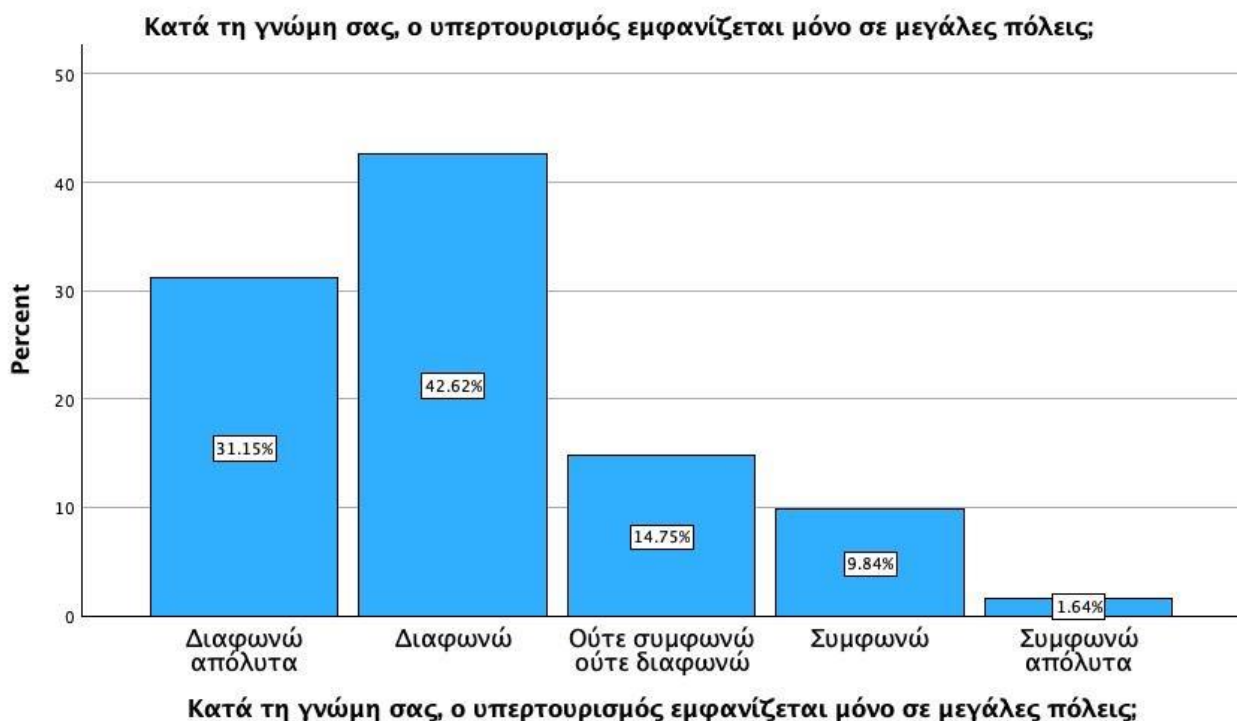

Σχήμα 5: Υπερτουρισμός και υπερβολικός αριθμός επισκεπτών σε μια περιοχή

Τα αποτελέσματα αυτά καταδεικνύουν ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων αντιλαμβάνεται τον υπερτουρισμό κυρίως ως αποτέλεσμα της υπερβολικής συγκέντρωσης τουριστών σε συγκεκριμένες περιοχές. Το εύρημα αυτό συνδέεται πλήρως με τον επίσημο ορισμό του υπερτουρισμού στη διεθνή βιβλιογραφία.

Ερώτηση 2.3 Κατά τη γνώμη σας, ο υπερτουρισμός εμφανίζεται μόνο σε μεγάλες πόλεις;

Στην τρίτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας τους με την άποψη ότι ο υπερτουρισμός αποτελεί φαινόμενο που εμφανίζεται αποκλειστικά σε μεγάλες πόλεις. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν πως η πλειοψηφία διαφωνεί με αυτή την άποψη. Συγκεκριμένα, 52 άτομα (42,6%) απάντησαν πως διαφωνούν, ενώ 38 άτομα (31,1%) ότι διαφωνούν απόλυτα. Ουδέτερη στάση διατήρησαν 18 άτομα (14,8%), ενώ μικρό ποσοστό συμμετεχόντων συμφώνησε, με 12 άτομα (9,8%) να συμφωνούν και 2 άτομα (1,6%) να συμφωνούν απόλυτα.

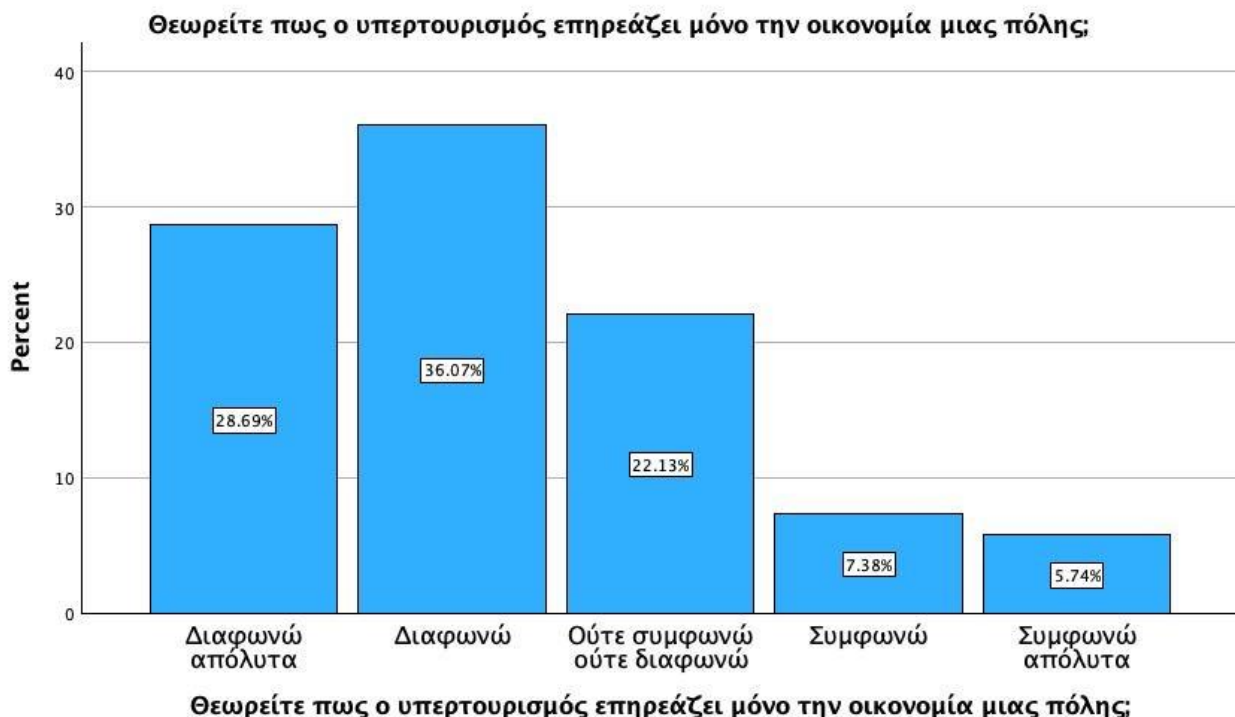

Σχήμα 6: Υπερτουρισμός και μεγάλες πόλεις

Η κατανομή αυτή υποδηλώνει πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν πως το φαινόμενο του υπερτουρισμού δεν περιορίζεται αποκλειστικά σε μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά μπορεί να εμφανιστεί και σε μικρότερους ή τουριστικά ανεπτυγμένους προορισμούς, όπως τα Χανιά.

Ερώτηση 2.4 Θεωρείτε πως ο υπερτουρισμός επηρεάζει μόνο την οικονομία μιας πόλης;

Στην τέταρτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν τον βαθμό συμφωνίας τους με την άποψη ότι το φαινόμενο του υπερτουρισμού έχει μόνο οικονομικές επιπτώσεις για μια περιοχή. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν πως η πλειοψηφία διαφωνεί με αυτή την δήλωση. Ειδικότερα, 44 άτομα (36,1%) δήλωσαν πως διαφωνούν και 35 άτομα (28,7%) πως διαφωνούν απόλυτα. Ουδέτερη στάση διατήρησαν 27 άτομα (22,1%), ενώ μικρό ποσοστό δήλωσε πως συμφωνεί, με 9 άτομα (7,4%) να συμφωνούν και 7 άτομα (5,7%) να συμφωνούν απόλυτα.

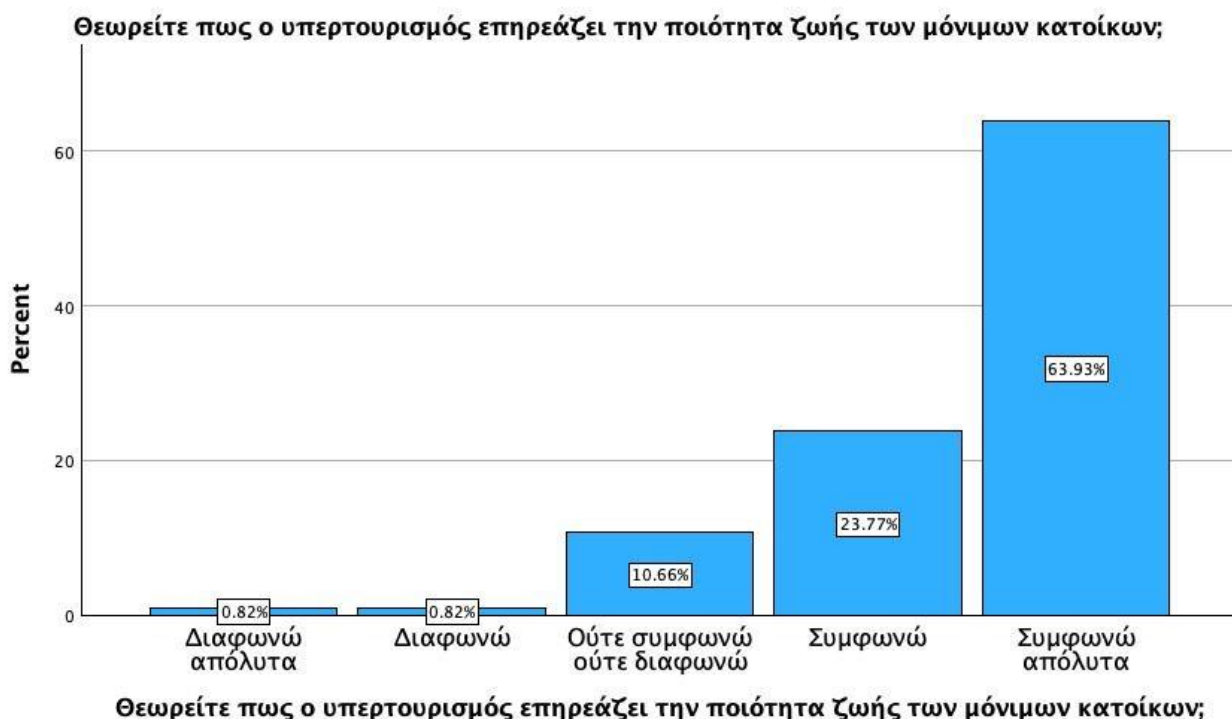

Σχήμα 7: Υπερτουρισμός και οικονομία

Η κατανομή αυτή καταδεικνύει πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν πως ο υπερτουρισμός αποτελεί ένα πολυδιάστατο φαινόμενο, το οποίο δεν περιορίζεται μόνο στην οικονομία, αλλά εκτείνεται σε ευρύτερες κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές επιπτώσεις σε έναν προορισμό.

Ερώτηση 2.5 Θεωρείτε πως ο υπερτουρισμός επηρεάζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων;

Στην πέμπτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας τους με την άποψη πως ο υπερτουρισμός έχει επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο των μόνιμων κατοίκων. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν πως ένα ιδιαίτερο υψηλό ποσοστό των συμμετεχόντων (87,7%) συμφωνεί με την συγκεκριμένη δήλωση. Συγκεκριμένα, 78 άτομα (63,9%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα και 29 άτομα (23,8%) ότι συμφωνούν. Λίγοι ήταν αυτοί που διατήρησαν ουδέτερη στάση (13 άτομα, 10,7%), ενώ ελάχιστοι συμμετέχοντες, από 1 άτομο (0,8%) δήλωσαν πως διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα.

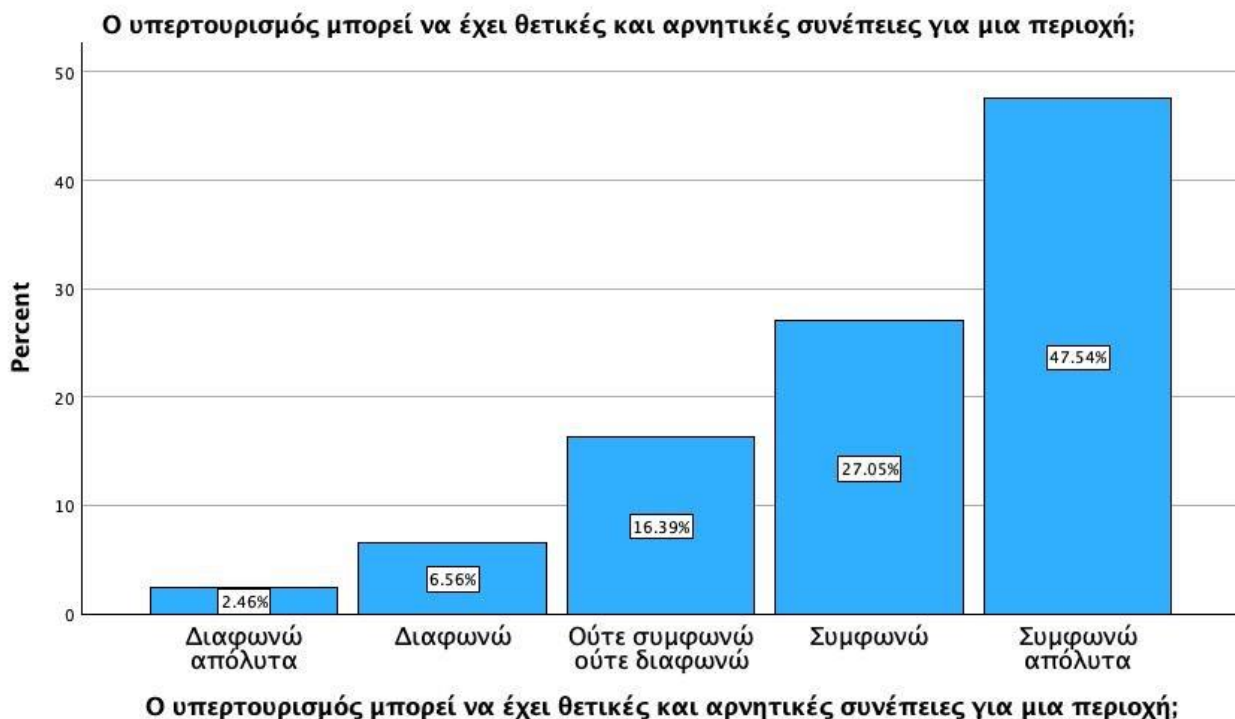

Σχήμα 8: Υπερτουρισμός και ποιότητα ζωής κατοίκων

Η κατανομή αυτή αποτυπώνει την έντονη αντίληψη των συμμετεχόντων πως ο υπερτουρισμός έχει σοβαρές επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή των μόνιμων κατοίκων, επηρεάζοντας ζητήματα όπως την ποιότητα ζωής, την προσβασιμότητα σε πόρους, καθώς και τις συνθήκες διαβίωσης σε έναν προορισμό.

Ερώτηση 2.6 Ο υπερτουρισμός μπορεί να έχει θετικές και αρνητικές συνέπειες για μια περιοχή;

Στην τελευταία ερώτηση του δεύτερου μέρους, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν τον βαθμό συμφωνίας τους σχετικά με το αν ο υπερτουρισμός μπορεί να επιφέρει τόσο θετικές όσο αρνητικές συνέπειες σε έναν προορισμό. Υψηλό ποσοστό δήλωσε πως συμφωνεί με την δήλωση αυτή. Ειδικότερα, 58 συμμετέχοντες (47,5%) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα και 33 (27%) ότι συμφωνούν. Ουδέτερη στάση κράτησαν 20 άτομα (16,4%), ενώ μικρότερο ήταν το ποσοστό εξέφρασε διαφωνία, με 8 άτομα (6,6%) να δηλώνουν πως διαφωνούν και μόλις 3 άτομα (2,5%) να διαφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 9: Υπερτουρισμός και συνέπειες για μια περιοχή

Η κατανομή αυτή καταδεικνύει πως η πλειονότητα των συμμετεχόντων εκλαμβάνει τον υπερτουρισμό ως ένα σύνθετο φαινόμενο, το οποίο δεν συνδέεται αποκλειστικά με αρνητικές συνέπειες, αλλά μπορεί να έχει και θετικές επιδράσεις σε μια περιοχή.

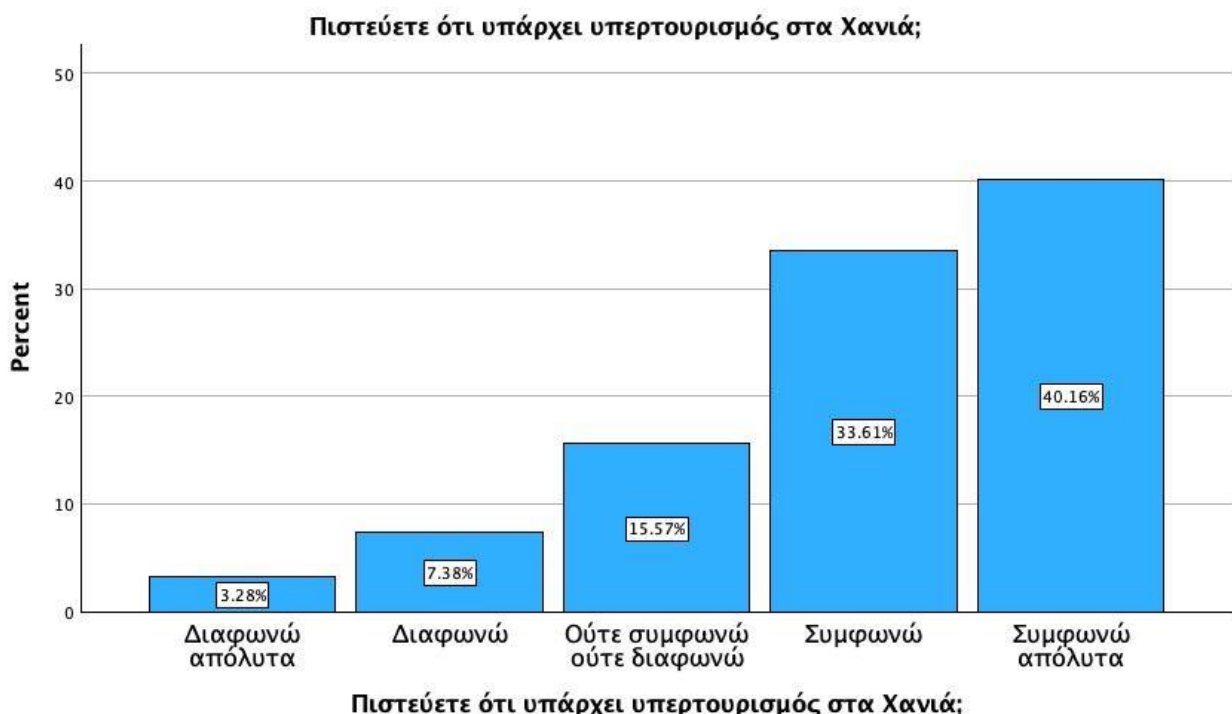
Συνολικά, τα αποτελέσματα του δεύτερου μέρους της έρευνας, καταδεικνύουν ότι οι συμμετέχοντες διαθέτουν υψηλό ποσοστό γνώσης και κατανόησης του φαινομένου του υπερτουρισμού. Η πλειοψηφία αναγνωρίζει ότι πρόκειται για ένα σύνθετο φαινόμενο που συνδέεται με την αυξημένη συγκέντρωση επισκεπτών, χωρίς ωστόσο να περιορίζεται μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα. Παράλληλα, οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται ότι οι επιπτώσεις του υπερτουρισμού δεν περιορίζονται μόνο στον οικονομικό τομέα, αλλά επεκτείνονται και σε κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις, επηρεάζοντας καθοριστικά την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Επιπλέον, αναγνωρίζεται ο πολυδιάστατος χαρακτήρας του φαινομένου, καθώς μπορεί να επιφέρει τόσο θετικές όσο και αρνητικές συνέπειες σε έναν προορισμό. Συνεπώς, τα ευρήματα τεκμηριώνουν μια ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη αντίληψη των συμμετεχόντων για τον

υπερτουρισμό., γεγονός που ενισχύει την αξιοπιστία των απαντήσεών τους στα επόμενα στάδια της έρευνας.

Μέρος 3: Εντοπισμός ενδείξεων υπερτουρισμού στα Χανιά

Ερώτηση 3.1 Πιστεύετε ότι υπάρχει υπερτουρισμός στα Χανιά;

Στο τρίτο στάδιο της έρευνας οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν τον βαθμό συμφωνίας τους σχετικά με την ύπαρξη ενδείξεων υπερτουρισμού στα Χανιά. Η πρώτη ερώτηση αφορούσε το κατά πόσο θεωρούν ότι το φαινόμενο του υπερτουρισμού υπάρχει στα Χανιά. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν πως η πλειοψηφία συμφωνεί με την συγκεκριμένη άποψη. Συγκεκριμένα, 49 άτομα (40,2%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα και 41 άτομα (33,6%) ότι συμφωνούν. Ουδέτερη στάση διατήρησαν 19 άτομα (15,6%), ενώ μικρότερο ποσοστό δήλωσε πως διαφωνεί, με 9 άτομα (7,4%) να διαφωνούν και 4 άτομα (3,3%) να διαφωνούν απόλυτα.

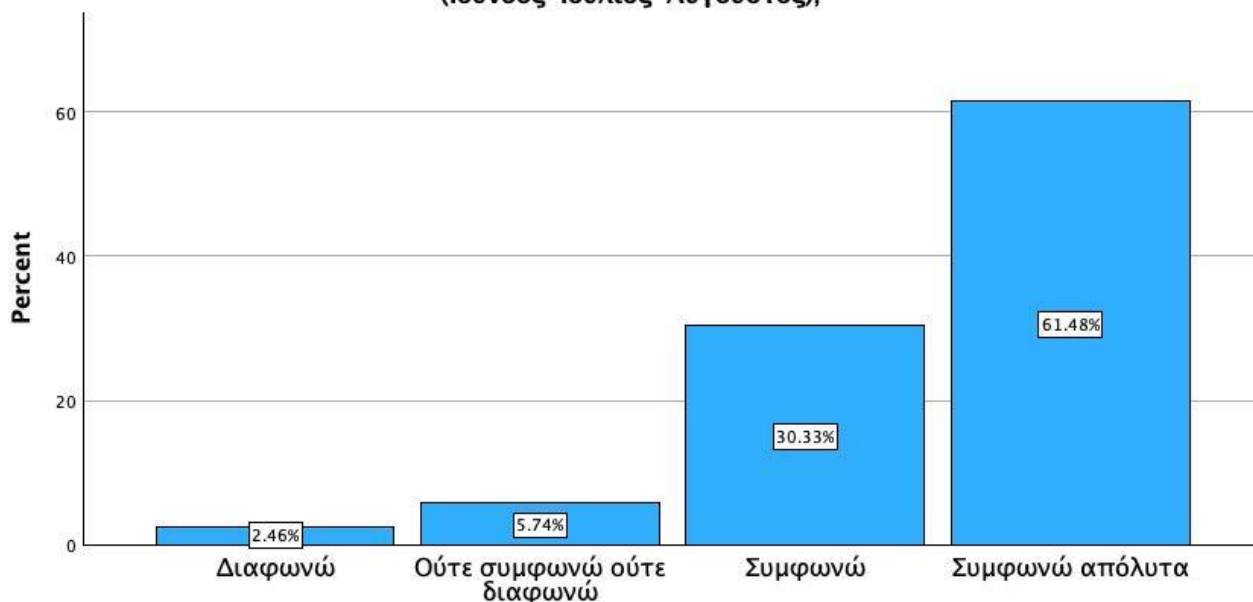
Σχήμα 10: Υπερτουρισμός στα Χανιά

Η ανάλυση των δεδομένων καταδεικνύει ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων διαπιστώνει την παρουσία φαινομένων υπερκορεσμού στα Χανιά. Το γεγονός αυτό ενισχύει την άποψη ότι η περιοχή αντιμετωπίζει πιέσεις από την αυξημένη τουριστική δραστηριότητα, ιδιαίτερα κατά τις περιόδους υψηλής ζήτησης.

Ερώτηση 3.2 Η μεγαλύτερη τουριστική παρουσία παρατηρείται κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών (Ιούνιος-Ιούλιος-Αύγουστος);

Στην δεύτερη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας τους αναφορικά με το αν η υψηλή τουριστική δραστηριότητα στα Χανιά εντοπίζεται τους καλοκαιρινούς μήνες. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν πως η συντριπτική πλειοψηφία με ποσοστό 91,8% συμφωνεί. Ειδικότερα, 75 άτομα (61,5%) δήλωσε πως συμφωνεί απόλυτα, ενώ 37 άτομα (30,3%) ότι συμφωνεί. Ουδέτερη στάση διατήρησαν 7 άτομα (5,7%), ενώ μόλις 3 άτομα (2,5%) δήλωσαν πως διαφωνούν.

Η μεγαλύτερη τουριστική παρουσία παρατηρείται κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών (Ιούνιος-Ιούλιος-Αύγουστος);

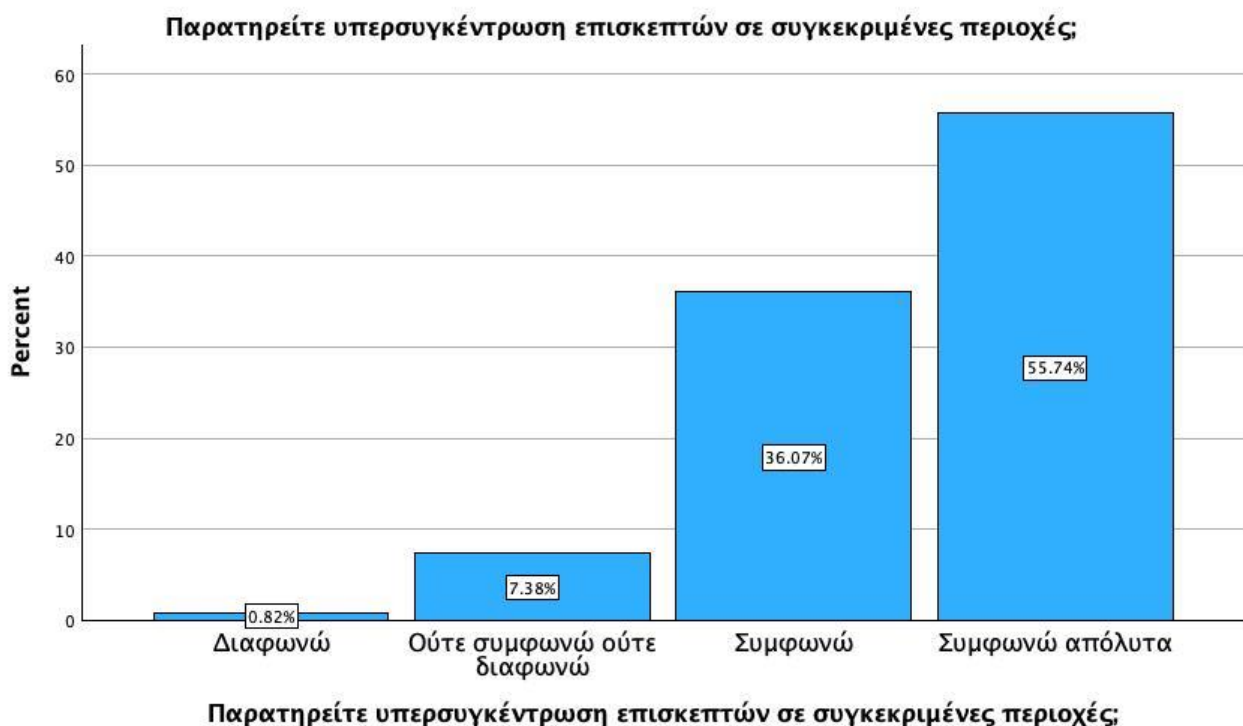
Η μεγαλύτερη τουριστική παρουσία παρατηρείται κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών (Ιούνιος-Ιούλιος-Αύγουστος);

Σχήμα 11: Μεγαλύτερη τουριστική παρουσία στα Χανιά

Η κατανομή αυτή αποκαλύπτει την έντονη εποχικότητα του τουριστικού τομέα στα Χανιά, γεγονός που αποτελεί βασικό παράγοντα πίεσης στις υποδομές και στον κοινωνικό ιστό κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου.

Ερώτηση 3.3 Παρατηρείτε υπερσυγκέντρωση επισκεπτών σε συγκεκριμένες περιοχές (π.χ. Παλιό Λιμάνι, Ελαφονήσι, Μπάλος, Μουσειακούς/αρχαιολογικούς χώρους);

Στην τρίτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας τους αναφορικά με την συγκέντρωση τουριστών σε συγκεκριμένες περιοχές. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων (91,8%) συμφωνεί ότι παρατηρείτε υπερσυγκέντρωση σε συγκεκριμένες περιοχές των Χανίων. Ειδικότερα, 68 άτομα (55,7%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα, ενώ 44 άτομα (36,1%) ότι συμφωνούν. Ουδέτερη στάση διατήρησαν 9 άτομα (7,4%), ενώ μόλις 1 άτομο (0,8%) δήλωσε πως διαφωνεί.

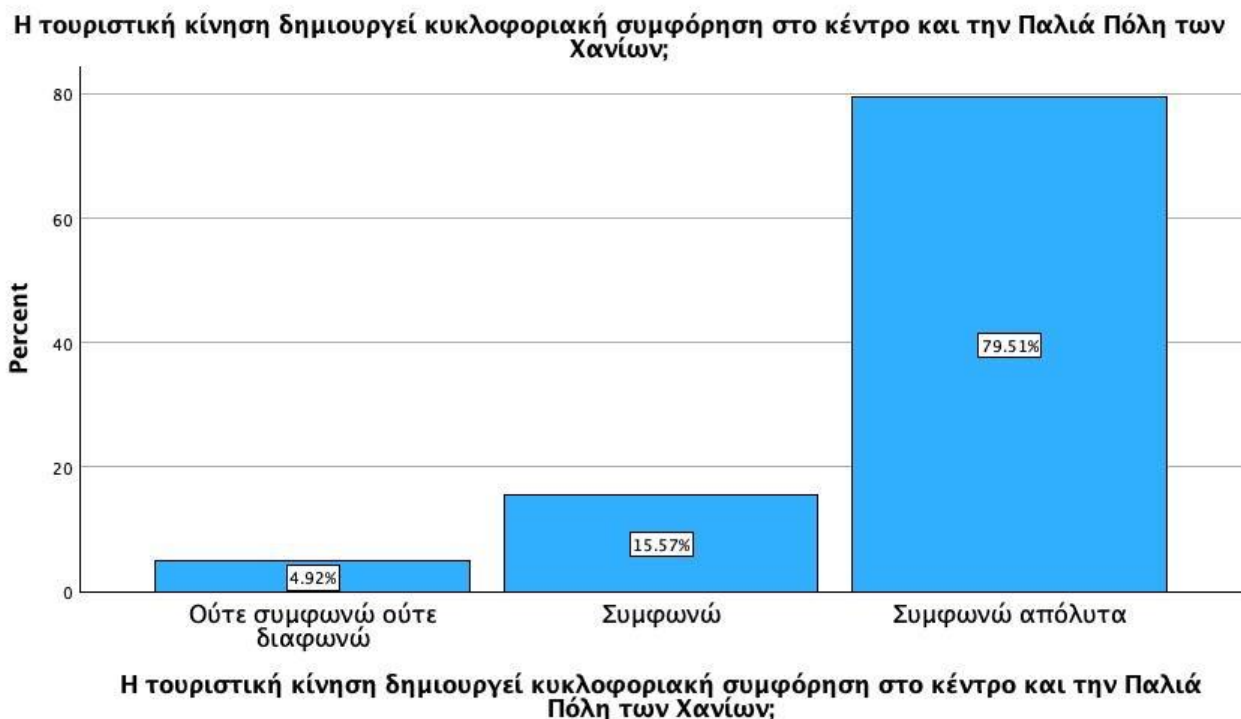

Σχήμα 12: Υπερσυγκέντρωση επισκεπτών σε συγκεκριμένες περιοχές

Η κατανομή αυτή υπογραμμίζει την έντονη χωρική συγκέντρωση των τουριστικών ροών σε περιοχές υψηλής επισκεψιμότητας, όπως είναι το Παλιό Λιμάνι, οι δημοφιλείς παραλίες και οι αρχαιολογικοί χώροι. Το γεγονός αυτό συνδέεται άμεσα με φαινόμενα υπερτουρισμού και επιβάρυνση στις τοπικές υποδομές και το περιβάλλον.

Ερώτηση 3.4 Η τουριστική κίνηση δημιουργεί κυκλοφοριακή συμφόρηση στο κέντρο και την Παλιά Πόλη των Χανίων;

Στην τέταρτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν τον βαθμό συμφωνίας τους αναφορικά με το κατά πόσο η τουριστική κίνηση συμβάλλει στη δημιουργία κυκλοφοριακής συμφόρησης στο κέντρο και την Παλιά Πόλη των Χανίων. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν πως η συντριπτική παρουσία συμφωνεί. Συγκεκριμένα 97 άτομα (79,5%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα, 19 άτομα (15,6%) ότι συμφωνούν, ενώ 6 άτομα (4,9%) διατήρησαν ουδέτερη στάση.

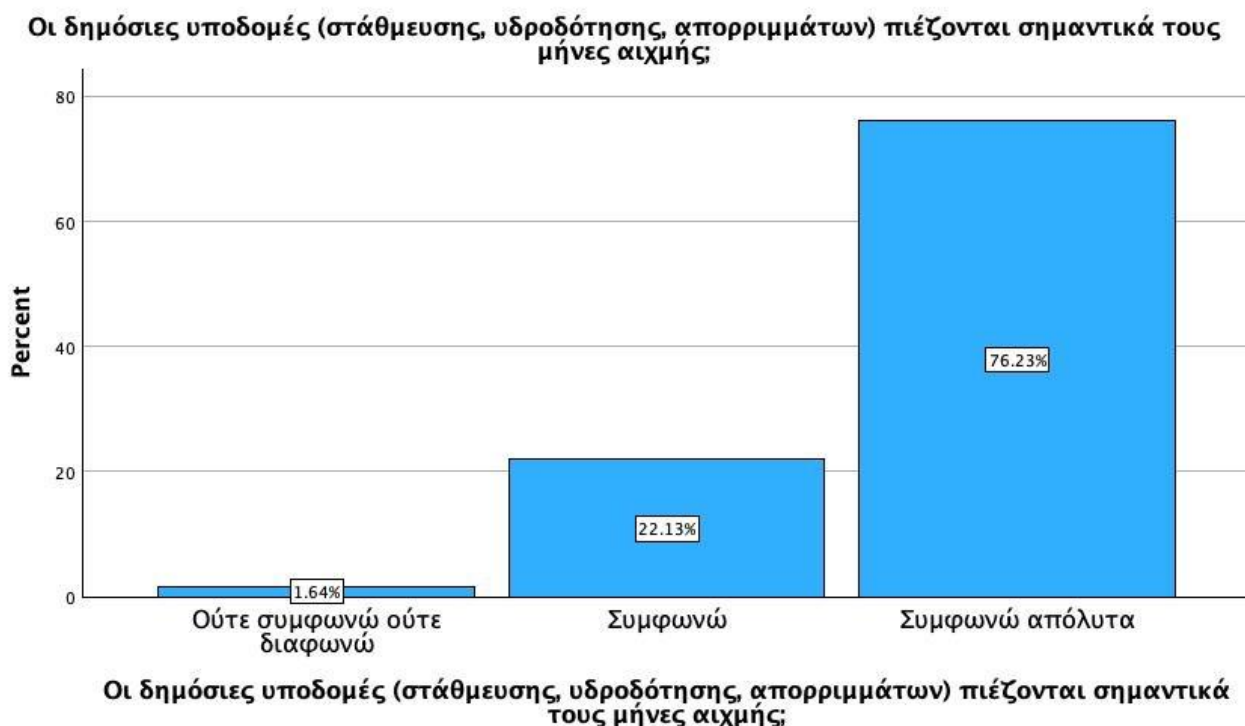

Σχήμα 13: Κυκλοφοριακή συμφόρηση στο κέντρο των Χανίων

Η κατανομή αυτή αποτυπώνει την αυξημένη επιβάρυνση που ασκεί η έντονη τουριστική δραστηριότητα στις οδικές υποδομές της πόλης. Παράλληλα, επιβεβαιώνει ότι η κυκλοφοριακή συμφόρηση αποτελεί μια από τις βασικές συνέπειες του φαινομένου του υπερτουρισμού στην περιοχή των Χανίων, ιδιαίτερα στις περιοχές υψηλής επισκεψιμότητας.

Ερώτηση 3.5 Οι δημόσιες υποδομές (στάθμευσης, υδροδότησης, απορριμμάτων) πιέζονται σημαντικά τους μήνες αιχμής;

Στην πέμπτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας τους σχετικά με το αν οι δημόσιες υποδομές επιβαρύνονται κατά τη διάρκεια των τουριστικών μηνών αιχμής. Τα αποτελέσματα παρουσιάζουν πως η πλειονότητα των συμμετεχόντων συμφωνεί. Ειδικότερα, 93 άτομα (76,2%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα και 27 άτομα (22,1%) πως συμφωνούν, ενώ μόλις 2 άτομα (1,6%) διατήρησαν ουδέτερη στάση.

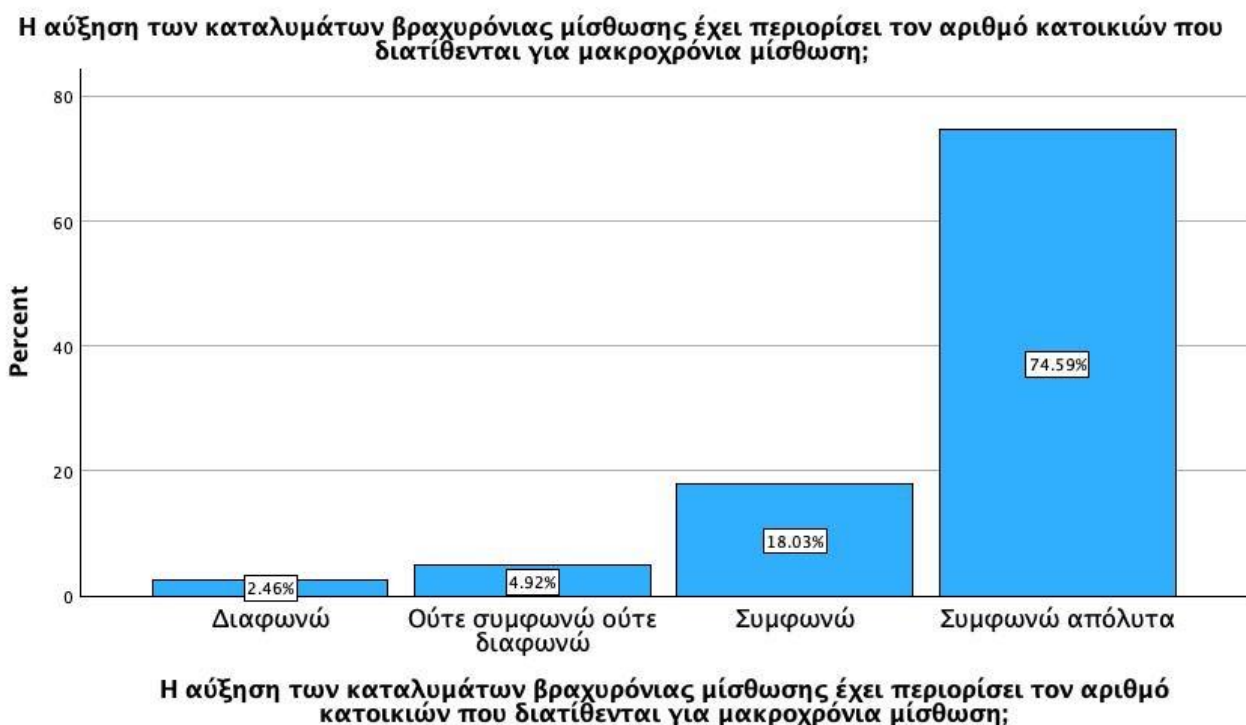

Σχήμα 14: Δημόσιες υποδομές κατά τους μήνες αιχμής

Η κατανομή αυτή αναδεικνύει την σημαντική πίεση που υφίστανται οι βασικές δημόσιες υποδομές, όπως οι υπηρεσίες στάθμευσης, υδροδότησης και απορριμμάτων, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια περιόδων αιχμής της τουριστικής ζήτησης. Το γεγονός αυτό, επισημαίνει την επιτακτική ανάγκη για αναβάθμιση και βελτιστοποίηση της διαχείρισης των εν λόγω υποδομών, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις αυξημένες ανάγκες.

Ερώτηση 3.6 Η αύξηση των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης έχει περιορίσει τον αριθμό κατοικιών που διατίθενται για μακροχρόνια μίσθωση;

Στην έκτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας τους αναφορικά με το κατά πόσο η αύξηση των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης έχει περιορίσει τη διαθεσιμότητα των κατοικιών για μακροχρόνια μίσθωση. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν πως η πλειοψηφία συμφωνεί με αυτή την άποψη. Ειδικότερα, 91 από τους συμμετέχοντες (74,6%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα, ενώ 22 άτομα (18%) πως συμφωνούν. Ουδέτερη στάση διατήρησαν 6 άτομα (4,9%), ενώ μόλις 3 άτομα (2,5%) δήλωσαν πως διαφωνούν.

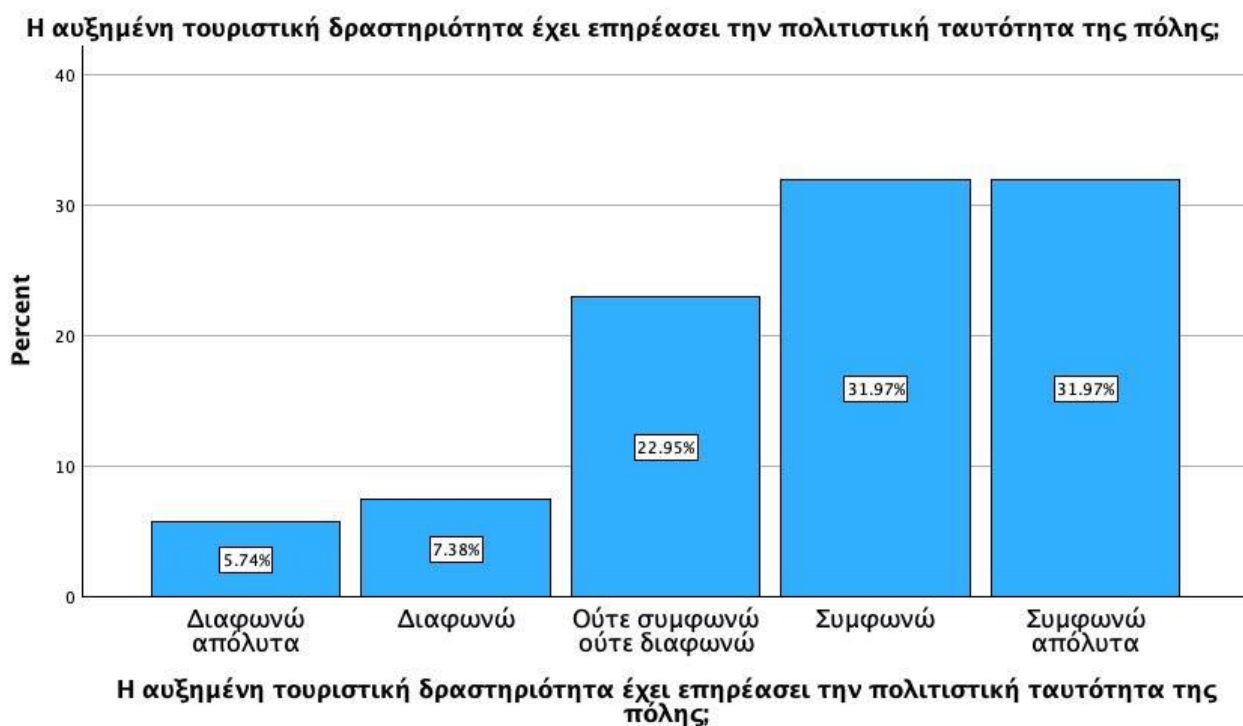

Σχήμα 15: Καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης

Η κατανομή αυτή αναδεικνύει την αντίληψη ότι η εξάπλωση των βραχυχρόνιων μισθώσεων επηρεάζει αρνητικά την διαθεσιμότητα κατοικιών για τους μόνιμους κατοίκους, ενισχύοντας έτσι τα φαινόμενα στεγαστικής πίεσης στην περιοχή.

Ερώτηση 3.7 Η αυξημένη τουριστική δραστηριότητα έχει επηρεάσει την πολιτιστική ταυτότητα της πόλης;

Στην τελευταία ερώτηση του τρίτου μέρους της έρευνας, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας τους σχετικά με το αν η τουριστική ανάπτυξη έχει επηρεάσει την πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής. Με βάση τα αποτελέσματα που προέκυψαν, οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν πως συμφωνούν, ενώ αρκετοί κράτησαν ουδέτερη στάση. Πιο συγκεκριμένα, υπήρξε ισοψηφία με 39 συμμετέχοντες (32%) στην κάθε κατηγορία συμφωνίας. Ουδέτερη στάση διατήρησαν 28 άτομα (23%), ενώ μικρό ποσοστό διαφώνησε, με 9 άτομα (7,4%) να διαφωνούν και 7 άτομα (5,7%) να διαφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 16: Πολιτιστική ταυτότητα πόλης

Η κατανομή αυτή υποδηλώνει πως, παρότι η πλειοψηφία θεωρεί ότι η τουριστική ανάπτυξη επηρεάζει την πολιτιστική ταυτότητα της πόλης, ένα αξιοσημείωτο ποσοστό διατηρεί ουδέτερη στάση, γεγονός που δείχνει ότι οι αντιλήψεις δεν είναι ομοιογενείς.

Συνολικά, τα ευρήματα του τρίτου μέρους της έρευνας υπογραμμίζουν με σαφήνεια την παρουσία φαινομένων υπερτουρισμού στην περιοχή των Χανίων, όπως αυτά καταγράφονται μέσα από τις απόψεις των συμμετεχόντων. Η έντονη εποχικότητα της τουριστικής δραστηριότητας, η χωρική συσσώρευση επισκεπτών σε συγκεκριμένες περιοχές, καθώς και η αυξημένη πίεση στις υποδομές, στο οδικό δίκτυο και στην αγορά κατοικίας, διαμορφώνουν ένα πολυδιάστατο πλαίσιο επιβάρυνσης του προορισμού. Τα αποτελέσματα αυτά, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για συνεχή εποπτεία και αποτελεσματική διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης, με σκοπό την διασφάλιση της βιωσιμότητας και της αναβάθμισης του βιοτικού επιπέδου της τοπικής κοινότητας.

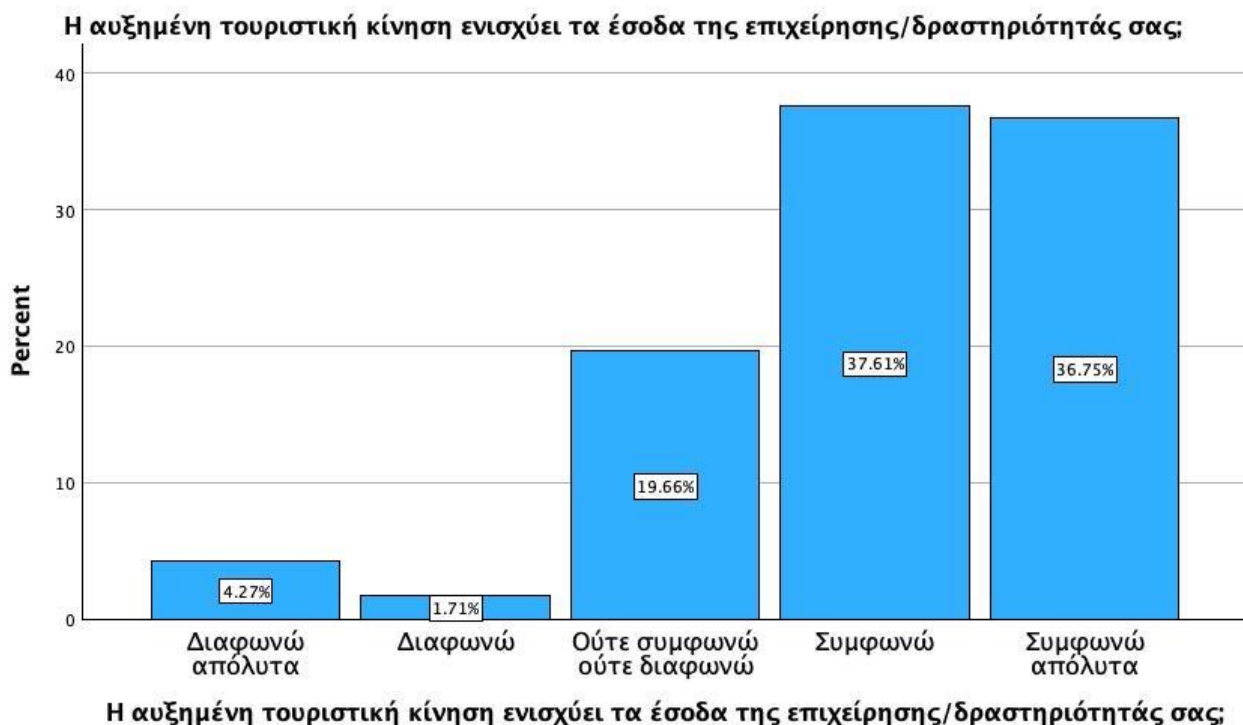
Μέρος 4: Απόψεις εμπλεκόμενων φορέων

Στο τέταρτο στάδιο της έρευνας οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε 2 ερωτήσεις σε κλίμακα Likert και σε μια ανοιχτού τύπου ερώτηση, οι οποίες αφορούσαν την επιχείρηση / δραστηριότητά τους σε σχέση με την αυξημένη τουριστική κίνηση. Πριν την έναρξη των ερωτήσεων, υπήρχε διευκρίνιση ότι οι δυο πρώτες ερωτήσεις θα έπρεπε να απαντηθούν δυο πρώτες οι ερωτήσεις μόνο εφόσον σχετίζονται με την επαγγελματική τους δραστηριότητα. Ωστόσο, διαπιστώθηκε πως η πλειοψηφία των συμμετεχόντων απάντησε και στις δυο ερωτήσεις, ενώ περιορισμένος αριθμός ακολούθησε την οδηγία.

Ερώτηση 4.1 Η αυξημένη τουριστική κίνηση ενισχύει τα έσοδα της επιχείρησής/δραστηριότητάς σας;

Στην πρώτη ερώτηση τους ζητήθηκε να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με το αν η μεγάλη τουριστική δραστηριότητα συμβάλλει στην ενίσχυση των εσόδων της επιχείρησής τους ή επαγγελματικής δραστηριότητάς τους. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν πως η πλειοψηφία συμφωνεί. Ειδικότερα, 43 άτομα (35,2%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα, ενώ 44 (36,1%) άτομα πως συμφωνούν. Ουδέτερη στάση κράτησαν 23 άτομα (18,9%), ενώ μικρότερο ποσοστό δήλωσε πως

διαφωνεί με 2 άτομα (1,6%) να διαφωνούν και 5 άτομα (4,1%) να διαφωνούν απόλυτα. Από το σύνολο των 122 συμμετεχόντων, μόνο 5 άτομα δεν απάντησαν στην ερώτηση, ακολουθώντας την σχετική οδηγία, καθώς πρόκειται κυρίως για εργαζόμενους στον τομέα του Δήμου και της Περιφέρειας.

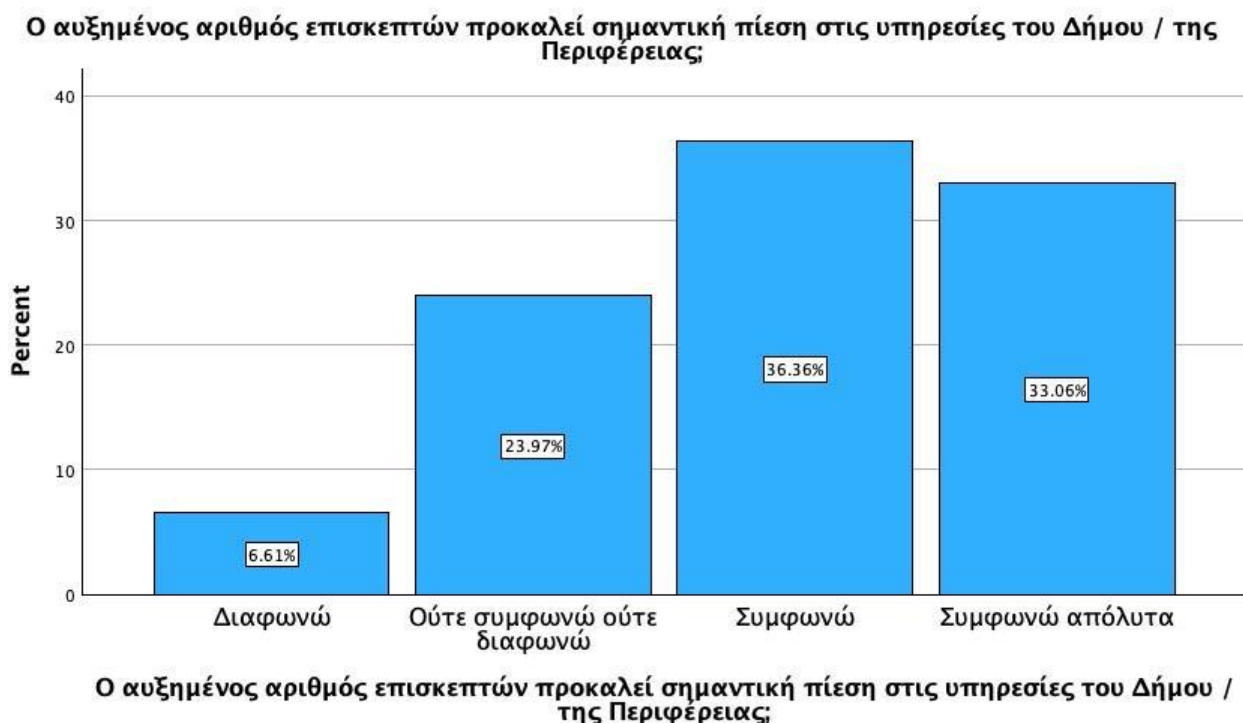

Σχήμα 17: Τουριστική κίνηση και έσοδα επιχειρήσεων

Η κατανομή αυτή υποδηλώνει πως ότι η τουριστική δραστηριότητα αναγνωρίζεται σε μεγάλο βαθμό ως βασικός οικονομικός παράγοντας ενίσχυσης των επιχειρήσεων της περιοχής. Παράλληλα, η ύπαρξη ουδέτερων και αρνητικών απαντήσεων δείχνει ότι τα οικονομικά οφέλη δεν κατανέμονται ομοιόμορφα σε όλους τους κλάδους ή τις επαγγελματικές κατηγορίες της περιοχής.

Ερώτηση 4.2 Ο αυξημένος αριθμός επισκεπτών προκαλεί σημαντική πίεση στις υπηρεσίες του Δήμου / της Περιφέρειας;

Στην δεύτερη ερώτηση ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας τους αναφορικά με το κατά πόσο επιβαρύνονται οι υποδομές του Δήμου / της Περιφέρειας από την αυξημένη τουριστική παρουσία. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν πως οι περισσότεροι συμφωνούν, ενώ σημαντικό ποσοστό διατήρησε ουδέτερη στάση. Πιο συγκεκριμένα, 40 άτομα (32,8%) δήλωσαν ότι συμφωνούν και 44 άτομα (36,1%) ότι συμφωνούν. Ουδέτερη στάση κράτησαν 29 άτομα (23,8%), ενώ μόλις 8 άτομα (6,6%) δήλωσαν ότι διαφωνούν. Από το σύνολο των 122 συμμετεχόντων μόνο ένα άτομο δεν απάντησε στη συγκεκριμένη ερώτηση.

Σχήμα 18: Τουριστική πίεση στις υποδομές Δήμου-Περιφέρειας

Η κατανομή αυτή επισημαίνει πως ότι η αυξημένη τουριστική κίνηση ασκεί αισθητή πίεση στις υπηρεσίες και λειτουργίες του Δήμου και της Περιφέρειας Χανίων. Παράλληλα, η ύπαρξη ουδέτερων απαντήσεων ενδεχομένως να παρουσιάζει διαφοροποιήσεις στον τομέα των επιπτώσεων, ανάλογα με τον τομέα δραστηριότητας και την εμπειρία του εκάστοτε συμμετέχοντα.

Ερώτηση 4.3 Ποιές θεωρείτε πως είναι οι σημαντικότερες επιπτώσεις της αυξημένης τουριστικής παρουσίας στην δραστηριότητά σας;

Στην ανοιχτού τύπου ερώτηση, συμμετέχοντες κλήθηκαν να καταγράψουν τις σημαντικότερες επιπτώσεις της αυξημένης τουριστικής κίνησης στην επαγγελματική τους δραστηριότητα. Οι απαντήσεις που συλλέχθηκαν παρουσίασαν ποικιλία και κατηγοριοποιήθηκαν σε κύριες θεματικές ενότητες.

Όσον αφορά τι θετικές επιπτώσεις, σημαντικός αριθμός ανέφερε την αύξηση των εσόδων, την υψηλή πληρότητα και την διεύρυνση της πελατείας. Παράλληλα, επισημάνθηκε η ενίσχυση της προβολής και δημοφιλίας της περιοχής, γεγονός που συμβάλλει στην γενικότερη ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Από την άλλη πλευρά, αναδύθηκαν και σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις, όπως ο αυξημένος φόρτος εργασίας, η έντονη πίεση της καθημερινότητας, η προσωπική κόπωση των επαγγελματιών και η διαχείριση απαιτητικών πελατών. Οι επιπτώσεις αυτές εντοπίζονται κυρίως στους κλάδους της εστίασης, των ξενοδοχειακών μονάδων, των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης και των τουριστικών επιχειρήσεων. Παράλληλα, οι εργαζόμενοι στον τομέα του αεροδρομίου ανέφεραν τον αυξημένο όγκο επιβατών χωρίς τις απαραίτητες υποδομές, την έντονη αιχμή κίνησης, καθώς και ζητήματα εποχικής στελέχωσης. Αντίστοιχα, οι εργαζόμενοι στον κλάδο των μεταφορών και των γραφείων ενοικίασεως αυτοκινήτων επισήμαναν ως βασικά προβλήματα την κυκλοφοριακή συμφόρηση και την αύξηση τροχαίων ατυχημάτων.

Συνολικά, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων αναδεικνύουν μια πολυδιάστατη εικόνα σχετικά με τις συνέπειες της αυξημένης τουριστικής δραστηριότητας στο επαγγελματικό τους περιβάλλον. Αφενός διαπιστώνεται πως ο τουρισμός αποφέρει πολλά οικονομικά οφέλη, αφετέρου η αυξημένη τουριστική κίνηση συνοδεύεται από σημαντικές οργανωτικές και λειτουργικές πιέσεις. Τα ευρήματα αυτά υπογραμμίζουν την αναγκαιότητα για στοχευμένες παρεμβάσεις και αναβαθμίσεις σε επίπεδο υποδομών, οργανωτικής δομής και διαχείρισης της τουριστικής δραστηριότητας. Απώτερος σκοπός η μεγιστοποίηση των πλεονεκτημάτων και ο περιορισμός των αρνητικών επιπτώσεων για τους επαγγελματίες, εργαζόμενους, καθώς και της τοπικής κοινωνίας της περιοχής.

Μέρος 5: Πολιτικές και δράσεις που έχουν υλοποιηθεί

Στο πέμπτο στάδιο της έρευνας οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν και πάλι 2 ερωτήσεις σε κλίμακα Likert και σε μια ανοιχτού τύπου ερώτηση, οι οποίες αφορούσαν το επίπεδο γνώσης και αντίληψής τους αναφορικά με τα μέτρα και τις πολιτικές τουριστικής ανάπτυξης στα Χανιά, στο πλαίσιο της αυξημένης τουριστικής δραστηριότητας.

Ερώτηση 5.1 Έχουν εφαρμοστεί μέτρα για την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης στα Χανιά;

Στην πρώτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με το κατά πόσο γνωρίζουν αν έχουν εφαρμοστεί μέτρα για την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν πως η πλειοψηφία κράτησε ουδέτερη στάση, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό εξέφρασε αρνητική άποψη. Πιο συγκεκριμένα, 46 άτομα (37,7%) δήλωσαν ουδέτεροι, 30 άτομα (24,6%) δήλωσαν πως διαφωνούν και 24 άτομα (19,7%) ότι διαφωνούν απόλυτα. Αντίθετα, μικρότερα ήταν τα ποσοστά ατόμων που συμφώνησαν, με 17 άτομα (13,9%) να συμφωνούν και μόλις 5 άτομα (4,1%) να συμφωνούν απόλυτα.

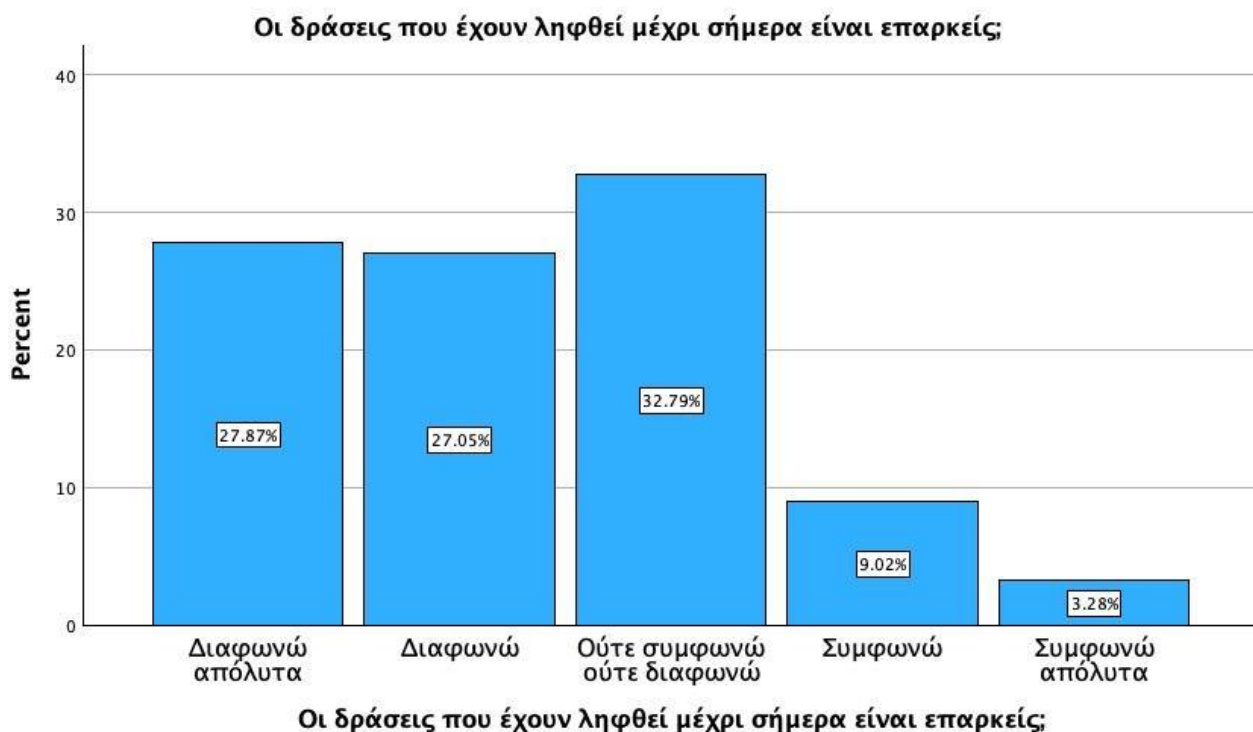

Σχήμα 19: Εφαρμογή μέτρων διαχείρισης τουριστικής ανάπτυξης

Η κατανομή αυτή υποδηλώνει ότι η αντίληψη των συμμετεχόντων σχετικά με την εφαρμογή διαχειριστικών μέτρων για την τουριστική ανάπτυξη δεν είναι σαφής. Η επικράτηση ουδέτερων στάσεων, σε συνδυασμό με τα αυξημένα ποσοστά διαφωνίας, υποδεικνύει είτε ότι τα μέτρα δεν έχουν εφαρμοστεί σε επαρκή βαθμό είτε ότι δεν έχουν γίνει αντιληπτά από την τοπική κοινωνία. Το γεγονός αυτό, ενδέχεται να σχετίζεται με την ελλιπή ενημέρωση, την περιορισμένη προβολή των πολιτικών ή και με την απουσία ουσιαστικών παρεμβάσεων που να έχουν ορατό αντίκτυπο στην καθημερινότητα.

Ερώτηση 5.2 Οι δράσεις που έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα είναι επαρκείς;

Στη δεύτερη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν την επάρκεια των μέτρων και δράσεων που έχουν υλοποιηθεί για τη διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι απόψεις των συμμετεχόντων εμφανίζονται διαφοροποιημένες, με σημαντικό ποσοστό να διατηρεί επιφυλακτική ή αρνητική στάση. Πιο συγκεκριμένα, 40 άτομα (32,8%) διατήρησαν ουδέτερη στάση, 34 άτομα (27,9%) δήλωσαν ότι διαφωνούν απόλυτα και 33 άτομα (27%) ότι διαφωνούν. Αντίθετα, μικρότερο ποσοστό εξέφρασε θετική άποψη, με 11 άτομα (9%) να συμφωνούν και μόλις 4 άτομα να συμφωνούν απόλυτα (3%).

Σχήμα 20: Επάρκεια μέτρων και δράσεων

Η κατανομή αυτή καταδεικνύει ότι, παρά την πιθανή ύπαρξη ορισμένων μέτρων, οι συμμετέχοντες δεν τα θεωρούν επαρκή για την αποτελεσματική διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή των Χανίων. Η εικόνα αυτή ενισχύει την ανάγκη για ενίσχυση, καλύτερη εφαρμογή και αξιολόγηση των πολιτικών και δράσεων που εφαρμόζονται, ώστε να ανταποκρίνονται στις αυξημένες απαιτήσεις που δημιουργεί ή αυξημένη τουριστική δραστηριότητα.

Ερώτηση 5.3 Ποιές πολιτικές / δράσεις γνωρίζετε ότι έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα;

Στην ανοιχτού τύπου ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αναφέρουν μέτρα και δράσεις που γνωρίζουν ότι έχουν ήδη εφαρμοστεί στην πόλη των Χανίων για την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης. Οι απαντήσεις που καταγράφηκαν ήταν σε μεγάλο βαθμό περιορισμένες, γεγονός που καταδεικνύει χαμηλό επίπεδο ενημέρωσης.

Ειδικότερα, σημαντικός αριθμός συμμετεχόντων απάντησε "δε γνωρίζω" ή "καμία", υποδηλώνοντας άγνοια με την ύπαρξη συγκεκριμένων παρεμβάσεων. Παράλληλα, ορισμένοι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν σε συγκεκριμένα μέτρα, όπως η δημιουργία περιφερειακών χώρων στάθμευσης εκτός του κέντρου της πόλης, σε συνδυασμό με τη λειτουργία ηλεκτρικών λεωφορείων για τη μετακίνηση των οδηγών προς και από το κέντρο. Επιπλέον, έγιναν αναφορές για παρεμβάσεις που σχετίζονται με το κυκλοφοριακό σύστημα, όπως μονοδρομήσεις, πεζοδρομήσεις, καθώς και δράσεις προβολής και διαφήμισης του προορισμού. Τέλος, αρκετοί συμμετέχοντες επεσήμαναν την ανάπτυξη νέων και μεγαλύτερων ξενοδοχειακών μονάδων, ως στοιχείο που συνδέεται με την τουριστική πολιτική της περιοχής.

Η εικόνα αυτή υποδηλώνει ότι, παρόλο που έχουν υλοποιηθεί ορισμένες παρεμβάσεις, η γνώση των συμμετεχόντων σχετικά με αυτές παραμένει περιορισμένη. Η επικράτηση των απαντήσεων που δηλώνουν άγνοια ενισχύει την άποψη ότι οι εφαρμοσμένες πολιτικές δεν είναι επαρκώς προβεβλημένες ή δεν έχουν καταστεί σαφείς στην τοπική κοινωνία. Παράλληλα, οι αναφορές που καταγράφηκαν αφορούν κυρίως αποσπασματικά μέτρα και όχι μια ολοκληρωμένη στρατηγική διαχείρισης, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για πιο συστηματική ενημέρωση και συντονισμένη εφαρμογή πολιτικών.

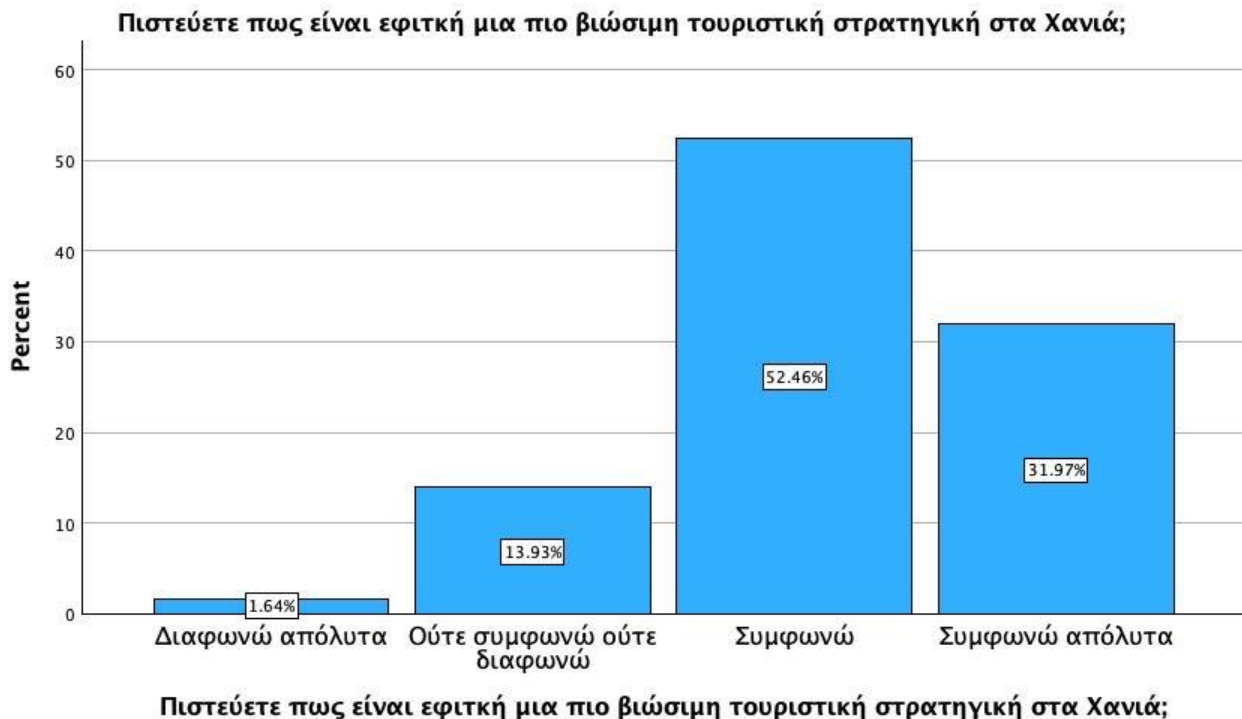
Μέρος 6: Προτάσεις για βιώσιμη ανάπτυξη

Στο έκτο και τελευταίο στάδιο της έρευνας, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν μια σειρά προτάσεων που αφορούν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στην περιοχή των Χανίων. Οι προτάσεις αυτές παρουσιάστηκαν σε κλίμακα Likert, δίνοντας την δυνατότητα στους συμμετέχοντες να εκφράσουν τον βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας τους.

Ερώτηση 6.1 Πιστεύετε πως είναι εφικτή μια πιο βιώσιμη τουριστική στρατηγική για τα Χανιά;

Στην πρώτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν την άποψή τους αναφορικά με το κατά πόσο μπορεί να επιτευχθεί μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στα Χανιά. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι οι πλειοψηφία συμφωνεί με αυτή την άποψη. Ειδικότερα, 64 άτομα (52,5%) δήλωσαν ότι συμφωνούν και 39 άτομα (32%) ότι συμφωνούν απόλυτα. Από την άλλη,

17 άτομα (13,9%) κράτησαν ουδέτερη στάση, ενώ μόλις 2 άτομα (1,6%) δήλωσαν ότι διαφωνούν απόλυτα.

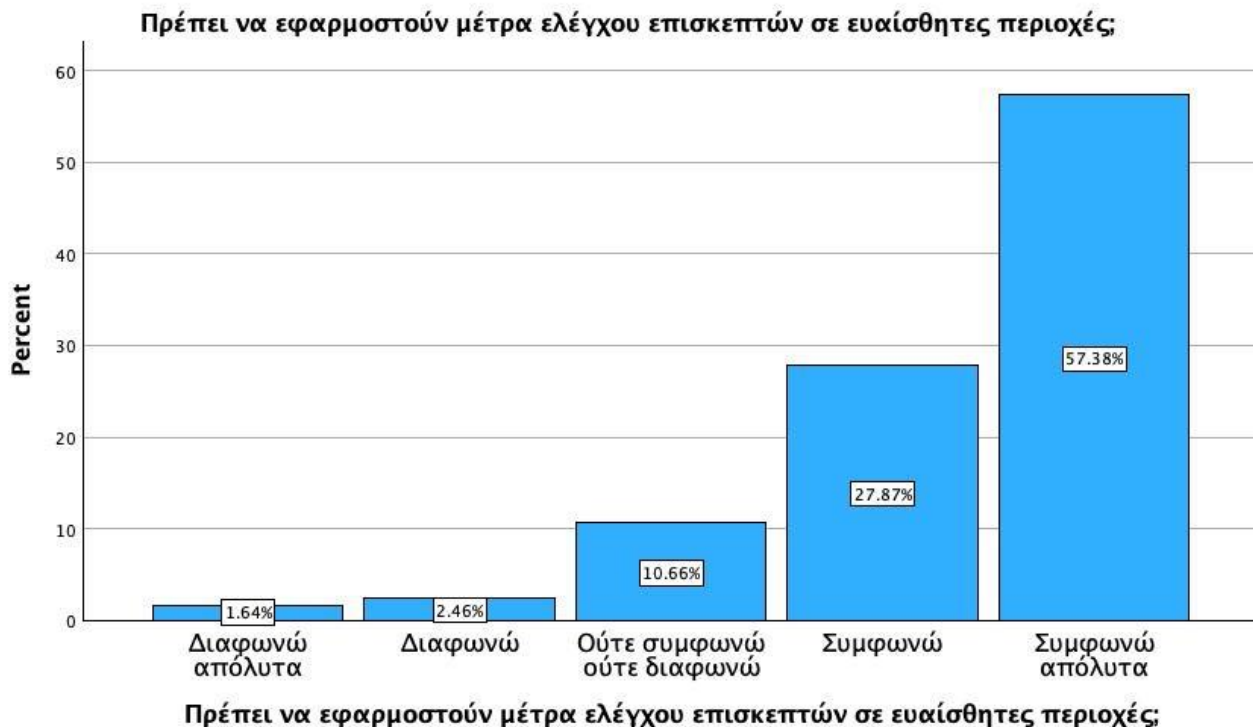
Σχήμα 21: Βιώσιμη τουριστική στρατηγική στα Χανιά

Η κατανομή αυτή υποδηλώνει ότι οι συμμετέχοντες είναι αρκετά θετικοί ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής μιας πιο βιώσιμης τουριστικής στρατηγικής στα Χανιά. Η ισχυρή παρουσία θετικών απαντήσεων δείχνει την διάθεση αποδοχής σχετικών πρωτοβουλιών, γεγονός που αποτελεί σημαντική βάση για την υλοποίηση μελλοντικών πολιτικών προς αυτή την κατεύθυνση.

Ερώτηση 6.2 Πρέπει να εφαρμοστούν μέτρα ελέγχου επισκεπτών σε ευαίσθητες περιοχές (π.χ. Μπάλος, Ελαφονήσι, Μουσειακοί / αρχαιολογικοί χώροι);

Στη δεύτερη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν το κατά πόσο θεωρούν αναγκαία την εφαρμογή μέτρων ελέγχου επισκεπτών σε ευαίσθητες περιοχές των Χανίων. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν πως η πλειονότητα συμφωνεί με αυτή την άποψη. Συγκεκριμένα, 70 άτομα (57,4%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα και 34 άτομα (27,9%) ότι συμφωνούν.

Ουδέτερη στάση διατήρησαν 13 άτομα (10,7%), ενώ μικρότερα ποσοστά δήλωσαν διαφωνία, με 3 άτομα (2,5%) να διαφωνούν και 2 άτομα (1,6%) να διαφωνούν απόλυτα.

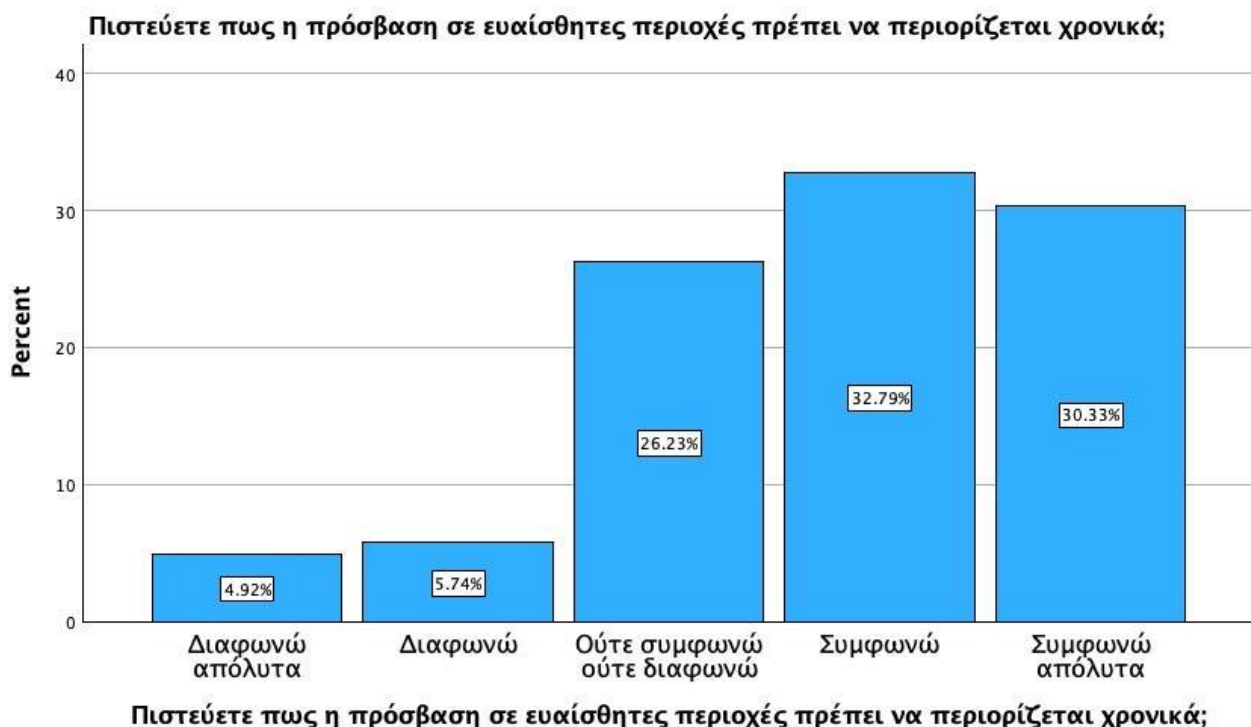
Σχήμα 22: Μέτρα ελέγχου επισκεπτών σε ευαίσθητες περιοχές

Η κατανομή αυτή υπογραμμίζει την ισχυρή αποδοχή των συμμετεχόντων σχετικά με την αναγκαιότητα ρύθμισης της τουριστικής επισκεψιμότητας σε περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής και πολιτιστικής σημασίας. Το υψηλό ποσοστό των θετικών απαντήσεων καταδεικνύει ότι οι ερωτηθέντες αντιλαμβάνονται τις επιβαρύνσεις που ασκεί η υπερσυγκέντρωση σε ευαίσθητες περιοχές και υποστηρίζουν ενεργά την υιοθέτηση και εφαρμογή μέτρων για προστασίας και βιώσιμης διαχείρισης.

Ερώτηση 6.3 Πιστεύετε πως η πρόσβαση σε ευαίσθητες περιοχές (αρχαιολογικοί χώροι, φυσικές περιοχές) πρέπει να περιορίζεται χρονικά;

Στην τρίτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν το κατά πόσο θεωρούν αναγκαίο τον χρονικό περιορισμό της πρόσβασης των επισκεπτών σε ευαίσθητες περιοχές. Τα

αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η πλειονότητα συμφωνεί με αυτή την άποψη. Πιο συγκεκριμένα, 40 άτομα (32,8%) δήλωσαν ότι συμφωνούν και 37 άτομα (30,3%) ότι συμφωνούν απόλυτα. Ουδέτερη στάση κράτησαν 32 άτομα (26,2%), ενώ μικρότερος ήταν ο αριθμός των ατόμων που δήλωσαν διαφωνία, με 7 άτομα (5,7%) να διαφωνούν και 6 άτομα (4,9%) να διαφωνούν απόλυτα.

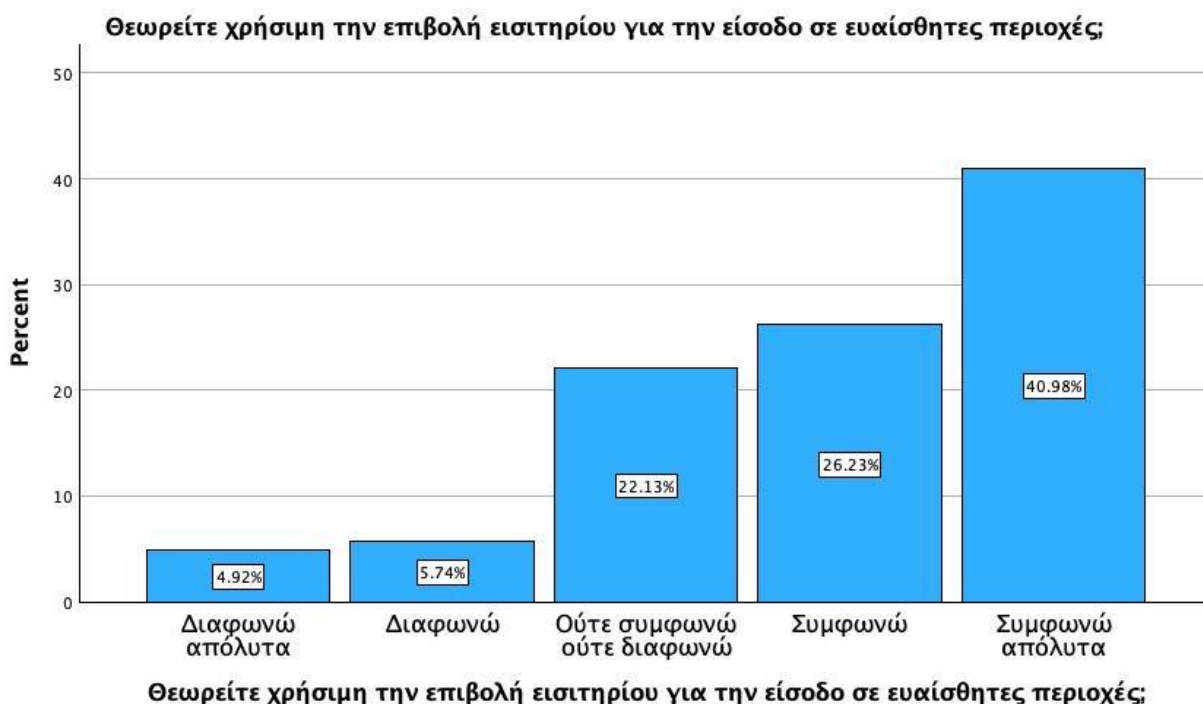

Σχήμα 23: Χρονικός περιορισμός πρόσβασης επισκεπτών σε ευαίσθητες περιοχές

Η κατανομή αυτή υποδεικνύει την θετική στάση των συμμετεχόντων προς την επιβολή χρονικών περιορισμών, αν και με μικρότερη ένταση συγκριτικά με τα γενικά μέτρα ελέγχου επισκεπτών, που αναλύθηκαν στην προηγούμενη ερώτηση. Ωστόσο, η παρουσία υψηλού ποσοστού ουδέτερων απαντήσεων ίσως να αντανakλά επιφυλάξεις αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο θα εφαρμοστούν τα μέτρα περιορισμού ή τις πιθανές επιπτώσεις στον τουριστικό τομέα γενικότερα. Παρ' όλα αυτά, η συνολική τάση δείχνει ότι αναγνωρίζεται η ανάγκη για ρύθμιση της επισκεψιμότητας, με απώτερο σκοπό τη διαφύλαξη των ευαίσθητων περιοχών.

Ερώτηση 6.4 Θεωρείτε χρήσιμη την επιβολή εισιτηρίου για την είσοδο σε ευαίσθητες περιοχές;

Στην τέταρτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με το αν θεωρούν χρήσιμη την επιβολή εισιτηρίου για την πρόσβαση σε ευαίσθητες περιοχές. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η πλειοψηφία συμφωνεί με αυτή την άποψη. Συγκεκριμένα, 50 άτομα (41%) δήλωσαν πως συμφωνούν απόλυτα και 32 άτομα (26,2%) ότι συμφωνούν. Ουδέτερη στάση κράτησαν 27 άτομα (22,1%), ενώ μικρότερος ήταν ο αριθμός των ατόμων που δήλωσαν διαφωνία, με 7 άτομα (5,7%) να διαφωνούν και 6 άτομα (4,9%) να διαφωνούν απόλυτα.

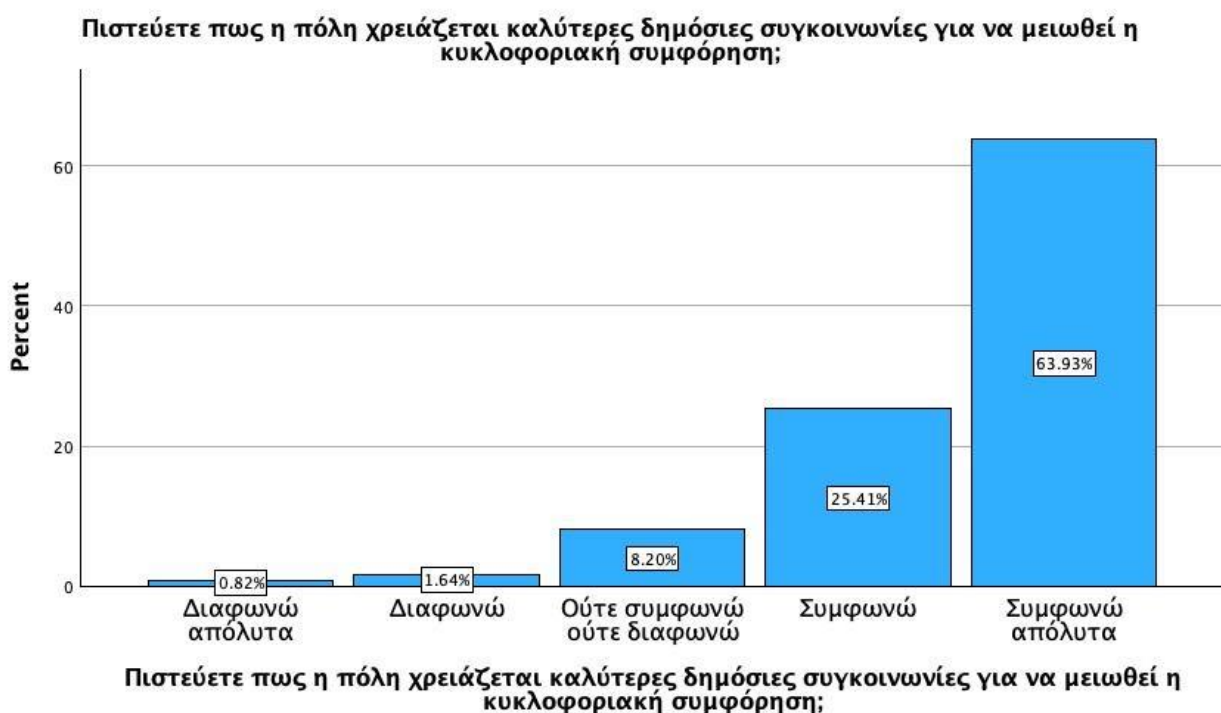

Σχήμα 24: Επιβολή εισιτηρίου σε ευαίσθητες περιοχές

Η κατανομή αυτή υποδηλώνει ότι οι συμμετέχοντες εκδηλώνουν σημαντικό βαθμό αποδοχής αναφορικά με την επιβολή τελών εισόδου σε ευαίσθητες περιοχές. Με τη στάση αυτή το αναγνωρίζουν ως εργαλείο διαχείρισης της επισκεψιμότητας και κατ' επέκταση ως μέσο χρηματοδότησης ενεργειών προστασίας και συντήρησης των περιοχών αυτών. Όμως, το αυξημένο ποσοστό ουδέτερων απαντήσεων υποδηλώνει επιφυλάξεις, πιθανώς σχετιζόμενες με ζητήματα προσβασιμότητας και τρόπου επιβολής του μέτρου.

Ερώτηση 6.5 Πιστεύετε πως η πόλη χρειάζεται καλύτερες δημόσιες συγκοινωνίες για να μειωθεί η κυκλοφοριακή συμφόρηση;

Στην πέμπτη ερώτηση ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να εκφράσουν τη γνώμη τους σχετικά με το κατά πόσο η βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών μπορεί να συμβάλει στη μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η πλειοψηφία συμφωνεί με την συγκεκριμένη άποψη. Ειδικότερα, 78 άτομα (63,9%) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα και 31 άτομα (25,4%) ότι συμφωνούν. Ουδέτερη στάση κράτησαν 10 άτομα (8,2%), ενώ ελάχιστοι ήταν εκείνοι που δήλωσαν διαφωνία, με 2 άτομα (1,6%) να διαφωνούν και 1 άτομο (0,8%) να διαφωνεί απόλυτα.

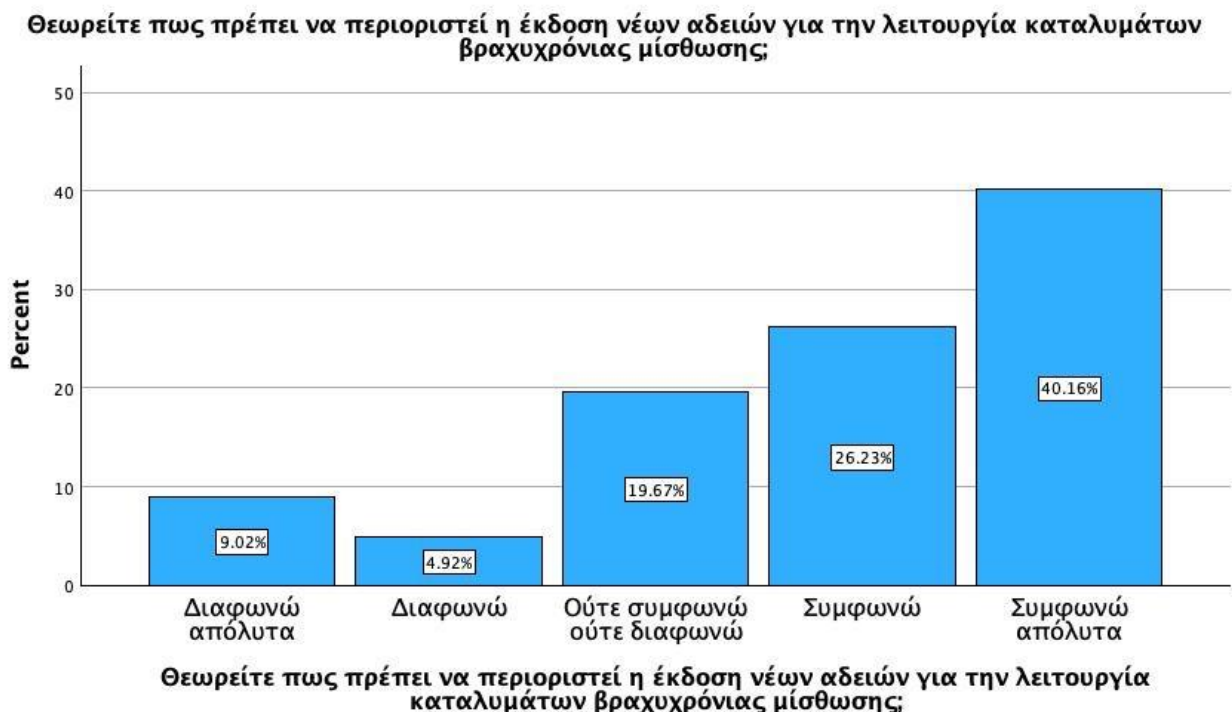
Σχήμα 25: Ανάγκη βελτίωσης δημόσιων συγκοινωνιών

Η κατανομή αυτή αναδεικνύει εμφατικά τη σημασία που αποδίδουν οι συμμετέχοντες στην αναβάθμιση των δημόσιων συγκοινωνιών, ως βασική στρατηγική για την αντιμετώπιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης. Η επικράτηση των θετικών απαντήσεων υποδηλώνει ότι οι υφιστάμενες υποδομές και υπηρεσίες μετακίνησης χαρακτηρίζονται ανεπαρκείς, ιδιαίτερα τις

περιόδους αυξημένης τουριστικής ροής. Παράλληλα, αναδύεται η επιτακτική ανάγκη για την υιοθέτηση βιώσιμων λύσεων μετακίνησης, οι οποίες θα μειώσουν την εξάρτηση από τα ιδιωτικά αυτοκίνητα και θα συνεισφέρουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Ερώτηση 6.6 Θεωρείτε πως πρέπει να περιοριστεί η έκδοση νέων αδειών για την λειτουργία καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης;

Στην έκτη ερώτηση ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με το κατά πόσο συμφωνούν με τον περιορισμό έκδοσης νέων αδειών για τη λειτουργία των βραχυχρόνιων μισθώσεων στην περιοχή των Χανίων. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων συμφώνησε με αυτή την άποψη. Συγκεκριμένα, 49 άτομα (40,2%) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα και 32 άτομα (26,2%) ότι συμφωνούν. Ουδέτερη στάση διατήρησαν 24 άτομα (19,7%), ενώ 6 άτομα (4,9%) δήλωσαν ότι διαφωνούν και 11 άτομα (9%) ότι διαφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 26: Περιορισμός νέων αδειών σε καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης

Η κατανομή αυτή υποδηλώνει ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων αναγνωρίζει τις επιπτώσεις των βραχυχρόνιων μισθώσεων στη διαθεσιμότητα κατοικιών για τους μόνιμους κατοίκους και στην ποιότητα ζωής εντός της πόλης. Οι ουδέτερες απαντήσεις ενδεχομένως να υποδηλώνουν αναποφασιστικότητα.

Ερώτηση 6.7 Πιστεύετε πως πρέπει να περιοριστεί η έκδοση νέων αδειών για την κατασκευή ξενοδοχειακών μονάδων στην πόλη;

Στην έβδομη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με τον περιορισμό έκδοσης αδειών κατασκευής ξενοδοχειακών μονάδων. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η πλειοψηφία συμφωνεί με τη συγκεκριμένη άποψη. Ειδικότερα, 38 άτομα (31,1%) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα και 34 άτομα (27,9%) ότι συμφωνούν. Ουδέτερη στάση διατήρησαν 24 άτομα (19,7%), ενώ σημαντικός αριθμός δήλωσε διαφωνία, με 17 άτομα (13,9%) να διαφωνούν απόλυτα και 9 άτομα (7,4%) να διαφωνούν.

Σχήμα 27: Περιορισμός νέων αδειών κατασκευής ξενοδοχειακών μονάδων

Η κατανομή αυτή καταδεικνύει ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων θεωρεί αναγκαία την επιβολή περιορισμών στην αδειοδότηση νέων ξενοδοχειακών μονάδων, για τη διασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης στην πόλη. Αντίθετα, η παρουσία αρκετών αρνητικών απαντήσεων πιθανώς να σχετίζονται με επιχειρηματικά και οικονομικά συμφέροντα ή και διαφορετική αντίληψη σχετικά με την επέκταση των ξενοδοχειακών υποδομών.

Ερώτηση 6.8 Πιστεύετε πως είναι αναγκαίος ο καθορισμός συγκεκριμένων χρονικών ορίων στην άφιξη των ημερήσιων κρουαζιερόπλοιων;

Στην όγδοη ερώτηση της έρευνας οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν τη γνώμη τους αναφορικά με τον καθορισμό χρονικών ορίων στην άφιξη των ημερήσιων κρουαζιερόπλοιων. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η πλειοψηφία συμφωνεί με την συγκεκριμένη άποψη. Συγκεκριμένα, 41 άτομα (33,6%) δήλωσαν ότι συμφωνούν και 28 άτομα (29%) ότι συμφωνούν, ενώ ουδέτερη στάση κράτησαν 31 άτομα (25,4%). Μικρότερος ήταν ο αριθμός που δήλωσε διαφωνία, με 14 άτομα (11,5%) να διαφωνούν απόλυτα και 8 άτομα (6,6%) να διαφωνούν.

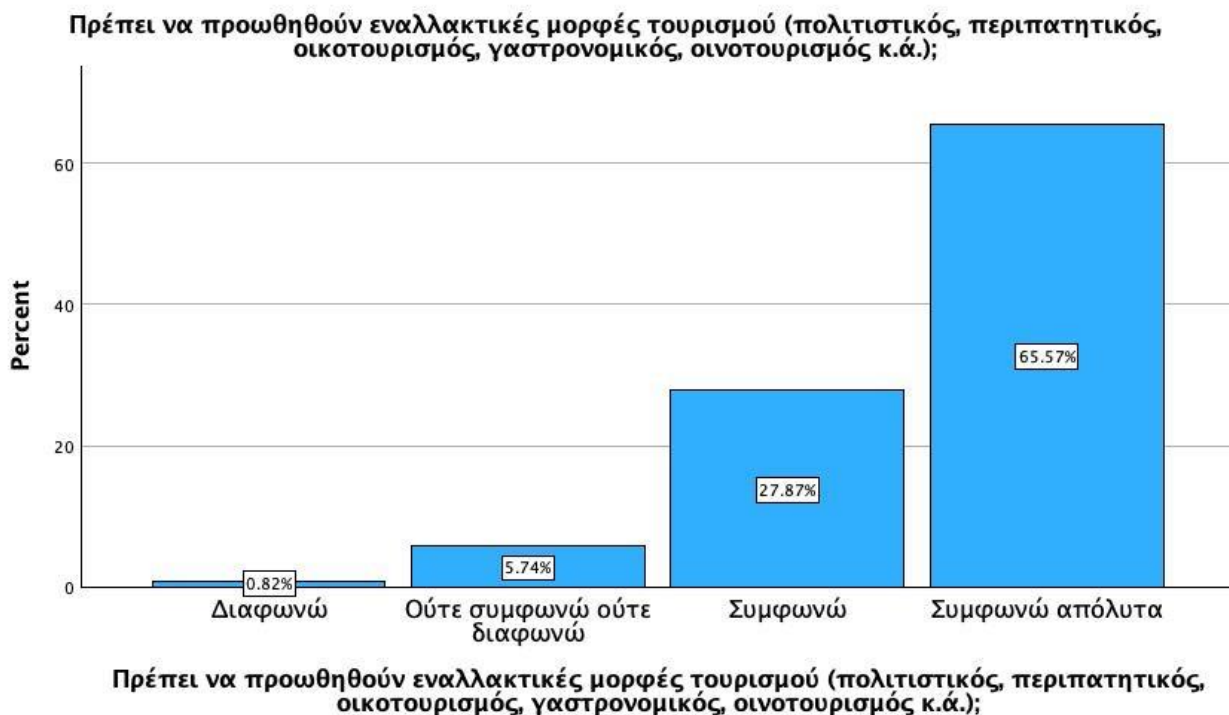

Σχήμα 28: Χρονικά όρια άφιξης ημερήσιων κρουαζιερόπλοιων

Η κατανομή αυτή υποδηλώνει ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων θεωρεί σημαντικό τον χρονικό περιορισμό της άφιξης ημερήσιων κρουαζιερόπλοιων, ως μέτρο για την αποσυμφόρηση του λιμένα της Σούδας και βελτίωση της διαχείρισης της ημερήσιας τουριστικής κίνησης. Οι αρνητικές απαντήσεις ενδέχεται να σχετίζονται με διαφορετικές επιχειρησιακές προτεραιότητες.

Ερώτηση 6.9 Πρέπει να προωθηθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού (πολιτιστικός, περιπατητικός, οικοτουρισμός, γαστρονομικός, οινοτουρισμός κ.ά.);

Στην ένατη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν κατά πόσο θεωρούν αναγκαία την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, με την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης στα Χανιά. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η συντριπτική πλειοψηφία συμφωνεί με αυτή την άποψη. Ειδικότερα, 80 άτομα (65,6%) συμφωνούν απόλυτα και 34 άτομα (27,9%) συμφωνούν. Ουδέτερη στάση διατήρησαν 7 άτομα (5,7%), ενώ μόλις 1 άτομο (0,8%) δήλωσε πως διαφωνεί.

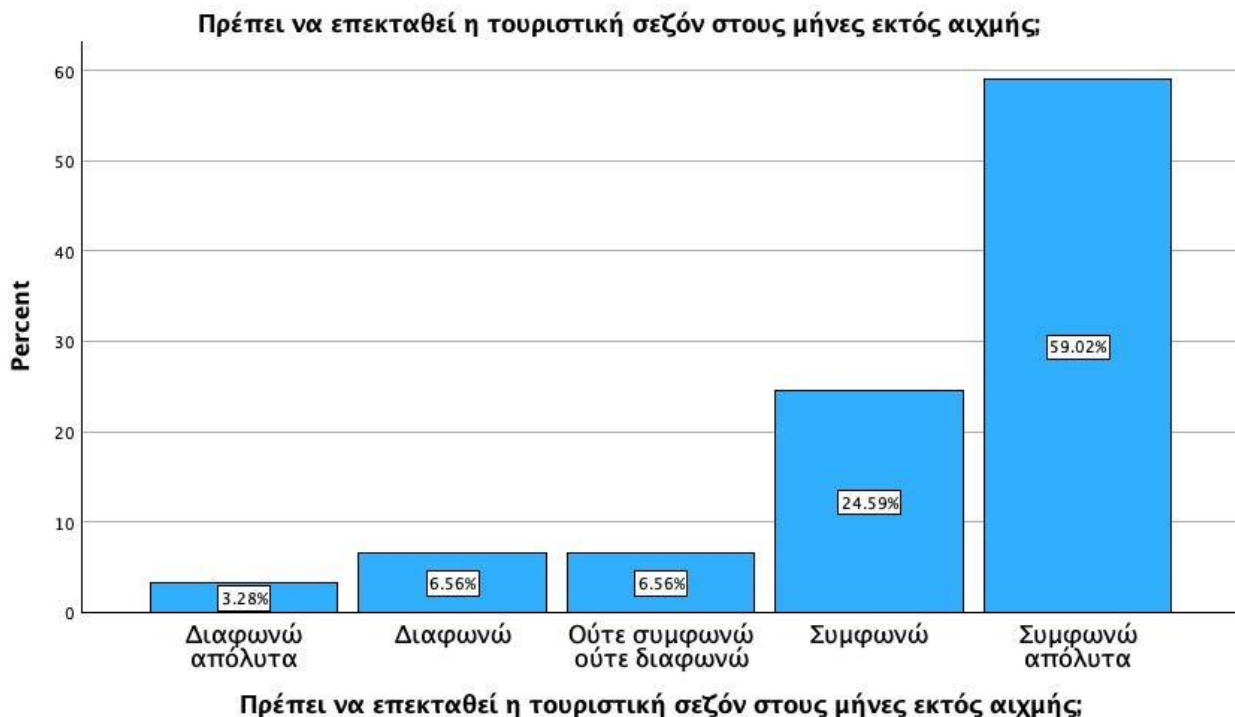

Σχήμα 29: Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Η κατανομή αυτή υπογραμμίζει την ευρεία αποδοχή της επιτακτικής ανάγκης για διαφοροποίηση του προσφέροντος τουριστικού προϊόντος, μέσα από την ανάπτυξη και προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Οι συμμετέχοντες φαίνεται να αντιλαμβάνονται πως η ενίσχυση των ειδικών μορφών τουρισμού, όπως είναι ο πολιτιστικός, ο οικολογικός, ο γαστρονομικός τουρισμός κ.ά., μπορεί να συμβάλει στην αποσυμφόρηση των δημοφιλών περιοχών, στην επέκταση της τουριστικής σεζόν και κατ' επέκταση στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Ερώτηση 6.10 Πρέπει να επεκταθεί η τουριστική σεζόν στους μήνες εκτός αιχμής;

Στην τελευταία ερώτηση κλίμακας Likert, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν την άποψή τους αναφορικά με την επέκταση της τουριστικής σεζόν εκτός των μηνών αιχμής. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων συμφωνεί με τη συγκεκριμένη άποψη. Συγκεκριμένα, 72 άτομα (59%) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα και 30 άτομα (24,6%) ότι συμφωνούν. Λιγότεροι ήταν αυτοί που κράτησαν ουδέτερη στάση με 8 άτομα (6,6%), ενώ ελάχιστοι ήταν αυτοί που δήλωσαν διαφωνία, με 8 άτομα (6,6%) να διαφωνούν και μόλις 4 άτομα (3,3%) να διαφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 30: Επέκταση τουριστικής σεζόν

Η κατανομή αυτή ότι οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν τη σημασία της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου, ως μέτρο για την μείωση της εποχικότητας και αποσυμφόρησης των περιόδων υψηλής ζήτησης. Παράλληλα, αναδεικνύεται ως βασικός στόχος η καλύτερη κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, γεγονός που συνδέεται άμεσα με την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του τουριστικού προϊόντος της περιοχής.

Ερώτηση 6.11 Ποιές πολιτικές ή δράσεις πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στη διαχείριση του τουρισμού στα Χανιά;

Στην τελευταία ανοιχτού τύπου ερώτηση της έρευνας, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να προτείνουν μέτρα και δράσεις που θα μπορούσαν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στη διαχείριση της τουριστικής δραστηριότητας στα Χανιά. Οι απαντήσεις που καταγράφηκαν παρουσίασαν ποικιλία, ωστόσο αναδείχθηκαν ορισμένοι βασικοί άξονες.

Πιο συγκεκριμένα, αρκετοί συμμετέχοντες πρότειναν την επέκταση της τουριστικής περιόδου, καθώς και την ενίσχυση της συνδεσιμότητας κατά τη διάρκεια των χειμερινών μηνών, μέσω της καθιέρωσης επιπρόσθετων αεροπορικών δρομολογίων. Ταυτόχρονα, τονίστηκε η ανάγκη για αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών, όπως το οδικό δίκτυο και η δημιουργία περισσότερων χώρων στάθμευσης, ενώ υπογραμμίστηκε και η ενδυνάμωση των μέσων μαζικής μεταφοράς μέσω της διεύρυνσης των δρομολογίων τους. Επιπλέον, αρκετές απαντήσεις υπογράμμισαν την αναγκαιότητα προαγωγής διαφοροποιημένων μορφών τουρισμού, με απώτερο σκοπό τον περιορισμό της φόρτισης κατά τις περιόδους υψηλής ζήτησης, παράλληλα με τον καθορισμό ανώτατων ορίων στην εισροή τουριστών κατά τη θερινή περίοδο.

Τα συνολικά ευρήματα των απαντήσεων καταδεικνύουν ότι οι συμμετέχοντες προτείνουν ένα σύνολο στρατηγικών παρεμβάσεων, οι οποίες εστιάζουν αφενός στην αναβάθμιση των υποδομών και αφετέρου στη διαχείριση της τουριστικής ζήτησης. Οι προτεινόμενες δράσεις αποσκοπούν στην επίτευξη μιας ισορροπημένης και αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή των Χανίων.

Συμπερασματικά, η συνολική αξιολόγηση των ευρημάτων της ποσοτικής έρευνας αναδεικνύει με σαφήνεια ότι οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν την έντονη τουριστική ανάπτυξη στα Χανιά και τις πολλαπλές επιπτώσεις που αυτή επιφέρει στην καθημερινότητα, τις υποδομές και τη λειτουργία της πόλης. Τα δεδομένα καταδεικνύουν ότι υπάρχουν ενδείξεις υπερτουρισμού, οι οποίες γίνονται αντιληπτές μέσα από την υπερσυγκέντρωση των τουριστών, την κυκλοφοριακή συμφόρηση, την πίεση στις υποδομές και την στεγαστική κρίση. Ωστόσο, τα φαινόμενα αυτά παρατηρούνται κυρίως κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών υψηλής ζήτησης, δηλαδή μεταξύ Ιουνίου και Αυγούστου. Παράλληλα, αναγνωρίζεται και η θετική συμβολή της τουριστικής ανάπτυξης στην τοπική οικονομία, γεγονός που αναδεικνύει τον σύνθετο χαρακτήρα του φαινομένου του υπερτουρισμού. Αξίζει να αναφερθεί, ότι οι συμμετέχοντες εκφράζουν θετική στάση αναφορικά με την αναγκαιότητα λήψης μέτρων για τη διαχείριση της τουριστικής δραστηριότητας.

Τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας παρέχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα των αντιλήψεων των συμμετεχόντων, αναδεικνύοντας τόσο τις κύριες προκλήσεις όσο και τις προτεινόμενες στρατηγικές για μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στα Χανιά. Στο επόμενο στάδιο της έρευνας, η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων αναμένεται να εμβαθύνει περαιτέρω στα παραπάνω ζητήματα, προσφέροντας μια πιο αναλυτική και ερμηνευτική προσέγγιση των ζητημάτων που αναδύθηκαν.

5.2 Αποτελέσματα Ποιοτικής Έρευνας

5.2.1 Αποτελέσματα συνεντεύξεων ακαδημαϊκών

Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων που συλλέχθηκαν μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων, πραγματοποιήθηκε με την μέθοδο της θεματικής ανάλυσης. Μέσα από την διαδικασία της κωδικοποίησης και κατηγοριοποίησης των απαντήσεων, προέκυψαν βασικές θεματικές κατηγορίες, οι οποίες αναδεικνύουν τις κυρίαρχες αντιλήψεις και εμπειρίες των συμμετεχόντων αναφορικά με το φαινόμενο του υπερτουρισμού.

Στην πρώτη φάση της έρευνας, η ανάλυση βασίζεται σε συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με ακαδημαϊκούς με εξειδίκευση στον τομέα του τουρισμού, οι οποίοι προσέγγισαν το φαινόμενο κυρίως από θεωρητική και ερμηνευτική οπτική γωνία. Η εξέταση των απόψεών τους ανέδειξε πέντε βασικές θεματικές ενότητες: την εννοιολογική οριοθέτηση του φαινομένου του υπερτουρισμού, τους παράγοντες εμφάνισής του, τις επιπτώσεις του, τις πολιτικές και στρατηγικές διαχείρισης και τις μελλοντικές προκλήσεις.

Αρχικά, αναφορικά με τον εννοιολογικό προσδιορισμό του υπερτουρισμού, οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες συγκλίνουν στην άποψη ότι πρόκειται για ένα φαινόμενο το οποίο σχετίζεται με την υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας ενός προορισμού (Συνεντεύξεις 2, 3, 4). Ειδικότερα, ο υπερτουρισμός περιγράφεται ως η συνθήκη στην οποία ο όγκος των επισκεπτών υπερβαίνει την ικανότητα του εκάστοτε τόπου να διαχειριστεί και να υποδεχτεί αποτελεσματικά τόσο τους επισκέπτες, όσο και τον μόνιμο πληθυσμό, χωρίς να προκαλείται υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των τελευταίων και η συνολική εμπειρία των επισκεπτών (Συνεντεύξεις 2, 4). Παράλληλα, έμφαση δίνεται στη χρονική και χωρική συγκέντρωση των τουριστικών ροών, καθώς όπως χαρακτηριστικά τονίζεται "δεν είναι μόνο το μέγεθος του αριθμού των τουριστών, αλλά και το γεγονός ότι συγκεντρώνονται σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο" (Συνέντευξη 3).

Αναφορικά με τους παράγοντες εμφάνισης του υπερτουρισμού, καθίσταται σαφές ότι πρόκειται για ένα σύνθετο και πολυδιάστατο ζήτημα (Συνεντεύξεις 2, 3, 4). Η εποχικότητα του τουριστικού κλάδου αναγνωρίζεται ως ένας εκ των κομβικών παραγόντων, δεδομένου ότι οδηγεί σε υπέρμετρη συσσώρευση επισκεπτών σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους (Συνεντεύξεις 2, 3). Επιπλέον, οι συμμετέχοντες τονίζουν το ρόλο της εντατικής προώθησης επιλεγμένων προορισμών μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και τη συμβολή των σύγχρονων τάσεων που διαμορφώνονται από influencers και ψηφιακά μέσα (Συνέντευξη 3). Παράλληλα, υπογραμμίζεται η επίδραση της ραγδαίας ανάπτυξης των μεταφορών και των αεροπορικών εταιρειών χαμηλού κόστους, όπως και η διεύρυνση των βραχυχρόνιων μισθώσεων, που καθιστούν τα ταξίδια πιο προσιτά (Συνέντευξη 3). Τέλος, αναφέρονται και ζητήματα ελλειπούς σχεδιασμού και διαχείρισης του τουριστικού προϊόντος (Συνέντευξη 4).

Σε ότι αφορά τις επιπτώσεις του υπερτουρισμού, αυτές εκδηλώνονται σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, επηρεάζοντας συνολικά τη βιωσιμότητα των τουριστικών

προορισμών (Συνεντεύξεις 2, 3, 4). Σε κοινωνικό επίπεδο, παρατηρούνται φαινόμενα υπερσυγκέντρωσης πληθυσμού, κυκλοφοριακής συμφόρησης και περιορισμένης πρόσβασης των κατοίκων σε δημόσιους χώρους και υπηρεσίες (Συνεντεύξεις 2, 3). Επιπρόσθετα, διαπιστώνεται η αλλοίωση της τοπικής ταυτότητας και η εμπορευματοποίηση του πολιτισμού, καθώς και η εντεινόμενη δυσарέσκεια των τοπικών κατοίκων, οι οποίοι βιώνουν δυσχέρειες στην καθημερινότητά τους κατά τις περιόδους αιχμής.

Σε οικονομικό επίπεδο, οι συμμετέχοντες επισημαίνουν την αύξηση του κόστους ζωής, ιδιαίτερα στον τομέα της στέγασης, λόγω της διευρυμένης εφαρμογής βραχυχρόνιων μισθώσεων (Συνεντεύξεις 2, 3). Ταυτόχρονα, υπογραμμίζουν την ενίσχυση της εξάρτησης των τοπικών οικονομιών από τον τουριστικό τομέα, γεγονός που τις καθιστά ευάλωτες σε εξωτερικές κρίσεις (Συνεντεύξεις 2, 4). Σε περιβαλλοντικό επίπεδο, αναφέρονται ζητήματα υπερκατανάλωσης των φυσικών πόρων, όπως το νερό και η ενέργεια, καθώς και η αύξηση της παραγωγής των αποβλήτων και της ρύπανσης, ιδίως σε περιόδους υψηλής τουριστικής δραστηριότητας (Συνεντεύξεις 2, 3, 4).

Αναφορικά με τις προσεγγίσεις και τα στρατηγικά σχέδια διαχείρισης του φαινομένου, οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν την επιτακτική ανάγκη για έναν ολιστικό και αειφόρο σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης (Συνεντεύξεις 2, 3, 4). Προτείνονται δράσεις που στοχεύουν στην αποτελεσματική διαχείριση των τουριστικών ροών, όπως η χωρική διασπορά της επισκεψιμότητας και η προβολή λιγότερο προβεβλημένων προορισμών, καθώς και η αξιοποίηση των σύγχρονων εργαλείων μάρκετινγκ και τεχνολογίας (Συνεντεύξεις 2, 3). Ακόμα, γίνεται αναφορά σε προτάσεις πολιτικής που περιλαμβάνουν την επιβολή φόρων, τον καθορισμό ορίων επισκεπτών και τη βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και στη διαμόρφωση συμμετοχικών πολιτικών, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών και των εμπλεκόμενων φορέων (Συνέντευξη 4).

Τέλος, οι συμμετέχοντες επισημαίνουν ότι ο υπερτουρισμός συνιστά μια από τις βασικές προκλήσεις του σύγχρονου τουρισμού, χωρίς να αποτελεί το αποκλειστικό ζήτημα (Συνέντευξη 3). Η κλιματική αλλαγή και οι δημογραφικές μεταβολές προβλέπεται να επηρεάσουν καθοριστικά την μελλοντική πορεία των τουριστικών προορισμών, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη για αναπροσαρμογή των υφιστάμενων πολιτικών και στρατηγικών διαχείρισης (Συνέντευξη 3).

Τα δεδομένα που αντλήθηκαν από τις συνεντεύξεις με τους ακαδημαϊκούς καταδεικνύουν ένα θεωρητικό και ερμηνευτικό πλαίσιο για το φαινόμενο του υπερτουρισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση γενικευμένων τάσεων, αιτιών και επακόλουθων επιπτώσεων. Στην επόμενη υποενότητα πρόκειται να αναλυθούν αυτά τα αποτελέσματα συγκριτικά με τις αντιλήψεις των τοπικών φορέων και επαγγελματιών του τουρισμού στην περιοχή των Χανίων.

5.2.2 Αποτελέσματα συνεντεύξεων τοπικών φορέων και επαγγελματιών τουρισμού

Η ανάλυση των ημι-δομημένων συνεντεύξεων με τοπικούς φορείς και επαγγελματίες του τουρισμού στα Χανιά, ανέδειξε ένα σύνολο επαναλαμβανόμενων μοτίβων και θεματικών, τα οποία αποτυπώνουν την πολυδιάστατη φύση της τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή. Τα ευρήματα καταδεικνύουν τόσο αξιοσημείωτες συγκλίσεις όσο και ουσιαστικές αποκλίσεις στις απόψεις των συμμετεχόντων, ως προς την ένταση και τις επιπτώσεις του φαινομένου του υπερτουρισμού.

Αρχικά, το σύνολο των συμμετεχόντων συμφωνεί στο ότι τα Χανιά παρουσιάζουν ραγδαία τουριστική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια, η οποία συνοδεύεται από την αύξηση των αφίξεων και την ενίσχυση της διεθνούς τουριστικής ζήτησης (Συνεντεύξεις 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10). Παράλληλα, επισημαίνεται ότι παρόλο που το κυρίαρχο τουριστικό πρότυπο εξακολουθεί να είναι το μοντέλο "ήλιος και θάλασσα", διαπιστώνεται μια προοδευτική μετατόπιση σε εμπειρικές και διαφοροποιημένες μορφές τουρισμού, όπως ο γαστρονομικός, ο φυσιολατρικός και ο πολιτιστικός τουρισμός (Συνεντεύξεις 7, 8, 9, 10). Ωστόσο, ορισμένοι συμμετέχοντες επισημαίνουν ότι η αύξηση του αριθμού των επισκεπτών δεν συνεπάγεται απαραίτητα αντίστοιχη αύξηση στις διανυκτερεύσεις ή την τουριστική δαπάνη. Το στοιχείο αυτό υποδεικνύει μια ποιοτική διαφοροποίηση της τουριστικής ανάπτυξης και ενδεχόμενη μεταβολή στο προφίλ των επισκεπτών (Συνέντευξη 9).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαφοροποίηση των απόψεων αναφορικά με την ύπαρξη υπερτουρισμού στην περιοχή των Χανίων. Ένα σημαντικό ποσοστό των συμμετεχόντων υποστηρίζει ότι τα Χανιά δεν αντιμετωπίζουν φαινόμενα υπερτουρισμού, εκτιμώντας ότι η περιοχή διαθέτει ακόμη περιθώρια περεταίρω ανάπτυξης και ότι τα προβλήματα που εντοπίζονται

απορρέουν κυρίως από τις ανεπαρκείς υποδομές και όχι από τον όγκο των επισκεπτών (Συνεντεύξεις 5, 6, 7, 9). Από την άλλη πλευρά, ορισμένοι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν την ύπαρξη ενδείξεων υπερτουρισμού, κυρίως σε περιόδους αιχμής και σε συγκεκριμένες περιοχές υψηλής επισκεψιμότητας, επισημαίνοντας φαινόμενα συνωστισμού, υπερφόρτωσης των υποδομών και υποβάθμισης της ποιότητας της τουριστικής εμπειρίας (Συνεντεύξεις 8, 10).

Παρά τις διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς τις ενδείξεις υπερτουρισμού στην περιοχή, διαπιστώνεται μια ευρεία σύγκλιση ως προς την ύπαρξη σημαντικών πιέσεων στις υφιστάμενες υποδομές. Οι συμμετέχοντες αναφέρονται εκτενώς σε προβλήματα που σχετίζονται με την κυκλοφορία, την στάθμευση, την ύδρευση, το αποχετευτικό σύστημα και την διαχείριση των απορριμμάτων, η λειτουργία των οποίων πιέζεται σημαντικά κατά την κορύφωση της θερινής περιόδου (Συνεντεύξεις 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10). Οι πιέσεις αυτές εκδηλώνονται με μεγαλύτερη ένταση σε συγκεκριμένες περιοχές, όπως η Παλιά Πόλη και το Ενετικό Λιμάνι των Χανίων, σε δημοφιλείς παράκτιους προορισμούς, όπως ο Μπάλος και το Ελαφονήσι, καθώς και στη βόρεια παράκτια ζώνη του Πλατανιά και της Αγίας Μαρίνας, γεγονός που καταδεικνύει την έντονη χωρική συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας (Συνεντεύξεις 8,9, 10).

Ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα που αναδύθηκε από τις συνεντεύξεις είναι το στεγαστικό πρόβλημα, το οποίο συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη της βραχυχρόνιας μίσθωσης. Οι συμμετέχοντες επισήμαναν ότι η εντατικοποίηση της τουριστικής ζήτησης έχει επιφέρει συρρίκνωση της προσφοράς διαθέσιμων κατοικιών για τους μόνιμους κατοίκους και το εργατικό δυναμικό, με αποτέλεσμα την αύξηση των ενοικίων και τον εκτοπισμό του τοπικού πληθυσμού εκτός κέντρου (Συνεντεύξεις 8, 9, 10). Επιπρόσθετα, έγινε λόγος και για στρεβλώσεις στην αγορά και διαφοροποιήσεις στο θεσμικό και φορολογικό πλαίσιο λειτουργίας μεταξύ των παραδοσιακών τουριστικών επιχειρήσεων φιλοξενίας και των βραχυχρόνιων μισθώσεων (Συνέντευξη 9).

Αναφορικά με την οικονομική διάσταση, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν ομόφωνα την καίρια σημασία του τουρισμού ως βασικού πυλώνα της τοπικής οικονομίας. Υπογραμμίστηκε η συμβολή του στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην αύξηση των εισοδημάτων και στην ενίσχυση των επενδύσεων (Συνεντεύξεις 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10). Ωστόσο, διατυπώθηκαν και ορισμένες δυσμενείς επιπτώσεις, όπως η αυξημένη εξάρτηση από έναν μόνο οικονομικό κλάδο, η άνοδος του κόστους

ζωής και η πίεση που ασκείται σε μικρότερες επιχειρήσεις, ενώ αναφέρεται και η ασύμμετρη κατανομή των οικονομικών οφελών (Συνεντεύξεις 8, 10).

Όσον αφορά τις κοινωνικές επιπτώσεις, οι συμμετέχοντες αναδεικνύουν σημαντικές μεταβολές στον κοινωνικό ιστό της περιοχής. Αυτές περιλαμβάνουν τη διάβρωση της τοπικής ταυτότητας, τον μετασχηματισμό δομής των κοινοτήτων και την σταδιακή απομάκρυνση των μόνιμων κατοίκων από τις τουριστικές ζώνες (Συνεντεύξεις 8, 9, 10). Επιπλέον, επισημαίνονται ζητήματα που σχετίζονται με την εποχικότητα της απασχόλησης και την έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού τον τουριστικό κλάδο, παράγοντες που επηρεάζουν καθοριστικά τη βιωσιμότητα της τοπικής αγοράς εργασίας (Συνεντεύξεις 7, 8, 9, 10).

Επιπρόσθετα, οι περιβαλλοντικές συνέπειες που απορρέουν από την τουριστική δραστηριότητα αναδεικνύονται ως κοινή παραδοχή από τους ερωτηθέντες. Τα βασικά προβλήματα που επισημαίνουν είναι η εντατική υπερκατανάλωση των φυσικών πόρων, ιδίως του νερού, η αύξηση των απορριμμάτων και η πίεση σε ευαίσθητα οικοσυστήματα (Συνεντεύξεις 8, 9, 10). Αν και ορισμένοι συμμετέχοντες εμφανίζονται πιο επιφυλακτικοί ως προς την ένταση των επιπτώσεων, η συνολική εικόνα υποδεικνύει ότι η περιβαλλοντική διάσταση αποτελεί ολοένα και σημαντικότερο ζήτημα.

Τέλος, ένα κοινό συμπέρασμα που προκύπτει από τις συνεντεύξεις αφορά την ανεπαρκή αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων πρακτικών και πολιτικών διαχείρισης του τουριστικού τομέα στα Χανιά. Οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν την υλοποίηση ορισμένων παρεμβάσεων, ωστόσο επισημαίνουν την απουσία ενός ολοκληρωμένου και μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού. Στο πλαίσιο αυτό, αναδεικνύεται η επιτακτική ανάγκη μεταστροφής από ένα μοντέλο συνεχούς ανάπτυξης σε ένα πρότυπο αποτελεσματικής διαχείρισης του τουριστικού φαινομένου, με προτεραιότητα τη βιωσιμότητα, την ορθή εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και την ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Αυτές οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού μπορούν να συμβάλλουν στην αποσυμφόρηση των κορεσμένων περιοχών και στη διασπορά των τουριστικών ροών (Συνεντεύξεις 7, 8, 9, 10).

Συνολικά, τα Χανιά φαίνεται να βρίσκονται σε ένα κρίσιμο στάδιο τουριστικής εξέλιξης, όπου τα σημαντικά οικονομικά οφέλη συνοδεύονται από την κλιμάκωση πιέσεων σε κοινωνικό,

περιβαλλοντικό και λειτουργικό επίπεδο. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει την αναγκαιότητα για ένα πιο ολοκληρωμένο και βιώσιμο σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης.

5.3 Ανάλυση SWOT του τουρισμού στα Χανιά

Το τελευταίο στάδιο της μεθοδολογικής προσέγγισης της παρούσας έρευνας αποτελεί η πραγματοποίηση ανάλυσης SWOT, η οποία χρησιμοποιήθηκε για τη συστηματική αξιολόγηση των ευρημάτων και την ενοποίηση των συμπερασμάτων που προέκυψαν από την μεικτή μεθοδολογική προσέγγιση. Η ανάλυση αυτή βασίστηκε στο σύνολο των δεδομένων που συλλέχθηκαν, συνδυάζοντας τα ποσοτικά αποτελέσματα των ερωτηματολογίων με τις απόψεις των εμπειρογνομόνων που συμμετείχαν στις ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Με τον τρόπο αυτό προσφέρεται μια ολοκληρωμένη και πολύπλευρη αποτίμηση της τουριστικής εξέλιξης στα Χανιά.

Στα δυνατά σημεία της τουριστικής ανάπτυξης στα Χανιά περιλαμβάνεται πρωτίστως η υψηλή δημοφιλία του προορισμού σε διεθνές επίπεδο, η οποία συνοδεύεται από αυξημένη τουριστική ζήτηση και συνεχή ροή επισκεπτών. Παράλληλα, η περιοχή χαρακτηρίζεται από έναν πλούτο φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία συνιστά βασικό παράγοντα προσέλκυσης τουριστών και ενισχύει τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος. Επιπλέον, η συμβολή του τουρισμού στην τοπική οικονομία κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς δημιουργεί θέσεις εργασίας, ενισχύει την επιχειρηματικότητα και θεμελιώνει ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων.

Εντούτοις, η ανάλυση ανέδειξε και σημαντικά αδύναμα σημεία, τα οποία σχετίζονται κυρίως με τη διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, παρατηρείται έντονη συγκέντρωση τουριστικών ροών σε περιορισμένα χρονικά διαστήματα και σε συγκεκριμένες περιοχές γεγονός που επιφέρει επιβάρυνση σε βασικές υποδομές, όπως το οδικό δίκτυο, οι εγκαταστάσεις στάθμευσης, η ύδρευση και η διαχείριση απορριμμάτων. Παράλληλα, διαπιστώνονται ανεπαρκείς ικανότητες αποτελεσματικής αντιμετώπισης των περιόδων αιχμής της επισκεψιμότητας, καθώς και οι επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή των μόνιμων κατοίκων, όπως η κυκλοφοριακή συμφόρηση και ο περιορισμός της διαθεσιμότητας των κατοικιών, κυρίως ως απόρροια της εξάπλωσης των βραχυχρόνιων μισθώσεων.

Ως προς τις ευκαιρίες, αναδεικνύεται η προοπτική μετάβασης προς ένα πιο βιώσιμο και διαφοροποιημένο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης. Η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός, ο γαστρονομικός και ο φυσιολατρικός τουρισμός, μπορεί να συμβάλλει στην αποσυμφόρηση των κορεσμένων περιοχών και στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Επιπλέον, η αξιοποίηση των σύγχρονων εργαλείων διαχείρισης των τουριστικών ροών, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ Δήμου και Περιφέρειας και εμπλεκόμενων φορέων, είναι δυνατόν να οδηγήσει στη διαμόρφωση ενός ολιστικού και στρατηγικού σχεδιασμού για την τουριστική ανάπτυξη στην περιοχή.

Αντίθετα, οι απειλές που εντοπίζονται συνδέονται κυρίως με τις μακροπρόθεσμες συνέπειες της ανεξέλεγκτης τουριστικής ανάπτυξης. Η διαρκής αύξηση των τουριστικών ροών ενδέχεται να οδηγήσει σε υποβάθμιση του περιβαλλοντικού και πολιτιστικού πλούτου, το οποίο αποτελεί βασικό συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής. Ταυτόχρονα, υφίσταται κίνδυνος αρνητικού αντικτύπου στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, συνέπεια της αύξησης του κόστους διαβίωσης, της αλλοίωσης του κοινωνικού ιστού και της πίεσης σε βασικές υπηρεσίες. Τέλος, η έντονη εξάρτηση της τοπικής οικονομίας από τον μαζικό και εποχικό τουρισμό, καθιστά την περιοχή ιδιαίτερα εκτεθειμένη σε εξωγενείς κινδύνους, όπως οικονομικές κρίσεις ή μεταβολές στην παγκόσμια τουριστική ζήτηση.

Συνολικά, η ανάλυση SWOT ανέδειξε ότι τα Χανιά διαθέτουν ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα ως τουριστικός προορισμός. Ωστόσο, τα εν λόγω πλεονεκτήματα συνυπάρχουν με σημαντικές προκλήσεις που σχετίζονται με την βιωσιμότητα της τουριστικής ανάπτυξης. Η συλλογή και ενοποίηση ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων επέτρεψε την κατανόηση εις βάθος των υφιστάμενων τάσεων και προβλημάτων, προσφέροντας ένα αξιόπιστο υπόβαθρο για τη διαμόρφωση στοχευμένων προτάσεων πολιτικής που θα παρουσιαστούν στο επόμενο κεφάλαιο.

6. Συμπεράσματα και Προτάσεις

6.1 Συμπεράσματα Έρευνας

Η παρούσα έρευνα είχε ως βασικό στόχο τη διερεύνηση του φαινομένου του υπερτουρισμού στην περιοχή των Χανίων, μέσα από την συνδυαστική αξιοποίηση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών δεδομένων, συμπληρωματικά με την εφαρμογή της ανάλυσης SWOT. Η υιοθέτηση μιας μεικτής μεθοδολογικής προσέγγισης και η χρήση της μεθόδου της τριγωνοποίησης διευκόλυνε την εξαγωγή πιο ολιστικών και αξιόπιστων αποτελεσμάτων.

Αρχικά, η ανάλυση της περίπτωσης μελέτης ανέδειξε σαφείς ενδείξεις αυξανόμενης τουριστικής πίεσης στην περιοχή των Χανίων. Η αυξημένη τουριστική πυκνότητα και η εντατικοποίηση της τουριστικής παρουσίας, σε συνδυασμό με την έντονη εποχικότητα και χωρική συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας σε συγκεκριμένες περιοχές, όπως η Παλιά Πόλη και το Ενετικό Λιμάνι, δημιουργούν συνθήκες που συνδέονται με την εμφάνιση φαινομένων υπερτουρισμού. Επιπλέον, η εκτεταμένη εξάπλωση των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης, καθώς και οι πιέσεις που ασκούνται στους φυσικούς πόρους και τις υποδομές, εντείνουν τις επιπτώσεις αυτές.

Τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας επιβεβαιώνουν την παραπάνω εικόνα, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων αναγνωρίζει την ύπαρξη φαινομένων υπερτουρισμού, ιδίως κατά τις περιόδους υψηλής ζήτησης. Οι σημαντικότερες επιπτώσεις που αποτυπώνονται σχετίζονται με την υπέρμετρη επιβάρυνση των υποδομών, την κυκλοφοριακή συμφόρηση, την αύξηση του κόστους στέγασης και την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των μόνιμων κατοίκων. Τα ευρήματα αυτά καταδεικνύουν ότι το φαινόμενο του υπερτουρισμού αποτυπώνεται όχι μόνο μέσω των ποσοτικών δεικτών, αλλά και ως άμεση βιωματική εμπειρία για την τοπική κοινωνία. Η διαπίστωση αυτή είναι σύμφωνη με την υφιστάμενη βιβλιογραφία, η οποία καταδεικνύει ότι οι κοινωνικές επιπτώσεις του υπερτουρισμού καθίστανται ιδιαίτερα εμφανείς μέσω της βιωματικής εμπειρίας των κατοίκων, επηρεάζοντας την ποιότητα ζωής, την προσβασιμότητα σε υπηρεσίες, καθώς και την αντίληψή τους αναφορικά με τη βιωσιμότητα του εκάστοτε προορισμού (Goodwin, 2019, Milano et al., 2018).

Παράλληλα, η ποιοτική έρευνα ανέδειξε μια πιο πολυδιάστατη και διαφοροποιημένη προσέγγιση του φαινομένου. Ορισμένοι συμμετέχοντες αναγνώρισαν την ύπαρξη υπερτουρισμού, επισημαίνοντας τις επιβαρύνσεις στις υποδομές, το περιβάλλον και τον κοινωνικό ιστό. Από την άλλη πλευρά, άλλοι υποστήριξαν ότι η περιοχή δεν έχει ακόμη αγγίξει κρίσιμα επίπεδα κορεσμού και διαθέτει περιθώρια για περαιτέρω ανάπτυξη. Η διαφοροποίηση αυτή αντικατοπτρίζει τα ετερογενή συμφέροντα και τις βιωματικές εμπειρίες των εμπλεκόμενων μερών, αναδεικνύοντας την πολυπλοκότητα του εξεταζόμενου φαινομένου. Το εύρημα αυτό συνάδει με προϋπάρχουσες μελέτες, οι οποίες υπογραμμίζουν ότι η αντίληψη του υπερτουρισμού διαφοροποιείται ανάλογα με τον ρόλο και τη σχέση των εμπλεκόμενων μερών και την τουριστική δραστηριότητα. Ως εκ τούτου, καθίσταται απαραίτητη η συμμετοχή πληθώρας φορέων στον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών διαχείρισης (Koens et al., 2018, Butler, 2020).

Η ανάλυση SWOT συνέβαλε στην ενοποίηση των προαναφερθέντων δεδομένων, αναδεικνύοντας, αφενός, τα ουσιαστικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που χαρακτηρίζουν τα Χανιά ως τουριστικό προορισμό, και αφετέρου, τις κρίσιμες ελλείψεις και προκλήσεις που συνδέονται με τη διαχείριση της αυξανόμενης τουριστικής ζήτησης. Ταυτόχρονα, διαπιστώθηκαν δυνατότητες για ενσωμάτωση πρακτικών βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και πιθανές απειλές που σχετίζονται με την ενδεχόμενη υποβάθμιση των φυσικών και κοινωνικών πόρων.

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας παρουσιάζουν σημαντικές ομοιότητες με τα συμπεράσματα της διεθνούς βιβλιογραφίας αναφορικά με το φαινόμενο του υπερτουρισμού. Ειδικότερα, η έντονη εποχικότητα, η χωρική συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας και οι πιέσεις που ασκούνται στις υποδομές και στην αγορά κατοικίας, αποτελούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα, τα οποία έχουν καταγραφεί και σε άλλους δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς, όπως η Βαρκελώνη, η Βενετία, το Άμστερνταμ, το Ντουμπρόβνικ, η Βαλέτα και η Σαντορίνη (Gerritsma, 2019, Capocchi et al., 2019, Goodwin, 2019, Abbasian et al., 2020, Ebejer, 2020, Papageorgiou et al., 2015). Αντίστοιχα, στην περίπτωση των Χανίων, οι επιπτώσεις εκδηλώνονται με μεγαλύτερη ένταση σε συγκεκριμένες περιοχές αυξημένης τουριστικής επισκεψιμότητας και κατά περιόδους αιχμής, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι ο υπερτουρισμός αποτελεί ένα δυναμικό και χωρικά διαφοροποιημένο φαινόμενο.

Επιπρόσθετα, τα ευρήματα της τρέχουσας μελέτης ευθυγραμμίζονται με αντίστοιχες έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε ελληνικούς και μεσογειακούς προορισμούς, αναδεικνύοντας ως μείζονες προκλήσεις την εντεινόμενη επιβάρυνση των δημόσιων υποδομών, την κυκλοφοριακή συμφόρηση, την εξάπλωση των βραχυχρόνιων μισθώσεων και τη δυσχερή πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή στέγαση για τους μόνιμους κατοίκους. Συγχρόνως, η εν λόγω ανάλυση υπογραμμίζει ότι η οικονομική συμβολή του τουριστικού τομέα στις τοπικές κοινότητες συνυπάρχει με την επιτακτική ανάγκη υιοθέτησης στρατηγικών βιώσιμης διαχείρισης, για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ οικονομικής προόδου, περιβαλλοντικής διαφύλαξης και κοινωνικής ευημερίας.

Συνολικά, τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης υποδεικνύουν ότι τα Χανιά παρουσιάζουν την ύπαρξη ισχυρών ενδείξεων υπερτουρισμού, ιδίως σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους και γεωγραφικές ζώνες. Ωστόσο, το φαινόμενο δεν είναι ομοιόμορφο, αντιθέτως χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα έντονη χωρική και εποχιακή εστίαση. Αυτή η διαπίστωση καθιστά επιτακτική την μετάβαση από ένα μοντέλο ποσοτικής ανάπτυξης σε ένα μοντέλο βιώσιμης και στρατηγικής διαχείρισης του τουρισμού. Η κατεύθυνση αυτή ευθυγραμμίζεται με τις σύγχρονες προσεγγίσεις του διεθνούς ακαδημαϊκού διαλόγου και τις εισηγήσεις αναγνωρισμένων διεθνών φορέων, οι οποίες επισημαίνουν ότι η διαχρονική ανταγωνιστική ικανότητα ενός τουριστικού προορισμού δεν καθορίζεται αποκλειστικά από την αύξηση των αφίξεων, αλλά διαμορφώνεται πρωτίστως από την επάρκειά του να διαχειρίζεται ορθολογικά τις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές επιδράσεις της τουριστικής ανάπτυξης.

6.2 Προτάσεις Πολιτικής

Κατόπιν αξιολόγησης των δεδομένων της έρευνας και των συμπερασμάτων της ανάλυσης SWOT, καθίσταται επιτακτική ανάγκη η διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου πολιτικών για την βιώσιμη διαχείριση του τουρισμού στην περιοχή των Χανίων. Τα ευρήματα της παρούσας μελέτης καταδεικνύουν ότι, παρά την ουσιαστική συμβολή του τουριστικού τομέα στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, καθίσταται επιτακτική η εφαρμογή στοχευμένων πολιτικών και μέτρων, τα οποία θα διασφαλίσουν τη διαχρονική βιωσιμότητα του προορισμού και τη διαφύλαξη του

βιοτικού επιπέδου του τοπικού πληθυσμού. Η στρατηγική αυτή οφείλει να δώσει πρωταρχική έμφαση στην αποτελεσματική ρύθμιση της επισκεψιμότητας και την αποτροπή του κορεσμού σε περιοχές υψηλής τουριστικής ζήτησης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η ενσωμάτωση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων για την εποπτεία της επισκεψιμότητας, σε συνδυασμό με την εφαρμογή μηχανισμών ελεγχόμενης πρόσβασης σε ευάλωτες περιοχές, μπορεί να συνεισφέρει ουσιαστικά στον μετριασμό των πιέσεων και στην αναβάθμιση της συνολικής εμπειρίας, τόσο για τους μόνιμους κατοίκους όσο και για τους επισκέπτες. Παράλληλα, η συστηματική παρακολούθηση δεικτών τουριστικής πίεσης δύναται να συμβάλει στη διαμόρφωση τεκμηριωμένων αποφάσεων και στην άμεση υλοποίηση διορθωτικών παρεμβάσεων.

Επιπλέον, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη θέσπισης ρυθμιστικού πλαισίου για τις βραχυχρόνιες μισθώσεις, οι οποίες, όπως καταδεικνύεται από τα πορίσματα της σχετικής μελέτης, συνιστούν έναν εκ των κυριότερων παραγόντων πίεσης στην τοπική αγορά κατοικίας. Η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη της συγκεκριμένης μορφής παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας έχει επιφέρει συρρίκνωση της διαθεσιμότητας κατοικιών για τους μόνιμους κατοίκους και το εργατικό δυναμικό που έρχεται στην πόλη για εργασιακούς λόγους, όπως οι εκπαιδευτικοί και εργαζόμενοι στον τουρισμό. Ταυτόχρονα, η ανάπτυξη αυτή συνοδεύεται από την ανοδική πορεία των μισθωμάτων, επηρεάζοντας άμεσα την κοινωνική συνοχή. Ως εκ τούτου, η θέσπιση ενός σαφούς και λειτουργικού κανονιστικού πλαισίου, σε συνδυασμό με την ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου και τη διασφάλιση όρων ισότιμου ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων μορφών τουριστικών καταλυμάτων, κρίνεται απαραίτητη για τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων και τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της τοπικής κοινωνίας.

Συγχρόνως, η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών συνιστούν θεμελιώδη παράγοντα για την αποτελεσματική διαχείριση της αυξανόμενης τουριστικής ζήτησης. Οι πιέσεις που καταγράφονται σε κρίσιμους τομείς, όπως το οδικό δίκτυο, η στάθμευση, η διαχείριση απορριμμάτων και οι υδάτινοι πόροι, καθιστούν επιτακτική την υλοποίηση στοχευμένων επενδύσεων και παρεμβάσεων. Η πραγματοποίηση εκτεταμένων έργων υποδομής, σε συνδυασμό με την εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών διαχείρισης των φυσικών πόρων και ενέργειας, μπορεί να συμβάλει στην ενδυνάμωση της ανθεκτικότητας του προορισμού απέναντι στις αυξανόμενες πιέσεις. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί και στην περαιτέρω αναβάθμιση των δημόσιων

συγκοινωνιών και στη δημιουργία πρόσθετων υποδομών στάθμευσης, καθώς πρόκειται για ζητήματα που αναδείχθηκαν έντονα από τους συμμετέχοντες της έρευνας. Επιπλέον, η ενσωμάτωση των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης στον σχεδιασμό των υποδομών είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη της περιβαλλοντικής ισορροπίας και την αναβάθμιση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος.

Στρατηγική προτεραιότητα αποτελεί, επίσης, η ενθάρρυνση και ανάπτυξη διαφοροποιημένων μορφών τουρισμού, οι οποίες μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά προς το κυρίαρχο μοντέλο "ήλιος και θάλασσα". Η ενίσχυση των μορφών όπως ο αγροτουρισμός, ο γαστρονομικός, ο πολιτιστικός, ο φυσιολατρικός τουρισμός, καθώς και ο περιπατητικός τουρισμός, μπορεί να συμβάλλει τόσο στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος όσο και στην επιμήκυνση της τουριστικής σεζόν. Ειδικότερα, ο περιπατητικός τουρισμός εμφανίζει σημαντική προοπτική ανάπτυξης στην περιοχή, εξαιτίας της ύπαρξης εκτεταμένου δικτύου μονοπατιών και της διέλευσης του ευρωπαϊκού μονοπατιού E4, στοιχεία που παρέχουν τη δυνατότητα ανάδειξης του φυσικού κάλλους της περιοχής και προώθησης ήπιων μορφών τουρισμού. Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα χωρικής διασποράς της τουριστικής δραστηριότητας λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, γεγονός που συμβάλλει στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και στην μείωση των πιέσεων που υφίστανται οι ήδη κορεσμένες περιοχές. Η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, όπως η πολιτιστική κληρονομιά και το φυσικό περιβάλλον, είναι δυνατόν να αποτελέσει βασικό πυλώνα για τη μετάβαση προς ένα βιώσιμο και ανθεκτικό τουριστικό πρότυπο.

Τέλος, καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη των παραπάνω δράσεων κρίνεται η ενδυνάμωση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Η διαμόρφωση ενός ολιστικού στρατηγικού πλαισίου για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη προϋποθέτει την αποτελεσματική κοινή δράση μεταξύ των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης, των τουριστικών επιχειρήσεων, των επαγγελματιών φορέων και της τοπικής κοινότητας. Η ουσιαστική εμπλοκή των τοπικών πληθυσμών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησής τους, συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας ισορροπημένης και ευρύτερα αποδεκτής τουριστικής στρατηγικής. Μέσω μιας τέτοιας συστημικής προσέγγισης, καθίσταται εφικτή η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του τουριστικού προορισμού των Χανίων.

Συνολικά, οι παραπάνω προτάσεις πολιτικής θεμελιώνονται στα ευρήματα της παρούσας μελέτης και ανταποκρίνονται στις κυριότερες προκλήσεις που καταγράφηκαν τόσο από την ποσοτική όσο και από την ποιοτική ανάλυση. Η εφαρμογή τους δύναται να συνεισφέρει καθοριστικά στην προαγωγή ενός αειφόρου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης, το οποίο θα διασφαλίζει την απαραίτητη ισορροπία μεταξύ οικονομικής ευημερίας, περιβαλλοντικής προστασίας και κοινωνικής συνοχής, ενισχύοντας ταυτόχρονα τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα των Χανίων ως τουριστικού προορισμού.

6.3 Περιορισμοί Έρευνας και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Παρά την προσπάθεια για τη διαμόρφωση αξιόπιστων και τεκμηριωμένων συμπερασμάτων, η παρούσα μελέτη εμφανίζει ορισμένους περιορισμούς, οι οποίοι οφείλουν να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της. Οι περιορισμοί αυτοί δεν αναιρούν τη σημασία και την συμβολή της μελέτης, ωστόσο επηρεάζουν την έκταση που μπορούν να θεωρηθούν αντιπροσωπευτικά ή να γενικευθούν στο σύνολο του πληθυσμού, καθιστώντας αναγκαία μια επισταμένη και κριτική προσέγγιση στην ανάλυσή της.

Αρχικά, το μέγεθος και η δομή του δείγματος αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων. Ειδικότερα, η ποσοτική έρευνα βασίστηκε σε 122 απαντήσεις, ένας αριθμός ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί επαρκής για την εξαγωγή χρήσιμων και ενδεικτικών πορισμάτων σχετικά με το υπό διερεύνηση φαινόμενο. Όμως, παρά την επάρκειά του για σκοπούς της παρούσας μελέτης, το δείγμα ενδέχεται να μην αναπαριστά πλήρως την ποικιλομορφία του συνολικού πληθυσμού, γεγονός που περιορίζει το εύρος της γενίκευσης των συμπερασμάτων. Όσον αφορά την ποιοτική έρευνα, διεξήχθησαν δέκα συνεντεύξεις, αριθμός που επιτρέπει μεν την εις βάθος κατανόηση των εμπειριών και απόψεων, ωστόσο κρίνεται περιορισμένος όσον αφορά την πλήρη εκπροσώπηση όλων των εμπλεκόμενων ομάδων. Η στοχευμένη επιλογή ορισμένων κατηγοριών συμμετεχόντων δύναται να οδηγήσει σε μια πιο στοχευμένη αλλά όχι πλήρως ολοκληρωμένη αποτύπωση του εξεταζόμενου φαινομένου.

Επιπλέον, κατά τη διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας προέκυψαν ορισμένες πρακτικές δυσκολίες. Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε μειωμένη ανταπόκριση από εκπροσώπους της τοπικής

αυτοδιοίκησης. Παρόλο που επιδιώχθηκε η συμμετοχή ενός ευρύτερου δείγματος από τον συγκεκριμένο κλάδο, τελικά πραγματοποιήθηκε μόνο μία συνέντευξη. Ομοίως, δυσκολίες παρουσιάστηκαν και στην προσέγγιση ακαδημαϊκών, καθώς ένας περιορισμένος αριθμός εξ αυτών ανταποκρίθηκε θετικά στην πρόσκληση συμμετοχής. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις, η επικοινωνία και ο προγραμματισμός των συνεντεύξεων καθυστέρησαν σημαντικά, γεγονός που οδήγησε στη διεξαγωγή πολλών συνεντεύξεων σε ιδιαίτερα περιορισμένο χρονικό διάστημα και αύξησε την πίεση κατά το τελικό στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας.

Επιπρόσθετα, σημαντικός περιορισμός προέκυψε αναφορικά με τη προσβασιμότητα δεδομένων για τον προσδιορισμό δεικτών τουριστικής πίεσης. Ειδικότερα, οι δείκτες που εξετάστηκαν υπολογίστηκαν σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Χανίων, λαμβάνοντας υπόψη τον αντίστοιχο πληθυσμό και τη γεωγραφική της έκταση. Ωστόσο, ένας προσδιορισμός σε επίπεδο Δήμου Χανίων, θα απέδιδε υψηλότερες τιμές, εξαιτίας του περιορισμένου πληθυσμιακού μεγέθους και της συγκριτικά μικρότερης γεωγραφικής έκτασης της εν λόγω περιοχής. Η έλλειψη, όμως, επαρκών, επικαιροποιημένων και δημόσια διαθέσιμων στοιχείων σε δημοτικό επίπεδο, καθιστά τον ακριβή υπολογισμό των σχετικών δεικτών ιδιαίτερα δύσκολο ή και ανέφικτο. Ως εκ τούτου, η παρούσα ανάλυση περιορίστηκε υποχρεωτικά στα προσβάσιμα δεδομένα της ΠΕ Χανίων, γεγονός που ενδέχεται να οδηγεί σε υποεκτίμηση της πραγματικής έντασης του φαινομένου σε τοπικό επίπεδο.

Λαμβάνοντας υπόψη τους παραπάνω περιορισμούς, προτείνεται η μελλοντική επέκταση της έρευνας, μέσω της ενσωμάτωσης ενός ευρύτερου και αντιπροσωπευτικού δείγματος, προκειμένου να καταστεί δυνατή η εξαγωγή εγκυρότερων και γενικεύσιμων συμπερασμάτων. Επίσης, η υιοθέτηση διαχρονικών μελετών κρίνεται σημαντική, καθώς θα επιτρέψει την συστηματική παρακολούθηση της δυναμικής εξέλιξης του φαινομένου του υπερτουρισμού, καθώς και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων πολιτικών παρεμβάσεων σε βάθος χρόνου.

Παράλληλα, προτείνονται περαιτέρω ερευνητικές προσεγγίσεις που θα εστιάζουν στον υπολογισμό της φέρουσας ικανότητας επιμέρους περιοχών των Χανίων, όπως η Παλιά Πόλη, το Ενετικό Λιμάνι, ο Μπάλος και το Ελαφονήσι, καθώς και στη συστηματική παρακολούθηση δεικτών τουριστικής πίεσης σε τοπικό επίπεδο. Επιπλέον, ιδιαίτερης σημασίας κρίνεται η διερεύνηση των συνεπειών της βραχυχρόνιας μίσθωσης στην οικιστική αγορά και στην ποιότητα

ζωής των μόνιμων κατοίκων, καθώς και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων που αποσκοπούν στη βιώσιμη διαχείριση των τουριστικών ροών. Τέλος, κρίνεται επιτακτική η διενέργεια συγκριτικών μελετών μεταξύ των Χανίων και άλλων ελληνικών ή μεσογειακών προορισμών που αντιμετωπίζουν ανάλογες προκλήσεις με στόχο την ταυτοποίηση βέλτιστων πρακτικών για τη διαχείριση του φαινομένου του υπερτουρισμού.

Η παρούσα διπλωματική επιχείρησε να διερευνήσει την ύπαρξη ενδείξεων υπερτουρισμού, καθώς και την έκταση εμφάνισής τους στην περιοχή των Χανίων. Μέσω της αξιοποίησης ενός συνδυασμού ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων, επιτεύχθηκε η αποτύπωση τόσο των γενικευμένων τάσεων όσο και των ατομικών αντιλήψεων και εμπειριών των συμμετεχόντων, παρέχοντας μια πιο εμπεριστατωμένη και πολύπλευρη εικόνα του ζητήματος. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας συνεισφέρουν στην εμβάθυνση της κατανόησης της δυναμικής και των χαρακτηριστικών του φαινομένου, αναδεικνύοντας παράλληλα την αναγκαιότητα για συστηματική παρακολούθηση και τεκμηριωμένη διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό, καθίσταται εμφανής η αναγκαιότητα αντιμετώπισης των πιθανών προκλήσεων που απορρέουν από τον τουρισμό, η οποία επιβάλλει συντονισμένη συνεργασία και στρατηγικό προγραμματισμό. Αυτό προϋποθέτει τη συλλογική συμμετοχή των δημόσιων φορέων, της τοπικής κοινότητας και των ενδιαφερόμενων φορέων του κλάδου. Η συστηματική συγκέντρωση και επεξεργασία δεδομένων, σε συνδυασμό με την ευελιξία στη λήψη μέτρων, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Συμπερασματικά, η παρούσα μελέτη αποσκοπεί να προσφέρει ένα χρήσιμο μέσο κατανόησης και προβληματισμού, συνεισφέροντας στον σχετικό επιστημονικό και πρακτικό διάλογο. Παρά τους περιορισμούς της, αναδεικνύει κρίσιμες προκλήσεις αλλά και σημαντικές προοπτικές για το μέλλον. Τονίζεται δε ότι η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και επιτυχία του τουριστικού μοντέλου των Χανίων προϋποθέτει την εφαρμογή ορθολογικών και τεκμηριωμένων στρατηγικών, τη συνεχή επιστημονική έρευνα και τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, προς τον απώτερο σκοπό της διασφάλισης μιας ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνόγλωσση

Βουρδουμπάς, Ι. (2024, 20 Νοεμβρίου). Το πρόβλημα του υπερτουρισμού της Κρήτης και οι επιπτώσεις του. *Χανιώτικα Νέα*. Ανακτήθηκε 09.10.25 από <https://www.haniotika-nea.gr/to-provli-a-toy-ypertoyris-oy-tis-kritis-kai-oi-epiptoseis-toy/>

Δήμος Χανίων (2015, 10 Νοεμβρίου). *Τουρισμός*. Ανακτήθηκε 29.10.25 από <https://www.chania.gr/enimerosi/tourismos/tourismos.html>

Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Θήρας (χ.χ.). *Κρουαζιέρα*. <https://www.santoriniports.gov.gr/el/cruise>

ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Νησιά Νοτίου Αιγαίου - Κρήτη, Αποτελέσματα Απογραφής Πληθυσμού Κατοικιών ΕΛΣΤΑΤ 2021*. Πειραιάς, 2024. https://www.statistics.gr/documents/20181/18409455/population_NISIA_GR.pdf/c4a46146-7e33-5a04-b057-c194b87cecee

Ένωση Λιμένων Ελλάδας (2011). *Στοιχεία Κρουαζιέρας 2010-2011*. Ανακτήθηκε 07.11.25 από <https://elime.gr/wp-content/uploads/2024/08/krouaziera-2010-2011-merged.pdf>

Ένωση Λιμένων Ελλάδας (2024). *Στοιχεία Κρουαζιέρας 2024-2023*. Ανακτήθηκε 07.11.25 από <https://elime.gr/wp-content/uploads/2025/03/%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%99%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%91-%CE%91%CE%A6%CE%99%CE%9E%CE%95%CE%A9%CE%9D-%CE%9A%CE%A1%CE%9F%CE%A5%CE%91%CE%96%CE%99%CE%95%CE%A1%CE%91%CE%A3-%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%91-2024-2023.pdf>

Η Καθημερινή (2025, 21 Ιουλίου). Σε ισχύ από σήμερα το τέλος κρουαζιέρας - Τι προβλέπεται. Ανακτήθηκε 22.10.25 από <https://www.kathimerini.gr/economy/shipping/563725738/se-ischy-apo-simera-to-telos-kroyazieras-ti-provlepetai/>

Θεριού, Μ. (2024, 10 Ιουλίου). Υπερτουρισμός: Τρόποι διαχείρισης και δισταύμενες απόψεις για τον “μεγάλο εχθρό” ντόπιων και επισκεπτών. *Ertnews*. Ανακτήθηκε 09.10.25 από <https://www.ertnews.gr/roi-idiseon/ypertourismos/>

Hania News (2016, 15 Αυγούστου). *Οι γαστρονομικοί “θησαυροί” της Κρήτης*. Ανακτήθηκε 31.10.25 από <https://hania.news/2016/08/15/%CE%BF%CE%B9-%CE%B3%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF-%CE%B8%CE%B7%CF%83%CE%B1%CF%85%CF%81%CE%BF%CE%AF-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CF%81%CE%AE%CF%84/>

Inkson, C. & Minnaert, L. (2020). *Τουριστικό Μάνατζμεντ: Εισαγωγή*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg. ISBN 978-960-01-2090-5

INSETΕ (2019). *Ετήσια Έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2018*. Ανακτήθηκε 17.02.26 από <https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CE%9A%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%82-2.pdf>

INSETΕ (2024). *Ετήσια Έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2023*. Ανακτήθηκε 30.10.25 από https://insete.gr/wp-content/uploads/2024/12/24-12_Crete-1.pdf

INSETΕ (2025). *Ετήσια Έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2024*. Ανακτήθηκε 15.02.26 από https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/25-12_Crete.pdf

Κοζυράκης, Γ. (2007). *Περιβαλλοντικά βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Πλαίσιο αξιολόγησης. Η περίπτωση της Κρήτης* (Διδακτορική Διατριβή). Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών Επιστημών, Αθήνα. <http://hdl.handle.net/10442/hedi/15459>

Λαγός, Δ. (2018). *Τουριστική Οικονομική*, 2η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική. ISBN 978-960-586-252-7

Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (2005, 31 Δεκεμβρίου). *Ξενοδοχειακό Δυναμικό Ελλάδας - 2005 - Ανά Περιφέρεια - Ανά Νομό - Νησί*. Ανακτήθηκε 07.11.2025 από https://www.grhotels.gr/app/uploads/2020/02/2005-Hotels_Regions.pdf

Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (2024, 31 Δεκεμβρίου). *Ξενοδοχειακό Δυναμικό Ελλάδας 2024 - Ανά Περιφέρεια - Ανά Νομό - Νησί*. Ανακτήθηκε 31.10.25 από <https://www.grhotels.gr/ksenodocheiako-dynamiko-elladas-2024-ana-perifereia-nomo-nisi/>

Παπαδογιαννάκη, Β. (2025, 23 Απριλίου). Κρήτη: "Καμπανάκι" από τουρίστες για τα Χανιά - Ο υπερτουρισμός έφερε παράπονα. *Νέα Κρήτη*. Ανακτήθηκε 09.10.25 από https://www.neakriti.gr/kriti/hania/2113924_kriti-kampanaki-apo-toyristes-gia-ta-hania-o-ypertoyrismos-efere-parapona

Στεργιόπουλος, Β. (2018, 25 Μαΐου). Χανιά, ένας ελκυστικός ταξιδιωτικός προορισμός. *In*. Ανακτήθηκε 09.10.25 από <https://www.in.gr/2018/05/25/life/diakopes/idees-gia-taksidia/xania-enas-elkystikos-taksidiotikos-proorismos/>

Σωτηρίου, Ε. (2007). *Ένταξη Αειφορίας στο Στρατηγικό Σχεδιασμό Τουριστικών Προορισμών* (Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος. <http://hdl.handle.net/10442/hedi/15459>

Τσάρτας, Π., Ζαγκότση, Σ. & Κυριακάκη, Α. (2020). *Τουρίστες, ταξίδια, τόποι. Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις*. 2η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική. ISBN 978-960-586-352-4

Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας (2018). *Στατιστικά στοιχεία αερολιμένα Χανίων "Ι. Δασκαλογιάννης" περιόδου 1994-2018*. Ανακτήθηκε 05.11.25 από <http://www.ypa.gr/our-airports/kratikos-aerolimenas-xaniwn-i-daskalogiannhs-kaxnd>

Ξενόγλωσση

Abbasian, S., Onn, G. & Arnautovic, D. (2020). Overtourism in Dubrovnik in the eyes of local tourism employees: A qualitative study. *Cogent Social Studies*, Volume 6, Issue 1. <https://doi.org/10.1080/23311886.2020.1775944>

Amsterdam Tourism Statistics. (2025, November 10). Ανακτήθηκε 24.02.26 από <https://roadgenius.com/statistics/tourism/netherlands/amsterdam/#:~:text=Attractions%20in%20Amsterdam-,How%20many%20tourists%20visit%20Amsterdam%20each%20year%3F,visit%20Amsterdam%20in%20recent%20years.&text=In%202019%2C%20Amsterdam%20welcomed%207.57,by%2072%25%20to%202.09%20million.>

Barcelona.cat (2026, February 6). Barcelona welcomes 16 million visitors in 2025, a 2.9% increase on the previous year. Ανακτήθηκε 25.02.26 από https://www.barcelona.cat/infobarcelona/en/barcelona-welcomes-16-million-visitors-in-2025-a-2-9-increase-on-the-previous-year_1597591.html#:~:text=the%20previous%20year-,Barcelona%20welcomes%2016%20million%20visitors%20in%202025%2C%20a%202.9%25%20increase,estimated%20at%20%E2%82%AC10.375%20billion.

Bertocchi, D., Camatti, N., Giove, S. & Van de Borg, J. (2020). Venice and Overtourism: Stimulating Sustainable Development Scenarios through a Tourism Carrying Capacity Model. *Sustainable*, Volume 12, Issue 2, 512. <https://doi.org/10.3390/su12020512>

Bolen, H. (2024, October 30). Venice's Fight Against Over-Tourism: Cruise Ships, Crowds and Preservation. *Travel & Culture Salon*. Ανακτήθηκε 16.10.25 από <https://www.travelandculturesalon.com/blog/venice-fight-against-over-tourism>

Buhalis, D. (2001). Tourism in Greece: Strategic Analysis and Challenges. *Current Issues in Tourism*, 4:5, pp. 440-480. https://doi.org/10.1080/13683500108667898open_in_new

Butler, R. (2020). Tourism carrying capacity research: a perspective article. *Tourism Review*, Volume 75, Issue 1, pp. 207-211. <https://doi.org/10.1108/TR-05-2019-0194>

Butler, R. & Dodds, R. (2022). Overcoming overtourism: a review of failure. *Tourism Review*, Volume 77, Issue 1, pp. 35-43. <https://doi.org/10.1108/TR-04-2021-0215>

Cappochi, A., Vallone, C., Pierotti, M. & Amaduzzi, A. (2019). Overtourism: A Literature Review to Assess Implications and Future Perspectives, *Sustainability*, Volume 11, Issue 12, 33033. <https://doi.org/10.3390/su11123303>

- Caric, H. (2011). Cruising Tourism Environmental Impacts: Case Study of Dubrovnik, Croatia. *Journal of Coastal Research*, Volume 61, 10061, pp. 104-113. <https://doi.org/10.2112/SI61-001.2>
- Coldwell, W. (2017, August 10). First Venice and Barcelona: now anti-tourism marches spread across Europe. *The Guardian*. Ανακτήθηκε 16.10.25 από <https://www.theguardian.com/travel/2017/aug/10/anti-tourism-marches-spread-across-europe-venice-barcelona>
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L. & Morales, A. (2007). Qualitative Research Designs: Selection and Implementation. *The Counseling Psychologist*, Volume 35, Issue 2, pp. 236-264. <https://doi.org/10.1177/0011000006287390>
- Croatia Week. (2025, September 4). Dubrovnik announces moves to stop overtourism in the City. Ανακτήθηκε 17.11.25 από <https://www.croatiaweek.com/dubrovnik-announces-moves-to-stop-overtourism-in-the-city/>
- Dodds, R. & Butler, R. (2019). The phenomena of overtourism: A review. *International Journal of Tourism Cities*, Volume 5, Issue 4, pp. 519-528. <https://doi.org/10.1108/IJTC-06-2019-0090>
- Donaire, J.A., Galí, N. & Coromina, L. (2024). Evaluating tourism scenarios within the limit of acceptable change framework in Barcelona. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, Volume 5, Issue 2, 100145. <https://doi.org/10.1016/j.annale.2024.100145>
- Durbin, A. (2024, June 1). Venice bans large tourist groups and loudspeakers. *BBC News*. Ανακτήθηκε 16.10.25 από <https://www.bbc.com/news/articles/cyjy78n9zno>
- Ebejer, J. (2020). Case Study 1: Overtourism in Valletta - Reality or Myth? Séraphin, H., Gladkikh, T., Vo Thanh, T. (eds) *Overtourism: Causes Implications and Solutions* (pp. 107-128), Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-42458-9_7
- CHQ Fraport (2022). 2022 CHQ Traffic by Country. Ανακτήθηκε 30.10.25 από https://www.chq-airport.gr/uploads/sys_node/ing/2/2873/Traffic%20by%20Country_2022_CHQ.pdf
- CHQ Fraport (2023). 2023 CHQ Traffic by Country. Ανακτήθηκε 30.10.25 από https://www.chq-airport.gr/uploads/sys_node/ing/2/2873/Traffic%20by%20Country_2023_CHQ.pdf

CHQ Fraport (2024). 2024 CHQ Traffic by Country. Ανακτήθηκε 30.10.25 από https://www.chq-airport.gr/uploads/sys_nodelng/2/2873/Chania_Traffic_Report_by_Country_December_2024.pdf

CHQ Fraport (2025). 2025 CHQ Traffic by Country. Ανακτήθηκε 15.02.25 από https://www.chq-airport.gr/uploads/sys_nodelng/2/2874/CHQ%20Traffic%20by%20Country%202025.pdf

JTR Fraport (2024). 2024 JTR Traffic by Country. Ανακτήθηκε 01.11.25 από https://www.jtr-airport.gr/uploads/sys_nodelng/2/2894/Santorini_Traffic_Report_by_Country_December_2024.pdf

Hughes, R. A. (2025, September 24). Why Amsterdam's embattled residents are suing the city over mass tourism. *Euronews*. Ανακτήθηκε 15.10.25 από <https://www.euronews.com/travel/2025/09/24/why-amsterdams-embattled-residents-are-suing-the-city-over-mass-tourism>

Gerritsma, R. (2019). Overcrowded Amsterdam: striving for balance between trade, tolerance and tourism. *Overtourism: excesses, discontents and measures in travel and tourism, Chapter 6*, pp. 125-147. <https://doi.org/10.1079/9781786399823.0125>

Gerritsma, R. & Vork, J. (2017). Amsterdam residents and their attitude towards tourists and tourism. *Coactive: Philosophy, Communication, Volume 25*, pp. 85-98. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/71072841/274-1364-1-PB-libre.pdf?1633239640=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DAmsterdam_Residents_and_Their_Attitude_T.pdf&Expires=1760520683&Signature=J0sMETEBYNY67Cr6izuRENhvNw2eXswNoBTha6Uh56x2GsxlPzZVf4MhsSpZAPB9Ntc2vGpbPDzOwl8BredlD5Zmqh9hGKLyIRYk8sBIVJI51cIY2RhGMsimtwYMtnVJoCYKby7Eoo7KvmVEuRRsz4iJSYJxTcWUpCHyElAmLsoyx4OEu~T-l4o0W9zWWfN-CNzOi1qD2H~Lc2-JHG4KKkHmoAodJARid4wmOfmzta5XqPKHutkqpLfpAlvcE8N5hsOpiefZ4xCX7QDt5q-xlnSte0Vfyeo8lgKpTvZXv4Gs9f-0scu65G3xvxcA57YomcrjWNC2KpGU8fV6Kulg_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

Goodwin, H. (2017). The Challenge of Overtourism. *Responsible Tourism Partnership Working Paper 4*. <https://haroldgoodwin.info/wp-content/uploads/2020/08/rtpwp4overtourism012017.pdf>

- Goodwin, H. (2019). Managing Tourism in Barcelona. *Responsible Tourism Partnership Working Paper 1, 3rd Edition*. <https://responsibletourismpartnership.org/wp-content/uploads/2019/11/Managing-tourism-in-Barcelona.pdf>
- Koc, E. & Boz, H. (2014). Tringulation in tourism research: A bibliometric study of top three tourism journals, *Tourism Management Perspectives*, Volume 12, pp. 9-14. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2014.06.003>
- Koens, K., Postma, A. & Papp, B. (2018). Is Overtourism Overused? Understanding the Impact of Tourism in a City Context. *Sustainability*, Volume 10, Issue 12, 4384. <https://doi.org/10.3390/su10124384>
- Leka, A., Lagarias, A., Stratigea, A. and Prekas, P. (2025). A Methodological Framework for Assessing Overtourism in Insular Territories – Case Study of Santorini Island, Greece. *ISPRS International Journal of Geo-Information*, Volume 14, Issue 3, 106. <https://doi.org/10.3390/ijgi14030106>
- Liu, Z. (2003). Sustainable Tourism Development: A Critique. *Journal of Sustainable Tourism*, Volume 11, Issue 6, pp. 459-475. <https://doi.org/10.1080/09669580308667216>
- Mihalic, T. (2020). Conceptualizing overtourism: A sustainability approach. *Annals of Tourism Research*, Volume 84, 103025. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.103025>
- Milano, C., Cheer, J.M. & Novelli, M. (2018). Overtourism: a global growing problem. *The Conversation*. <https://theconversation.com/overtourism-a-growing-global-problem-100029>
- Nádasi, L., Kovács, S. & Szollos-Tóth, A. (2024). The extent of overtourism in some European locations using multi-criteria decision-making methods between 2014-2023. *International Journal of Tourism Cities*. <https://doi.org/10.1108/IJTC-05-2024-0103>
- NSO (2026, January 21). Cruise Passenger Statistics. Ανακτήθηκε 24.02.26 από » [Cruise Passengers statistics](#)
- NSO (2026, February 12). Inbound Tourism Statistics. Ανακτήθηκε 24.02.26 από » [Inbound Tourism statistics](#)

- Papageorgiou, K., Milioris, K. & Kikilia, K. (2025). Development and Impact of the European Cruise Industry. *Sarcouncil Journal of Arts Humanities and Social Sciences*, Volume 4, Issue 2. ISSN Online- 2945-3488. <https://sarcouncil.com/download-article/SJAHSS-182-2025-23-33.pdf>
- Peeters, P. - Gössling, S. - Klijs, J. - Milano, C. - Novelli, M. - Dijkmans, C. - Eijgelaar, E. - Hartman, S. - Heslinga, J. - Isaac, R. - Mitas, O. - Moretti, S. - Nawijn, J. - Papp, B. and Postma, A. (2018). *Research for TRAN Committee - Overtourism: impact and possible policy responses*, European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies, Brussels. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629184/IPOL_STU\(2018\)629184_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629184/IPOL_STU(2018)629184_EN.pdf)
- Rodriguez, C. (2024, July 10). In Barcelona, Locals Fight Overtourism Armed with Water Guns. *Forbes*. Ανακτήθηκε 15.10.25 από: <https://www.forbes.com/sites/ceciliarodriguez/2024/07/10/in-barcelona-locals-fight-overtourism-with-water-guns/>
- Ruiz-Guerra, I., Molina-Moreno, V., Cortés-García, F. & Núñez-Cacho, P. (2019). Prediction of the impact on air quality of the cities receiving cruise tourism: the case of the Port of Barcelona. *Heliyon*, Volume 5, Issue 3, e01280. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2019.e01280>
- Santos-Rajo, C., Llopis-Amorós, M. & García-García J. M. (2023). Overtourism and sustainability: A bibliometric study (2018-2021). *Technological Forecasting and Social Change*, Volume 188, 122285. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.122285>
- Tkalec, M., Zilic, I. & Recher, V. (2017). The effect of film industry on tourism: Game of Thrones and Dubrovnik. *International Journal of Tourism Research*, Volume 19, Issue 6, pp. 619-756. <https://doi.org/10.1002/jtr.2142>
- Tocarchuk, O., Barr, J. C. & Cozzio, C. (2022). How much is too much? Estimating tourism carrying capacity in urban context using sentiment analysis. *Tourism Management*, Volume 91, 104522. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2022.104522>
- UNWTO (2018). "Overtourism"? Understanding and Managing Urban Tourism Growth beyond Perceptions. Volume 2: Case Studies. https://www.researchgate.net/profile/Tina-Segota/publication/331486496_Case_Study_8_Dubrovnik_Croatia/links/5d8b164a92851c33e938c0a9/Case-Study-8-Dubrovnik-Croatia.pdf
- Vourdoubas, J. (2020). An Appraisal of Overtourism on the island of Crete, Greece. *International Journal of Global Sustainability*, Volume 4, No 1. <https://doi.org/10.5296/ijgs.v4i1.17224>

Vourdoubas, J. (2024). Evaluation of Overtourism in the island of Crete, Greece. *European Journal of Applied Science, Engineering and Technology*, Volume 2, Issue 6, pp. 21-32. [https://doi.org/10.59324/ejaset.2024.2\(6\).02](https://doi.org/10.59324/ejaset.2024.2(6).02)

Vourdoubas, J. (2024). The Undesired Impacts of Overtourism in the island of Crete, Greece. *International Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Studies*, Volume 4, Issue 5, pp. 868-874. <https://doi.org/10.62225/2583049X.2025.5.1.3659>

Wall, G. (2020). From carrying capacity to overtourism: a perspective review. *Tourism Review*, Volume 75, Issue 1, pp. 212-215. <https://doi.org/10.1108/TR-08-2019-0356>

Zaimakis, Y. & Papadaki, M. (2025). Voices of protest and the right to the city in the context of overtourism: reflections from the historic city of Chania, Crete (Greece). *City*, Volume 29, Issue 3-4, pp. 459-484. <https://doi.org/10.1080/13604813.2025.2517978>

Συνεντεύξεις

Συνέντευξη 1 (2026, Φεβρουάριος 14). Ημι-δομημένη συνέντευξη με εκπρόσωπο Περιφερειακού Φορέα Τουρισμού στα Χανιά [Ανώνυμη Συνέντευξη]

Συνέντευξη 2 (2026, Μάρτιος 5). Ημι-δομημένη συνέντευξη με ακαδημαϊκό του τομέα τουρισμού [Ανώνυμη Συνέντευξη]

Συνέντευξη 3 (2026, Μάρτιος 6). Ημι-δομημένη συνέντευξη με ακαδημαϊκό του τομέα τουρισμού [Ανώνυμη Συνέντευξη]

Συνέντευξη 4 (2026, Μάρτιος 24). Ημι-δομημένη συνέντευξη με ακαδημαϊκό του τομέα τουρισμού [Ανώνυμη Συνέντευξη]

Συνέντευξη 5 (2026, Απρίλιος 22). Ημι-δομημένη συνέντευξη με εκπρόσωπο φορέα τουριστικών καταλυμάτων στα Χανιά [Ανώνυμη Συνέντευξη]

Συνέντευξη 6 (2026, Απρίλιος 22). Ημι-δομημένη συνέντευξη με εκπρόσωπο ξενοδοχειακού φορέα στα Χανιά [Ανώνυμη Συνέντευξη]

Συνέντευξη 7 (2026, Απρίλιος 23). Ημι-δομημένη συνέντευξη με εκπρόσωπο τουριστικών πρακτόρων στα Χανιά [Ανώνυμη Συνέντευξη]

Συνέντευξη 8 (2026, Απρίλιος 24). Ημι-δομημένη συνέντευξη με ιδιοκτήτρια ξενοδοχειακής μονάδας στα Χανιά [Ανώνυμη Συνέντευξη]

Συνέντευξη 9 (2026, Απρίλιος 25). Ημι-δομημένη συνέντευξη με ιδιοκτήτη ξενοδοχειακής μονάδας στα Χανιά [Ανώνυμη Συνέντευξη]

Συνέντευξη 10 (2026, Απρίλιος 27). Ημι-δομημένη συνέντευξη με ιδιοκτήτη τουριστικής επιχείρησης στα Χανιά [Ανώνυμη Συνέντευξη]

Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Ερωτηματολόγιο - Κονταράκη Αλεξία

Θέμα: Διερεύνηση του φαινομένου του υπερτουρισμού: Η περίπτωση των Χανίων

Αγαπητοί συμμετέχοντες,

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος μεταπτυχιακής ερευνητικής μελέτης του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων» του Τμήματος Κοινωνικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, με θέμα «Διερεύνηση του φαινομένου του υπερτουρισμού: Η περίπτωση των Χανίων».

Η παρούσα έρευνα στοχεύει στη διερεύνηση του κατά πόσο παρατηρούνται **ενδείξεις υπερτουρισμού** στην περιοχή των Χανίων, μέσα από τις απόψεις και τις εμπειρίες **τοπικών φορέων, εργαζομένων και ιδιοκτητών επιχειρήσεων** που έρχονται σε άμεση επαφή με τουρίστες. Η συμβολή σας κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η επαγγελματική σας εμπειρία προσφέρει ουσιαστική εικόνα της λειτουργίας του τουρισμού στην περιοχή.

Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι **ανώνυμη και εμπιστευτική**. Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς/ακαδημαϊκούς σκοπούς. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απαιτεί περίπου 5 λεπτά.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα συμβάλουν στην κατανόηση του τουριστικού φαινομένου στα Χανιά και ενδέχεται να αξιοποιηθούν για τη διαμόρφωση προτάσεων που αφορούν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο και την συνεργασία σας.

Με εκτίμηση,
Αλεξία Κονταράκη

Μέρος 1: Δημογραφικά Στοιχεία

Ερώτηση 1.1 Φύλο:

Άνδρας	
Γυναίκα	

Ερώτηση 1.2 Σε ποιά ηλικιακή κατηγορία ανήκετε;

18-25	
26-35	
36-45	
46-55	
56-65	
66 και άνω	

Ερώτηση 1.3 Σε ποιόν τομέα δραστηριοποιείστε;

Εστίαση	
Ξενοδοχειακός κλάδος	
Καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης	
Τουριστική Επιχείρηση	
Μεταφορές	
Γραφεία ενοικιάσεως αυτοκινήτων	
Αεροδρόμιο - Αεροπορικές Υπηρεσίες	
Δήμος - Περιφέρεια	
Συνταξιούχος	

Μέρος 2: Κατανόηση του φαινομένου του υπερτουρισμού

(Απαντήστε σε κλίμακα από 1-5 όπου 1 διαφωνώ απόλυτα, 2 διαφωνώ, 3 ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4 συμφωνώ, 5 συμφωνώ απόλυτα)

Ερώτηση 2.1 Γνωρίζετε τον όρο "υπερτουρισμός";

Ναι	
Όχι	

Ερώτηση 2.2 Πιστεύετε ότι ο όρος "υπερτουρισμός" αφορά τον υπερβολικό αριθμό επισκεπτών σε μια περιοχή;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 2.3 Κατά τη γνώμη σας, ο υπερτουρισμός εμφανίζεται μόνο σε μεγάλες πόλεις;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 2.4 Θεωρείτε πως ο υπερτουρισμός επηρεάζει μόνο την οικονομία μιας πόλης;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 2.5 Θεωρείτε πως ο υπερτουρισμός επηρεάζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 2.6 Ο υπερτουρισμός μπορεί να έχει θετικές και αρνητικές συνέπειες για μια περιοχή;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Μέρος 3: Εντοπισμός ενδείξεων υπερτουρισμού στα Χανιά

(Απαντήστε σε κλίμακα από 1-5 όπου 1 διαφωνώ απόλυτα, 2 διαφωνώ, 3 ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4 συμφωνώ, 5 συμφωνώ απόλυτα)

Ερώτηση 3.1 Πιστεύετε ότι υπάρχει υπερτουρισμός στα Χανιά;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 3.2 Η μεγαλύτερη τουριστική παρουσία παρατηρείται κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών (Ιούνιος-Ιούλιος-Αύγουστος);

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 3.3 Παρατηρείτε υπερσυγκέντρωση επισκεπτών σε συγκεκριμένες περιοχές (π.χ. Παλιό Λιμάνι, Ελαφονήσι, Μπάλος, Μουσειακούς/αρχαιολογικούς χώρους);

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 3.4 Η τουριστική κίνηση δημιουργεί κυκλοφοριακή συμφόρηση στο κέντρο και την Παλιά Πόλη των Χανίων;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 3.5 Οι δημόσιες υποδομές (στάθμευσης, υδροδότησης, απορριμμάτων) πιέζονται σημαντικά τους μήνες αιχμής;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 3.6 Η αύξηση των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης έχει περιορίσει τον αριθμό κατοικιών που διατίθενται για μακροχρόνια μίσθωση;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 3.7 Η αυξημένη τουριστική δραστηριότητα έχει επηρεάσει την πολιτιστική ταυτότητα της πόλης;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Μέρος 4: Απόψεις εμπλεκόμενων φορέων

Απαντήστε μόνο εάν σας αφορά*

(Απαντήστε σε κλίμακα από 1-5 όπου 1 διαφωνώ απόλυτα, 2 διαφωνώ, 3 ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4 συμφωνώ, 5 συμφωνώ απόλυτα)

Ερώτηση 4.1 Η αυξημένη τουριστική κίνηση ενισχύει τα έσοδα της επιχείρησής/δραστηριότητάς σας;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 4.2 Ο αυξημένος αριθμός επισκεπτών προκαλεί σημαντική πίεση στις υπηρεσίες του Δήμου / της Περιφέρειας;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 4.3 Ποιές θεωρείτε πως είναι οι σημαντικότερες επιπτώσεις της αυξημένης τουριστικής παρουσίας στην δραστηριότητά σας;

--

Μέρος 5: Πολιτικές και δράσεις που έχουν υλοποιηθεί

(Απαντήστε σε κλίμακα από 1-5 όπου 1 διαφωνώ απόλυτα, 2 διαφωνώ, 3 ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4 συμφωνώ, 5 συμφωνώ απόλυτα)

Ερώτηση 5.1 Έχουν εφαρμοστεί μέτρα για την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης στα Χανιά;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

--	--	--	--	--

Ερώτηση 5.2 Οι δράσεις που έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα είναι επαρκείς;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 5.3 Ποιές πολιτικές/δράσεις γνωρίζετε ότι έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα;

--

Μέρος 6: Προτάσεις για βιώσιμη ανάπτυξη

(Απαντήστε σε κλίμακα από 1-5 όπου 1 διαφωνώ απόλυτα, 2 διαφωνώ, 3 ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4 συμφωνώ, 5 συμφωνώ απόλυτα)

Ερώτηση 6.1 Πιστεύετε πως είναι εφικτή μια πιο βιώσιμη τουριστική στρατηγική για τα Χανιά;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 6.2 Πρέπει να εφαρμοστούν μέτρα ελέγχου επισκεπτών σε ευαίσθητες περιοχές (π.χ Μπάλος, Ελαφονήσι, Μουσειακοί και αρχαιολογικοί χώροι);

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 6.3 Πιστεύετε πως η πρόσβαση σε ευαίσθητες περιοχές (αρχαιολογικοί χώροι, φυσικές περιοχές) πρέπει να περιορίζεται χρονικά;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

--	--	--	--	--

Ερώτηση 6.4 Θεωρείτε χρήσιμη την επιβολή εισιτηρίου για την είσοδο σε ευαίσθητες περιοχές;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 6.5 Πιστεύετε πως η πόλη χρειάζεται καλύτερες δημόσιες συγκοινωνίες για να μειωθεί η κυκλοφοριακή συμφόρηση;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 6.6 Θεωρείτε πως πρέπει να περιοριστεί η έκδοση νέων αδειών για την λειτουργία καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 6.7 Πιστεύετε πως πρέπει να περιοριστεί η έκδοση νέων αδειών για την κατασκευή ξενοδοχειακών μονάδων στην πόλη;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 6.8 Πιστεύετε πως είναι αναγκαίος ο καθορισμός συγκεκριμένων χρονικών ορίων στην άφιξη των ημερήσιων κρουαζιερόπλοιων;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 6.9 Πρέπει να προωθηθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού (πολιτιστικός, περιπατητικός, οικοτουρισμός, γαστρονομικός, οινοτουρισμός κ.ά.);

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 6.10 Πρέπει να επεκταθεί η τουριστική σεζόν στους μήνες εκτός αιχμής;

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 6.11 Ποιές πολιτικές ή δράσεις πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στη διαχείριση του τουρισμού στα Χανιά;

--

Παράρτημα Β: Οδηγός Συνεντεύξεων 1

Αγαπητοί συμμετέχοντες,

Η παρούσα συνέντευξη αποτελεί μέρος μεταπτυχιακής ερευνητικής μελέτης του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων» του Τμήματος Κοινωνικών Επιστημών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, με θέμα «Διερεύνηση του φαινομένου του υπερτουρισμού: Η περίπτωση των Χανίων».

Η παρούσα έρευνα στοχεύει στη διερεύνηση του κατά πόσο παρατηρούνται **ενδείξεις υπερτουρισμού** στην περιοχή των Χανίων, μέσα από τις απόψεις και τις εμπειρίες στελεχών που εμπλέκονται στον σχεδιασμό και την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης. Η συμβολή σας κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η επαγγελματική σας εμπειρία προσφέρει ουσιαστική εικόνα της λειτουργίας του τουρισμού στην περιοχή.

Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι **ανώνυμη και εμπιστευτική**. Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς/ακαδημαϊκούς σκοπούς. Η συνέντευξη θα ηχογραφηθεί μόνο κατόπιν συγκατάθεσης του/της συμμετέχοντα/ουσας. Η διάρκεια της συνέντευξης αναμένεται να διαρκέσει περίπου 20-30 λεπτά.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα συμβάλουν στην κατανόηση του τουριστικού φαινομένου στα Χανιά και ενδέχεται να αξιοποιηθούν για τη διαμόρφωση προτάσεων που αφορούν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο και την συνεργασία σας.

Με εκτίμηση,
Αλεξία Κονταράκη

Οδηγός Συνέντευξης 1

1. Ποιά είναι η εικόνα σας για την τουριστική ανάπτυξη στα Χανιά τα τελευταία χρόνια;

2. Θεωρείτε πως στα Χανιά υπάρχουν ενδείξεις υπερτουρισμού; Αν ναι, ποιές είναι αυτές;
3. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιούς τομείς εμφανίζονται οι μεγαλύτερες πιέσεις εξαιτίας της αυξημένης τουριστικής δραστηριότητας (π.χ. υποδομές, περιβάλλον, κυκλοφορία, στέγαση);
4. Ποιές περιοχές των Χανίων, πιστεύετε, πως δέχονται τη μεγαλύτερη τουριστική πίεση;
5. Ποιές θεωρείτε είναι οι βασικότερες οικονομικές επιπτώσεις (θετικές και αρνητικές) της αύξησης του τουρισμού στην περιοχή;
6. Ποιές κοινωνικές επιπτώσεις παρατηρείτε από την αύξηση του τουρισμού;
7. Πιστεύετε ότι η ανάπτυξη του τουρισμού προκαλεί περιβαλλοντικές πιέσεις; Αν ναι, ποιές είναι αυτές;
8. Ποιές πολιτικές ή δράσεις έχουν ληφθεί από τον Δήμο ή την Περιφέρεια τα τελευταία χρόνια, όσον αφορά την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης;
9. Πόσο αποτελεσματικές (πολύ - λίγο) θεωρείτε πως ήταν αυτές οι παρεμβάσεις;
10. Ποιές πολιτικές ή δράσεις πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στη διαχείριση του τουρισμού στα Χανιά;
11. Θεωρείτε πως η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε μια βιώσιμη ανάπτυξη στην περιοχή; Αν ναι, ποιές είναι αυτές;
12. Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να προσθέσετε, το οποίο δεν καλύψαμε, σχετικά με το φαινόμενο του υπερτουρισμού στα Χανιά;

Παράρτημα Γ: Οδηγός Συνεντεύξεων 2

Αγαπητοί συμμετέχοντες,

Η παρούσα συνέντευξη αποτελεί μέρος μεταπτυχιακής ερευνητικής μελέτης του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων» του Τμήματος Κοινωνικών Επιστημών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, με θέμα «Διερεύνηση του φαινομένου του υπερτουρισμού: Η περίπτωση των Χανίων».

Η παρούσα έρευνα στοχεύει στη διερεύνηση του φαινομένου του υπερτουρισμού, μέσα από την επιστημονική προσέγγιση και εμπειρογνωμοσύνη ειδικών στον τομέα του τουρισμού. Η συμβολή σας κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η ακαδημαϊκή και ερευνητική σας εμπειρία προσφέρει πολύτιμη ερμηνευτική διάσταση στο υπό μελέτη ζήτημα.

Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι **ανώνυμη και εμπιστευτική**. Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς/ακαδημαϊκούς σκοπούς. Η συνέντευξη θα ηχογραφηθεί μόνο κατόπιν συγκατάθεσης του/της συμμετέχοντα/ουσας. Η διάρκεια της συνέντευξης αναμένεται να διαρκέσει περίπου 15-20 λεπτά.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα συμβάλουν στην κατανόηση του τουριστικού φαινομένου στα Χανιά και ενδέχεται να αξιοποιηθούν για τη διαμόρφωση προτάσεων που αφορούν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο και την συνεργασία σας.

Με εκτίμηση,
Αλεξία Κονταράκη

Οδηγός Συνέντευξης 2

1. Κατά τη γνώμη σας, πώς θα ορίζατε το φαινόμενο του υπερτουρισμού;
2. Ποιοί θεωρείτε πως είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες εμφάνισης του υπερτουρισμού;

3. Ποιές πιστεύετε πως είναι οι βασικότερες επιπτώσεις του υπερτουρισμού σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο σε μια περιοχή;
4. Κατά τη γνώμη σας, ποιές πολιτικές ή δράσεις, μπορούν να συμβάλλουν σε μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και στον περιορισμό του φαινομένου του υπερτουρισμού;
5. Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να προσθέσετε, το οποίο δεν καλύψαμε, σχετικά με το φαινόμενο του υπερτουρισμού;

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.